

**JACOBI PLACENTINI ...
DISSERTATIO DE
VENA, QUAE IN
MORBIS
PARTICULARIUM...**

Jacopo Piacentini

5.3.365.

JACOBI PLACENTINI
DISSERTATIO.

JACOBI PLACENTINI
 THEORETICÆ MEDICINÆ
 IN GYMNASIO PATAVINO
 PROFESSORIS PRIMARIJ
 DISSERTATIO

De Veua, quæ in Morbis particularium partium corporis
 sit salutaris incidenda.

*Examinantur tum sententiæ Græcorum, tum Arabum,
 tum eorum rationes, qui utrosque
 tutati sunt.*

PATAVII, Typis Seminarii, MDCCLVI.
 Apud Joannem Mansiè.
 SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

TRIUMVIRIS LITTERARIIS
GYMNASII PATAVINI
REFORMATORIBUS,
JOANNI QUIRINO
D. MARCI PROCURATORI,
BARBONO MAUROCENO
EQUITI, ET D. MARCI PROCURATORI,
JOANNI MOCENICO
EQUITI, ET D. MARCI PROCURATORI,
TOTIQUE EORUM ORDINI

JACOBUS PLACENTINI
FELICITATEM.

X quo ad honorificum Practicæ primum,
deinde Theoreticæ Medicinæ ex Primaria
Sede tradendæ in hoc celeberrimo Lyceo
munus sapientissimo judicio Vestro, SE-
NATORES AMPLISSIMI, summa AUGUSTI SE-
NATUS munificentia evectus sum, ita gravissimis,
num-

numquamque intermissis tum docendi, tum medendi occupationibus distentus fui, ut nullum adhuc ille siverint vigiliarum mearum fructum officii, & observantiæ meæ veluti testimonium VOBIS offerre. Quoniam vero in hac publice docendi provincia, constituta nuperrime ad vetus honorarium liberali accessione, me confirmare voluistis, decretum ab AUGUSTO SENATU, ut primum opportunum VOBIS videbitur, impetratum, quis me reprehendendum merito non censeat, nisi, quod a me in ipsis assiduis contentionibus, & curis meis ad Studioforum commodum subscivis horis paulatim paratum, & conditum est, tandem aliquando depromam, & publici juris faciam? En igitur, cur Dissertationem a me non sine magno labore, & incommodo inceptam, nec minore studio, & diligentia confectam de vena, quæ in morbis particularium partium corporis salutarius incidenda sit, nunc demum edere, VESTROQUE NOMINI inscribere, ac dicere decreverim, ratus, eam nec VOBIS injucundam, nec aliis inutilem futuram. In ea enim agitur de missione sanguinis, quæ in fluxionibus, doloribus, & inflammationibus

flammationibus particularis partis corporis fieri debet, quæque si loco, tempore, quantitate, ut oportet, efficiatur, communi omnium Medicorum consensu remediis omnibus antecellit. Antiquissimum, fateor, argumentum est; at idem adhuc implicatum, perplexum, obscurum; a multis quidem tum veteribus, tum recentioribus Medicis adeo pertractatum, ut si omnia, quæ ab Hippocratis tempore ad hanc diem de eo scripta sunt, colligere velis, volumen fere in immensum excreseat, a nemine tamen difficilem, & intricatam quæstionem plane solutam videas. Utrum vero ego eam penitus solverim, & id finem affecutus, quod cæteri adhuc assequi nequiverunt, aliorum, ac præsertim Medicinæ, & Hydraulicæ Disciplinæ peritorum iudicium esto. Profecto conatum meum in ea extricanda pro singulari VESTRA, spectataque benignitate VOBIS acceptum futurum pro certo habeo. Itaque quæcunque hæc Dissertatio sit, ad Vos veluti grati animi pignus defero, & in NOMINE VESTRO apparere volo, ac DEUM OPTIMUM MAXIMUM enixe oro, & obtestor, ut Vos & REIPUBLICÆ,
in

in qua servanda , & amplificanda omnes curas , vigiliasque ponitis , & Musis nostris , quas summa munificentia alitis , ac provehitis , quam diutissime salvos , & incolumes servet .

Patavio Calendis Julii MDCCLVI.

AU-

AUCTORUM NOMINA.

Quorum mentio fit in hoc Opere.

A

Ægineta Paulus. 21. 24. 28. 104.
Actius. 22. 104.
Alpinus Prosper. 24.
Ambergius. 2.
Archigenes. 22.
Arenæus. 22.
Astrucius Joannes. 3. 9. 24.
Aventor. 4. 28. 29.
Avicenna. 2. 29.

B

Bellinus Laurentius. 3. 4. 8. 41. 70. 73.
Bianchi Joannes Baptista. 3. 8. 9. 53. 54. 65. 73.
Binius Paulus Hieronymus. 53.
Boerhaave Hermannus. 2. 51. 63. 68. 69. 97. 117.
Boutius. 2.
Bridox Petrus. 9.
Burlerus. 3.

C

Carlson Gualterus. 42.
a Castro Rodricus. 100. 101. 102. 105. 107. 109. 111. 112. 113.
Celsus. 4. 15. 20. 36. 63.
Chevalerus. 3.
Cicogninus Jacobus. 25.
Cicogninus Marcus Antonius. 25.
Culici Aurelianus. 23.
Cuperus Galileus. 89.

E

Erasistratus. 51.
Eustachius Bartholomæus. 87. 89. 97.

b

Fer

F

Fons Raymundus Joannis. 100. 101. 105. 107. 108. 109. 112.
 Folcaricus Marcus Eques, & Divi Marti Procurator. 2.
 Frodoarius Hieronymus. 25.
 Frigid Joannes. 22. 28. 107.
 Frostius Sereus Julius. 48.

G

Galenus. 1. 4. 7. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 22. 24. 27. 28.
29. 30. 31. 32. 34. 35. 56. 63. 64. 72. 83. 94. 99. 104. 105. 107. 109. 114.
119.
 Galfridus Petrus. 2.
 Galfridus Dominicus. 59. 62.

H

Haller Albertus. 63. 68. 69. 76. 81. 98.
 Haly Abbas. 28.
 Harvey. 2.
 Helmsius. 2.
 Hippocrates. 1. 4. 7. 9. 11. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 27. 28. 29.
30. 31. 32. 34. 40. 49. 64. 72. 81. 94. 102. 107. 114.
 Hedmannus Fridricus. 65. 76. 81.

I

Ianifus. 89.
 Lower Rickardus. 42. 47. 48.

M

Marcianus Prosper. 24. 102. 114.
 Marillac Franciscus. 100. 101. 105. 110. 111. 113. 114.
 Mercatus Ludovicus. 100. 101. 102. 107. 108. 109. 111. 112. 113.
 Mercurialis Hieronymus. 100. 104.
 Milard Jacobus. 100. 101. 102. 107. 108. 110. 111. 112. 113. 114. 115.
 Mifus Joannes. 28.
 Moreau Henricus. 59.
 Dr La Motte. 2. 9. 34.
 Morgagnus Joannes Baptista. 24. 25. 71. 81. 89. 90.

Chi.

O

Oribasius. 10.

P

Paſſa Andreas. 100. 110. 111. 113. 114. 115.
 Peclius. 2.
 Petruschius. 2.
 Petri. 12.
 Piccinius Archibaldus. 3. 8.
 Plinius. 30.
 Polenus Joannes. 47. 60.
 Pujati Joſeph Antonius. 76.
 Purchotius Edmundus. 41.

R

Rabbi Moyſes. 27. 28.
 Rhaſes. 12. 27.
 Rivenius Lazarus. 100. 101. 105. 107. 108. 109. 113.

S

Salmaticenſis Academia. 29.
 Sarpi Paulus. 2.
 Scaliger Julius Cæſar. 29.
 Senac. 2. 76.
 Sennerius Daniel. 7. 13.
 Serapion. 28.
 Silva Joannes Baptiſta. 3. 8. 54. 65. 71. 73. 76.
 Soranus. 13. 24.
 Spachii Hæſia Gynaecorum libri. 100.

T

Traſſes Raſchaffar Ludovicus. 22. 26. 47.
 Trellianus Alexander. 20. 21. 22. 83.
 Triller Daniel Vilhelmus. 30.
 Tullius. 36.

V

Valleſius Franciſcus. 17.

b 2

Val.

Vallisseries Antonius Pater. 115.
 Vallisseries Antonius Filius. 116.
 Van-Swieten Gerardus. 2. 3.
 Walckius Thomas. 75.
 Window Jacobus Benignus. 75. 81. 97.

Z

Zacutus Lufinanus. 25. 104.

SUM.

SUMMA EORUM,

QUÆ IN PRIMA PARTE

Hujus Operis continentur.

Questionem de vana, quæ in morbis particularium partium corporis sit salutaris incidenda, perveniens, peritilis, parva obsecram esse. Pag. 1. & seqq.

Qui omnem derivationem, revulsionemque rejecerint. pag. 2

Qui questionem hanc solvari conati sint. Pag. 3

Quæ ob auctoritatem Medicinæ post deviam attentionem singulis prævos præceptis inscribit. pag. 4

CAPUT PRIMUM.

Quas vanae pro variis causis insidantur Græci, si sanguinem revellarent a partium interna corporis. pag. 7

Quas Arabum alii, quas vero alii. pag. 8

Quas Laurentius Bellinus. Ibidem.

Quas Joannes Baptista Bismah. Ibidem.

Quas Joannes Baptista Selva. Ibidem.

Quas Joannes Allruc, vel De La Motte. pag. 9

CAPUT SECUNDUM.

Graci, & eorum Affectus, ut sanguinem ab affectu parva revellaret, ob sex causas non raro insidisse vanae ab eadem parte remota, quandoque autem remotissimas. pag. 11. & seqq.

CAPUT TERTIUM.

Eodem Græci, & eorum Affectus in doloribus, in morbis, inflammationibus particularium partium supremæ, & mediæ ventris, ne maxima, & promptissima sanguinem revellerent, insidisse vanae idam partibus proximæ, & c. directo. pag. 17

Constatem ferre, cum in pluribus morbis particularium partium per alia medicamentosa avasare volabant: loca enim ab affectu parva remota plerumque evasasse. pag. 19. & seqq.

CAPUT QUARTUM.

Alium alios sequos fuisse fecerunt Græcorum, alios ab illis
dilectos. pag. 37. & seqq.

CAPUT QUINTUM.

Hippocratem, & Galenum in morbis particularium partium infimi
venarum, quæ sunt iuxta hepatis, interdum misisse sanguinem ex
venis superficialibus, sere autem semper ex inferioribus. pag. 31. & seqq.

S U M M A E O R U M,

QUÆ CONTINENTUR IN SECUNDA PARTE.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit evasusio sanguinis, quæ sit per venæ sectionem: quid de-
rivetur: quod revulsio. pag. 35. & seqq.
Revulsionem proprie dictam neque per arterias, neque per venas
fieri posse. pag. 37. 38.

Quid revera utraque sit. pag. 38. 39.

Namque alia expressio, quæ ad hanc questionem solvendam sci-
re necessaria sunt. pag. 39. & seqq.

Quid Laurentius Bellinus propofuerit ostendere: quid revera osten-
derit. pag. 41.

CAPUT SECUNDUM.

PROPOSITIO PRIMA.

Sanguinem per alias arterias celerius naturaliter moveri, per alias
tardius. pag. 42.

Falsam esse sententiam illorum, qui putant, totam massam sangui-
nis singulis horis viginti quatuor sere vicibus, & singulis diebus qua-
gentis, & septuaginta sex transire per totum, perque universum corpus.
pag. 43. 43.

PROPOSITIO SECUNDA.

Evacuationem sanguinis, quæ sit per venæ sectionem, proportiona-
lem eandem fieri in singulis vañis, & singulis partibus corporis
dimensioni totius massæ sanguinis. pag. 43. 43.

P. R. O.

PROPOSITIO TERTIA.

⁶
Cum inciditur vena ceteris arteriis continetur, sanguinem celerius, & uberius influere in cavum eandem, quem colluctet, eamque vena succedat, pag. 44

SCHOLIUM.

Ut percipiatur, quæ sit in qualibet vena incisione derivatio sanguinis, quæ fit in proximum influentem arteriam, cujus continetur vena succedat, duo esse animadvertenda. pag. 44. & seqq.

PROPOSITIO QUARTA.

Quo sanguis ob quamvis causam celerius, & uberius movetur per aliquam arteriam, eo sequitur, & parcius, nisi quid obstitit, moveri per proximam.

Et contra, quo sanguis ob quamvis causam sequitur, & percipit movetur per aliquam arteriam, cui in ea hæret, & consistit, eo celerius, & uberius, nisi edas impedimentum, moveri per proximam. pag. 46. & seqq.

SCHOLIUM.

Derivationem, & revulsionem sanguinalem, quæ sunt in arteriis vivi animalis, ad Hygieulicæ leges referri. pag. 54

COROLLARIUM PRIMUM.

Hinc sequi primum, cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria vicine arteriæ partis affectæ, non vero ab arteriæ peritæ effectæ, fieri ab arteriæ partis affectæ revulsionem. pag. 55. 56

COROLLARIUM SECUNDUM.

Sequi secundo, cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteriæ peritæ effectæ, & e vicine simul, nec casus accidere posse. pag. 57.

COROLLARIUM TERTIUM.

Sequi tertio, cum vena incise sanguinem recipit, cæteris partibus, ab arteria propiore arteriæ partis affectæ, eo majorem promptiorem.

riturque fieri ab arteria partis affectæ revulsionem. pag. 57. & seqq.

SCHOLIUM.

Optimum esse institutum Medicorum illorum, qui contra sententiam Arabum, & ex parte etiam Græcorum, in plerisque inflammationibus, præsertim pectoris, primum secum coites venam, quæ singularem recipit ab arteria, quæcum fieri potest, proximam arteriæ partis affectæ: deinde incidunt vasum vel oppositi lateris, vel oppositi trunci, ut, advocato ad remota quoque arteriæ sanguine, major fiat, & diuturnior et effecta parte revulsio. pag. 60. & 61

PROPOSITIO QUINTA.

Cum inciditur vena alicui arteriæ coniuncta, sanguinem arteriæ moveri in sectione arteriæ, quæ, eorum paribus, propius est vena juxta, & e corde remior, quam in ea, quæ est ab eadem vena remior, & cordi propius. pag. 61

PROPOSITIO SEXTA.

Cum inciditur vena alicui arteriæ coniuncta, fieri derivationem sanguinis in laterales ramos, quæ, arteriis paribus, satis eorum cum eadem arteria angulum efficiunt. pag. 61

Hinc sequi primam, raro incidendas esse venas cruris, aut pedis in morbis uteri. pag. 63

Sequi Secunda, in contusionibus, luxationibus, vulnerebus, fracturibus ossium, etiam non esse incidendam venam arteriæ affectæ. pag. 63

SCHOLIUM.

IN principio senu recedentium obstrucentium artuum quandoque incidendas esse venas arteriæ affectæ, quæcumque ob causam. pag. 64
Id in faciendum in recedentibus obstrucentibus alicuius partis. pag. 65

PROPOSITIO SEPTIMA.

Cum inciditur vena alicui arteriæ coniuncta, fieri revulsionem a lateraliibus ramis, qui vel absumunt, vel cessant, vel certe relictum tum eadem arteria angulum efficiunt, quique simul in usum venam sanguinem non mittunt. pag. 66

I. Hinc apparet primum, quæ in ingredi eorum, motuque corporis non erantur fortuitæ inflammationes pleuræ, muscularum pedum.

Arter, lumborum.

pag. 65

II. Quare pariter in lecto, aut sedare promptius, & uberior u-
rium reddimus, quam ambulantes, aut fluitis. pag. 66

III. Quare lecta vna barbit praefus remedium sit, praefus re-
flemationibus parvum externum, internumque opior ejusdem le-
rent, laryngis, pharyngis, ventriculi, perierda, malcolisem retri-
ra, icapula, pleura, multilorum intercostalium, mima, & de-
phragmatis. pag. 67

PROPOSITIO OCTAVA.

Cum inciditur vna, quae fragularum recipit et reviret hinc op-
pulis peris affectu, hinc et peris affectu revulsionem manentem,
quoniam in, pteris paribus, inciditur vna, quae fragularum recipit et re-
reia ejusdem lateris. pag. 69

PROPOSITIO NONA.

Cum inciditur vna, quae sanguinem recipit et reviret vna op-
pulis paris affectu, hinc a paris affectu revulsionem omnium mi-
nimam. pag. 70

S C H O L I U M.

Hae duas Propositiones esse confectas Propositionis Quartae, &
Corollarii Tertii ejusdem Propositionis, & contrarias sententiae
Leurentii Brilli, & rretorum, qui Araber rursus. pag. 70

Quid Joannes Baptista Silva, & Scarr rrtet non arbitriari. pag. 71
Brillium, & rpus Affertus in hoc quoque lapsus fuisse, quod cum
propofitena ostendit, quoniam iustis vna majorem, prompserimque
et pterlat peris corporis revulsionem hinc, rra incidendum pra-
reputant, quae omnia minime, & rrtiditum ab ea rrti. pag. 73.
74.

PROPOSITIO DECIMA.

SEda jugulari externa, fieri a carotide interna, & a cerebro revul-
sionem. pag. 74

Rrturur lemrura Jo. Baptista Silva, qui ostendit contrari est,
ficta vna jugulari exarur, rrturur fragularum in rrtodum rrti-
nem, & in cerebrum tuor solummodo illum ab illam revulli, com
preamia sit nullo dandiz paris sanguis ex alus vreis. pag. 76. &
77.

PRO.

PROPOSITIO UNDECIMA.

Venarum sectionem et eliam arteriarum, & peritibus corporis, tum apertis, tum foramine, tum aliquando postquam clausum est, sequentem revellere: ab aliis, eo aperto, illum revellere; eleo, in eae deorsum: in elias, tum eo aperto, tum clauso, illum derivare. pag. 84

I. Iuxta venarum jugularem externam, eae belluice, huius e coronide interit, & e retro eadem lateris revellitur, tum aperto eorum foramine, tum aliquando postquam clausum est. pag. 85

II. Idem sequi, si in morbis mediis venis iuridatur venae brachii lateris ellecti. pag. 86

III. Non secus fieri in morbis partium internarum venarum: revellitur tamen, quae in his partibus sit, pro majori earum distantia e lectis venis superioribus, huius gradatim minorem. pag. 88

IV. Sectis iisdem venis superioribus, venarum Aegypti plurimum conferre ad revellendum sequentem e partibus mediis, & non penitus iuxta venis, tum aperto eorum foramine, tum aliquando postquam clausum est. pag. 89. & seq.

V. Sectis venis inferioribus, quandiu eorum foramen apertum est, fieri revellitur a ramis eorum descendens, & illic e eisdem lateris, qui cum eadem eorum, & illic effluunt angulum vel obtusum, vel rectum, vel fere rectum, quique in internas venas sequentem non aliter: huius vero eique eorum foramen clausum est, huius in eodem ramos derivationem. pag. 91. & seq.

VI. In morbis partium internarum venarum, quorum arteriae cum eorum, unde procedunt, effluunt angulum eorum, si iuridatur venae inferiores eisdem lateris, fieri in eodem arterias, & peritibus derivationem, tum aperto eorum foramine, tum aliquando postquam clausum est. pag. 93.

COROLLARIUM PRIMUM.

Ex dictis apperere, sententiam De Le Moshe, vel Joannis Astruc, in uno eorum calis venam est, ut obtusum est 2.3. pag. 94

COROLLARIUM SECUNDUM.

Hic quosque perfici, in morbis renum, intestinarum, uteri, vesicae, rectorum, inferiores venas raro incidendas esse. pag. 94

CAPUT TERTIUM.

De Morbis Uteri.

IN morbis uteri sæpe superiores venas incidendas esse, raro inferiores, ratione ostendi. pag. 95
Demonstrari quoque testimonia præclarissimorum Medicorum, qui ex professo de morbis mulierum tractaverunt. pag. 199. 100

PARAGRAPHUS PRIMUS.

De Morbo, qui fuit omnibus mulieribus communis.

I. Prolapsus uteri, seu vaginæ.	pag. 100. 101
II. Hæmorrhoides, seu tumores varicosi vaginæ.	pag. 101
III. Fluxus albus.	pag. 101
IV. Suppressio mensium.	pag. 103
Utrum in suppressione mensium in muliere plethorica superiores venæ incidendæ sint, an inferiores.	pag. 102. & seqq.
V. Inmodicus fluxus menstrualis.	pag. 107
VI. Præcurus, & lues uterina.	pag. 107
VII. Scirrhus uteri.	pag. 108
VIII. Cancer uteri.	pag. 108
IX. Hydrops uteri.	pag. 108
X. Inflammatio uteri.	pag. 109

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

De morbo Uteri, uterinæque partium mulierum gravidarum ante Partum.

I. Difficultas mejendi ob compressionem, inflammationem, velicæ.	pag. 110.
II. Hæmorrhoides ani.	pag. 110
III. Alvi fluxus coeliacus, mésentericus, dyentericus.	pag. 110. 111
IV. Fluxus menstrualis gravidarum.	pag. 111
V. Profluvio sanguinis ex utero.	pag. 111

PARAGRAPHUS TERTIUS.

De Morbo uterino in Partu.

- I.** **I**N Partu naturali, si mulier valde oppressa sit, & difficultas sentiantur ob plenitudinem sanguinis laboret, quid agendum. pag. 112
II.

II. In Partu longo, & difficili.	pag. 112
III. In Abortu.	pag. 112
IV. In Partu pesser naturam.	pag. 112

PARAGRAPHUS QUARRTUS.

De Morbis Mulierum post Partum.

I. Immodicus fluxus lochiorum.	pag. 113
II. Suppresso lochiorum.	pag. 113
III. Convulsio.	pag. 114, 115
IV. Inflammatio uteri post partum.	pag. 115
Ex his omnibus perspicitur, in morbos uteri frequenter superiores venas incidendas esse, raro inferiores.	pag. 115
De virili uteri libertatem mulierum citantibus consulendum Antonium Valliniensem.	pag. 115

CAPUT QUARTUM.

De Morbis Renum, Intestinarum, Testium, & Vesicæ.

Quod de Morbis uteri ostensum est, apparere quoque de morbis renum, lunulorum, testium, & vesicæ.	pag. 117
Hippocratem, & Galenum cum plerisque Graecis in istis morbis parum recte plerumque incidisse venas inferiores.	pag. 118
Obici posse, scilicet venis superioribus, perexiguam fieri ab illis revulsione, atque inde perexiguam emolumentum affirm.	p. 118
Obiectio solvitur.	pag. 119.
Conclusio.	pag. 119. 120

AD LECTOREM.

UM Institutiones Medicas, quas præter publica nunquam intermissa docendi munera Auditoribus meis pertractum trahere soleo, eleptis proximo annis de more explicarem, vitia motus circuleris sanguinis, & remedia perpendens, nonnullæ de ejus derivatione, & reculsione, ut vocant, summatione & brevitate, ut apud eos fieri solet, qui primis Medicinae elementis informandi sunt, quætere consuevi. Quoniam vero in hac disquisitione pertractis, pertractis, perque difficilis quæstio centum de venæ, quæ in morbis periculosis partium corporis sit salutaris incidende; hanc scorsum, & accuratius in hac Dissertatione excutere constitui, opera pretium me fecit existimans, si, quidquid temporis ex assiduâ occupationibus meis supersuerit, in eam examinandam contulerim.

Pertractis igitur in primis quæstio est. Nem si sepeere motum temporum velimus, binis sero eorum nullis fluxisse constabit, ex quo de venæ, quæ in morbis periculosis sit salutaris incidende, inter Medicos disputatur. In qua quæstione, quod magis miror, non penes Medicorum tuum Hippocratis, tuum Galeni sententias quosdam ad eam pertinentes arbitrari suo interpretantes, eos in sententiam quisque suam traherunt.

Pertractis quoque, & pernecessaria quæstio est: quam olim proposuit Galenus (1) quærent, nihilne referret, quocumque se esse venem (omnes enim omnibus æque effectibus prodesse) an, sicuti Hippocrati, et prope Medicorum clarissimum cuique visum est, multum intersit, hanc, an illam incidere. Quan-

A

quam

(1) De C. R. per S. M. Cap. 1.

quam autem ante inventionem circumsionem sanguinis, (cujus inventi Heronius ne fuerit, an Paulus Sarpi Reipublice Venetae Theologus & Consulator, est apud malos controversum est; hunc tamen fuisse ostendit Sapientissimus Vir Marcus Fesceanus (1) Eques & Divi Marci Procurator, testimonio nixus Petri Gassendi in vita Peirescbii) quanquam, inquam, ante inventionem circumsionem sanguinis multi cum Helmentio questionem hanc supervacaneam, & inanem esse judicaverint: & postquam inventa est, Peclinus (3), Boncius (4), Ambrogius, (5) aliqui non pauci, delectum hujus, aut illius incidende vene in morbis particularibus nihil conferre arbitrati sint; eos tamen a vero toto Celo aberrasse, & ratio & experientia penitus evincunt, ut nuperime ostenderunt omni laude digni Hermannus Boerhaave (6), & Gerardus Vanfwieten (7) Reginae Ungariae, & Imperatricis Archiater. Non ignora, clarissimum, & celeberrimum Senec (8) ingeniosissimo calculo suo rejicere canatum esse omnem sanguinis derivationem, revulsionemque; video tamen ab eodem doctissimo (9) Viri improbatam fuisse venae sectionem ex brachio in morbis thoracis ejusdem partii, & venae jugularis in morbis cerebri; non ob aliam certe causam, nisi quia per easdem sectas venas derivari sanguinem in thoracem, & cerebrum judicavit. Video praeterea eadem placuisse sectionem ejusdem jugularis in morbis cerebri. Faciunt enim, (10) missionem sanguinis ex gutture saepe affectibus cerebri momento temporis mederi. Quomodo autem haec consentiant cum ejus calculo, quo omnem deriva-

tionem

(1) In Opere de Literatura Venetae libro 3. p. 308.

(2) Lib. 6. Obiter 10. de Vener. doctis.

(3) Dissert. de Revulsione crurae.

(4) Dissert. de V. S. quatuor motum sanguinis mutat.

(5) In Aphor. de Cognosc. & Curaculo morbi §. Inflammatio a. 390. Sec.

(6) In Commentariis ejusdem §. 196. p. 20. 26.

(7) In Tract. de Struth. Cordis, & ejus adione, & Morbis Tract. 2. lib. 3. Cap. 6. a. 1. p. 180.

(8) Eodem libro, & cap. 1. p. 195.

(9) Ibidem p. 198.

zationem, revulsionemque refellere conatum est, plane non video.

Porro quidquid a doctissimis Viris contra disceptatum sit, quaestionem hanc parvalem & pernecessariam esse vel ex eo liquet, quod, cum nulli graviores, frequentioresque sint morbi, quam dolores, fluctuant, inflammationesque penum parvicularium corporis, ac nullam praesens, promptasque remedii generis a Medicis perspectam sit, quam vena sectio; investigare, quantum incisa vena majorem plerumque, expedirentque agnovis apertam ferret, tanti profecto momenti quaestio est, ut, in ea solvenda annuum Medicorum indastriam occupari, non aequum modo, sed etiam prorsus necessarium existimem.

Perinde demum, perque difficile quaestio est. Nam, ut veterum Medicorum disceptationes praeteream, qui, non perspecta circumsione sanguinis, quid reuera sit derivare sanguinem in parvicularum partem corporis, quid ab illo revellere, adumbrare tantum novimus; post eam quaque explicitam, nulli nunc, quid sciam, satis explicitum, & in bono lumine collocatum.

Melli quidem doctissimi Viri, praenunc Louensis Bellino, (11) qui primus post demonstratam circumsionem ejusdem sanguinis quaestionem hanc sedulo quidem, sed perobscure tractavit, eam se solvisse arbitrii sumi, praesens vena Archibaldus Piscarnius; (12) Joannes Baptista Bianchi; (13) Joannes Baptista Silva; (14) De La Mothe, vel Joannes Astruc; (15) Crevierus; (16) Burletus, (17) alique. (18) Utram

A 2

10

(11) De S. M. Proposit. sexti.

(12) In Element. Medico Physico-Math. Cap. 9.

(13) In Hist. Hepar. P. 3. Tract. 1. de impedim. Circul. S. in genere.

(14) De Usu divers. M. S.

(15) Tract. Therapeutico, & Pathologico Parte Postrema de S. M.

(16) In Annotat. Certis in Tractat. de Usu divers. Venar. S.

(17) In Tract. de V. S. siccitate Vagor. Effect. & singulares commutationes sanguinis in diversis corporis humil. parte extrahi.

(18) Huius universitatis historiam neperime tradidit olim Gerardus Vossius in Commentariis in Hermannum Boerhaave Aphor. de Cognoscendis, & Curandis Morbis Tit. 3. Parte Post. §. 390.

tamen, quod vulnerunt, revera pasterint, in dubium vocari merito potest. Non parvi enim ex his ab Hippocrate, Galeno, Celfo, aliisque Græcorum Affectui diffidentei, Arabum, Avicennæ in primis, & Avicennæ sententiam ales clare, & perspicue demonstravisse sibi visi sunt, ut, qui contrariam senserint, eos putarint, in magna Medicinæ, & Hydraulicæ scientiæ ignoratione versari.

Itaque hanc æduam, & perplexam questionem renovare aggreffus in Græcorum sententia, nonnulli exceptis, ut patebit in Prima Parte hujus Dissertationis Capite quarto, & in Secunda Capite tertio, firmiter, & constanter moneo. Ut autem in ea pertractanda tuas Medicæ observationibus, tum istædem Hydraulicis legibus, quibus adversarii usi sunt.

Ob eam quoque causam patrocinium Græcorum alacriter suscipio, quod probe intelligam, plerosque illorum, qui cum Laurentio Bollandi sententiam Arabum pugnacissime defendunt, cum occisio fert, in morbis tum supremis, tum mediis, ac non paucis infanti ventris, a Græcorum consuetudine non discedere. Ratiocinanti, quæ afferam, sapientibus Viris examinandas es consilio subijcto, ut, si veras judicaverint, præbent; ne sub tantorum Virorum auctoritate Studiosorum fides periclitetur; sin vero falsas deprehenderint, (labi enim, & errare humanum est) ut candidè, & amanter me admonerent, ne falsam pro vera proponas alius in errorem inducam.

Utenique tamen se res habeat, ex hoc percipi facile potest, ob duas potissimum causas artem nostram, post decretam circulationem sanguinis, eos progressus non fecisse, quos recentiores Medici variis modis suis nimis fuisse fideles sibi pollicebantur: primus, quod præcipua leges ipsædem circulationis nondum satis perceptæ sunt, & cognitæ: deinde quod pertractandum, perque difficile est Mechanicis, & Hydraulicis scientiis ad res Physicas, & Medicas adsciscere: in quibus, si quid a nobis prætermittatur, quo vitæ natura, aut adjuvetur,

quo

quo non usitur, in gravissimos errores nos lēti necesse sit.

Quod ad me attinet, id unum sciri velim, nihil mihi potiori cura fuisse, quam ut rationes, quibus ad hanc questionem solvendam usus sum, ad observationes, & experientia revocarem; ne, si forte ratiocinando deciprus sum, observando saltem, & experiundo deciperer. Ceterum, si res acutitigero, evolvimenti aliquid me attulisse artis nostrae, erit, quod gaudeam: sin minus, offerre valuisse, non paucisbat.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. F. *Francesco Antonio Mantus* Inquisitor Generale del Santo Offizio di Padova nel Libro intitolato *Jacobi Placensini Theoretica Medicina in Gymnasio Patavino Professoris Primarii Dissertatio de Vena, qua in Morbis particulatus seu soluturus incidenda MS.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e paimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Giov. Manfredi Stampatore di Venezia*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 31. Dicembre 1755.

(*Giov. Querini Proc. Rif.*

(*Barb. Manfredi Cor. Proc. Rif.*

Registrato in Libro a Carte 26. al num. 106.

Giacomo Zuccato Segr.

Adi 5. Gennaio 1755. M. V.

Registrato nel Magistrato Eccellentissimo degli Esecutori contro la Bestemmia.

Francesco Bianchi Segr.

J A.

JACOBI PLACENTINI
THEORETICÆ MEDICINÆ
IN GYMNASIO PATAVINO
PROFESSORIS PRIMARIJ
DISSERTATIO

De vena in morbis particularium partium corporis
salutarius incidenda.

PARS PRIOR.

CAPUT PRIMUM.

*Quas venas inciderint Græci, & eorum Affecta in morbis
particularium partium corporis, quas Arabes,
quas horum Patroni.*

N morbis particularis partis corporis alij
Medici sanguinem milerunt ex venis e-
jusdem lateris, & eidem parti proximis;
alii ex venis remotis, & lateris opposi-
ti; alii ex venis remotissimis, & tum
lateris, tum trunci oppositi.

Plerique Græcorum cum Hippocrate, & Galeno
ad revellendum sanguinem a parte affecta, pro variis
casibus, modo illum elicuerunt ex venis ab eadem
parte remotis, & tum trunci, tum lateris oppositi;
modo ex venis remotis, & lateris oppositi; modo
ex

ex venis ejusdem lateris, & eidem parti proximis. At cum illum revellere volebant a particularibus partibus infimi ventris, quæ sunt infra hepar, interdum inciderunt venas ab eadem parte remotas, & trunci oppositi; plerumque vero venas ejusdem trunci, & eidem parti proximas. Rectene, an secus id egerint, queremus Parte secunda, Corollario secundo, Propositione undecima, & toto fere Capite tertio.

Inter Arabes autem alii sententiam Græcorum secuti sunt, alii ab illis dissentientes sanguinem extraxerunt primum ex venis remotissimis, ac trunci, & lateris oppositi; deinde ex venis lateris oppositi; postremo ex venis ejusdem lateris, & eidem parti proximis.

Laurentius Bellinus (1) juxta mentem Danielis Sennerti, (2) Archibaldus Pitcairnius, (3) aliique permulti posteriorum Arabum sententiam secuti in inflammationibus, tumoribus, fluxionibus particularis partis corporis sanguinem mittendum esse censuerunt primum ex venis trunci, aut lateris oppositi parti affectæ; postremo ex venis eidem parti proximis. Joannes Baptista Bianchi (4) in principio Magnarum obstructionum, & Inflammationum particularium partium venas ab iisdem partibus remotas & oppositas rudi debere defendit; si vero leves sint, & ab aucto motu sanguinis superabiles, interdum proximas posse aperiri affirmat. Joannes Baptista Silva (5) existimans, cum in-

{ 1 } De Miss. Sang. Propos. 6.

{ 2 } Institution. Medie. lib. 5. P. 2. Sect. 5. Cap. 18. de Rev.

{ 3 } In Element. Medico-Physico-Mech. Cap. 9.

{ 4 } In Hist. Hepat. P. 3. T. 2. Dissert. De Impedim. Circula. Sanguin. in genere p. 838.

{ 5 } De Uss. Vascularum specierum V. 5.

inciditur vena alicui arterie continua, derivari sanguinem non solum in truncum ejusdem arterie, sed etiam in omnes ejus laterales ramos, quemcunque cum eodem trunco angulum efficiant, etsi in incisam venam sanguinem non mittant, neque in principio, neque in fine particularium morborum, incidendam esse venam affecte parti proximam, acriter defendit, judicans, cum ex ea eruitur, (6) derivari sanguinem in eandem partem: quod facere in iisdem morbis semper noxium esse contendit. Hinc ait, Laurentium Bellium ob nimiam in veteres Medicos reverentiam hoc peccavisse, quod in fine inflammationum partium particularium sanguinem ex venis proximis parti affecte mittendum judicaverit; & Joannem Baptistam Bianchi acriter carpit, quod id confirmare ausus sit. Peccavisse quoque Petrum Brissot celebrem olim Scholæ Parisiensis Medicum, qui in Opere Apologetico sententiam Græcorum secutus in inflammationibus particularibus plerumque secandam venam proximam parti affectæ, & e directo contenderit: peccavisse, inquam, Petrum Brissot, quasi, cum inciditur vena proxima parti affectæ, & e directo, derivari sanguinem voluerit in eandem partem: quamquam Brissot in eodem Opere defenderit, cum tundiur vena proxima parti affectæ juxta mentem Hippocratis, & Galeni, illum ab ea revelli, non ad eam derivari.

Joannes Astruc (7) Vir de Medicina optime meritus, sive De La Mothe, (uter auctor fuerit Tra-

B

Sta-

(6) In Prefatione.

(7) In Traſſat. Therap. & Pathol. Part. Poſt. §. Quenam ſit utilis deriv. S. M.

Status Therapeutici, & Pathologici, incertum) Arabum sententiam omnium ingeniosissime tutatus est. Vult enim, cum foramen incisæ venæ apertum est, revelli sanguinem ab omnibus lateralibus ramis continuæ arteriæ: ubi vero primum clausum est, & aliquanto post, in eosdem derivari: idcirco nunquam incidendam esse venam proximam parti affectæ; quod nimirum perbreve illud tempus, quo venæ foramen apertum est, a parte affecta revellitur: ubi vero primum clauditur, & aliquanto post, quam clausum est, ad eandem partem derivatur.

Horum omnium præstantissimorum Virorum sententias examino. Quæ illis objiciam, peritorum æque, ac ingenuorum Virorum judicio subjicio; ut, si falsa deprehenderit, ea refutent: sin autem vera cognoverint, aut saltem ad veritatis similitudinem propensa existimarint, ut æquo, libentique animo accipiant.

CAPUT SECUNDUM.

Greci, & eorum Affecta, ut sanguinem ab affecta parte revellerent, non raro inciderunt venas ab eadem remotas, interdum etiam remotissimas, quasque ob causas.

Ippocrates, Galenus, ac plerique omnes, qui illorum vestigia secuti sunt, ob sex potissimum causas, ut sanguinem a particulari parte corporis revellerent, venas, que ab ea remotæ sunt, aut remotissimæ, tundere consueverunt.

I. Primum ubi cum fluxione, dolore, aut inflammatione particularis partis corporis conjuncta esset plenitudo universalis, plerumque prius venam incidebant ab eadem parte remotam, deinde partem affectam proximam, judicantes, sanguinem facilius ab ea revelli, si, ablata prius universali plenitudine, vasa sanguifera a distensione liberarentur. Hinc Galenus (1) in juvene, qui sanguine abundabat, & humores ad genu fluebant, jussit prius secati venam cubiti.

II. Secundo cum a particulari parte præcavere morbum volebant, quo corripì solebat, sanguinem extrahebant ex ventis ab eadem parte remotis. Eliciendo enim sanguinem ex parte ipsa verebantur, ne, humore in eam uberius influente, morbus, ad quem eadem pars prona erat, accesseretur. Id pluribus lo-

B 2

cis

(1) 2. ad Glauconem Cap. 2.

cis præcepit Hippocrates (2), præsertim vero cum inquit; *enitendum est, ut sectiones quum longissime a locis faciamus, ubi dolores fieri, & sanguis colligi solet. Sic enim mutatio minime magnus de repente fiet, & consuetudinem removebis, ut non amplius in eundem locum colligatur.*

Idem Galenus (3) iussit, & exemplo eorum, qui podagra, comitiali morbo, & vertigine corripiti solent, confirmavit, cum inquit; *podagricos ex cubito evacuo; comitialibus vero morbis, vertiginibusque obnoxios potius ex cruribus.*

Hæc Hippocratis, & Galeni loca, atque alia præterea multa nonnulli, qui Arabum sententiam tuentur, præpostere accipientes, non ad arcendos morbos, quibus particulares partes affici solent, ut illi præceperunt, sed ad præsentes curandos transfulerunt.

Ob hanc causam Rhases (4) Hippocratis, & Galeni doctrinam secutus in muliere pingui, & sanguine referta, quæ vehementi dolore, & inflammatione carpi dexteri correpta erat, & fluxionem, ac dolorem pati solebat in carpo sinistro, eadem hora semilibram sanguinis misit ex basilica sinistra, & saphena pedis dexteri: post tres horas, soluta fascia, tantundem sanguinis ex iisdem locis eduxit: demum, soluta post alias tres horas fascia, non amplius a basilica brachii sinistri, sed a saphena aliam semilibram sanguinis detraxit; in hunc finem videlicet, ut, derivato sanguine in inferiores partes, manum sinistram ejusdem mu-

(2) De Nat. Hom. V. 235. & de Nat. Off. Cap. 5. Edit. Cætes.

(3) De C. R. per S. M. Cap. 19.

(4) Libr. de Agriud. Junctur. Cap. 3.

mulieris a dolore, quo affici solebat, præservaret.

Ob eandem rationem in homine, qui correptus erat dolore in carpo dextero, & corripitur solebat in carpo sinistro, nunquam vero in pedibus, ut a dolore dexteri carpi eum liberaret, sanguinem misit ex pede dextero, non ex brachio sinistro: quia nimirum sanguinem non ad carpum sinistram, qui dolore verari solebat, sed ad pedem, derivandum esse judicavit.

III. Tertio sanguinem eduxerunt ex loco, qui ab affecta parte remotus erat, ubi suspicabantur, eandem partem ob imbecillitatem excrementa aliarum partium posse recipere. Hinc Galenus (5), si morbus sit in genu, sanguinem ex brachio mitti jubet: *Et retrahes, inquit, a locis muliebribus, si eas, que in cubito sunt, secueris venas, aut juxta mammas cucurbitulas apposueris. In inferiores enim artus, atque in uterum præsertim, tanquam in fontinam, excrementa totius corporis confluere facile solent.*

IV. Præterea in principio nonnullarum inflammationum, non quidem omnium, particularis partis corporis venas ab eadem parte aliquanto remotas incidebant; in fine vero proximas. Quod a Galeno (6) expressum est multis in locis, præsertim vero cum ait: porro, ut summam dicam, incipientes phlegmonas revulso evacuari oportet: que vero inveterata jam sunt, ex ipsis, si fieri potest, affectis partibus: quod si nequeat, saltem ex vicinis. Etenim in incipientibus avertere, quod infuit, expedit: in inveteratis autem ipsum tantum, quod affecta parti infixum est, evacuare.

Hac

(5) 2. Ad Glauconem Cap. 2.

(6) De Cur. R. per S. M. Cap. 19.

Hac in re duo animadverti velim. Primum, Gale-
num, cum ait, *incipientes phlegmonas revulſu evacua-
re oportet*, non voluiſſe, ut a remotiſſimis, oppoſitiſque
partibus mittatur ſanguis; quemadmodum perperam
judicavit Daniel Sennertus, (7) ſed ab his duntaxat,
quæ ab iſdem partibus parum diſtant. Id tribus exem-
plis, anginæ nimirum, ophthalmiæ (8), & doloris ca-
pitis apertiffime ſignificavit. In principio enim anginæ
venam cubiti ſecari juſſit: poſt principium venas ſublin-
guales incidi: in ophthalmia vero, & dolore capitis
incipientibus cucurbitulam cervici applicari: in inveterata
ophthalmia ſanguinem elici ſub magnum oculi
angulum: in inveterato dolore capitis rundi venam
frontis. Conſtat enim, venam cubiti, quam in prin-
cipio anginæ pro revulſione ſecari voluit, in incipien-
te ophthalmia, & dolore capitis cucurbitulam, quam
applicari venæ cervicis præcepit, non eſſe venas ab
iſdem affectis partibus remotiſſimas, & oppoſitas, ſed
admodum vicinas.

Alterum, quod notari velim, eſt, quod, cum Ga-
lenus circuitionem ſanguinis ignoraret, dum inquit,
*in incipientibus phlegmonibus avertere, quod influit, expe-
dit*, perperam judicavit, in aliquam partem influen-
tem ſanguinem, v. g. in occiput, ad aliam, puta,
ad ſinciput, per venam, quæ inciditur, adduci poſſe:
& dum inquit, *in inveteratis, quod affectæ parti infuſum
eſt, expedit evacuaſſe*, male pariter cenſuit, ſanguinem,
qui in inflammata parte decumbit, per ſectam ean-
dem venam a parte affecta contrario motu retrahi poſ-
ſe.

(7) Inſtit. Medic. lib. 5. p. 2. Sect. 1. Cap. 18. de Revulſione.

(8) Galenus ibidem.

posse, & ad aliam partem deduci: quod ex his, quæ in Secunda Parte hujus Dissertationis de derivatione, & revulsione sanguinis dicemus, perspicuum fiet.

V. Non secus ubi brachium, aut crus affectum erat, ut in vulnere contingit, in ulcere, contusione, luxatione, & fractura ossium, affecto brachio, venam alterius brachii, aut cruris; affecto crure, venam alterius cruris, aut brachii tundere solebant: ne, tundendo venam partis affectæ, exasperaretur ejus morbus. Quod a Galeno (9) præceptum est, cum inquit: *membrum, quod phlegmone infestatur, vinciendum non est: propterea ex nimis vicinitate tollitur retractionis commoditas*. Usus autem est verbo *retractionis*, quod putavit, sanguinem a secta vena ab affecto membro retrahi, & avocari. Præterea cum affectum brachium, aut crus, ut sanguis extrahatur, & vinculo constringi, & vulnerari debeat; periculum est, ne strangularis, sectisque vas, ejus tumor & inflammatio intendatur. Hinc Celsus (10) in hoc casu venas brachii, aut cruris sani aperiri jussit, inquiens, *si quid parum cefferit, opportunitiores hæ partes injuria sunt, quam quæ male habent*. Quare longe tutius judicaverunt, ex brachio, aut crure sano sanguinem mittere, quam ex eo, quod affectum est.

Hos quoque Galeni, & Celsi textus, qui Arabum sententiam tuentur, prosperam accipientes, falso existimant, eos in morbis particularibus venas remotas, & oppositas parti affectæ in universum incidendas præcepisse.

VL Ob

(9) 13. Meth. Cap. 3.

(10) Lib. 2. Cap. 10.

VI. Ob hanc demum causam venas a parte affecta remotas veteres Medici inciderunt, cum videlicet venæ proximæ non proflarent, quæ secari possent. Hinc in inflammatione brachii non raro ex venis cruris sanguinem extraxerunt, quod nullæ prominent in dorso.

His potissimum causis Hippocrates, Galenus, & eorum Asses adducti, ut sanguinem ab affecta parte revellerent, non raro secaverunt venas ab eadem remotas, & remotissimas. Utrum vero semper recte, an quandoque secus id fecerint, ex illis, quæ deinceps dicturi sumus, clare, ut spero, & perspicue apparebit.

CA-

CAPUT TERTIUM.

Iidem Greci, & eorum Affecta cum maxime, & promptissime a particulari parte tum supremi, tum medii ventris revellere sanguinem voluerunt, venas eidem parti proximas, & e directo, filo incidervnt.

AD revellendum sanguinem a particulari parte tum supremi, tum medii ventris Hippocratem, & Galenum incidisse venas eidem parti proximas, & e directo, tam manifesta testimonia sunt, ut id in dubium revocari minime possit. Hippocrates enim (1) in primis anginae curationem describens ait, *agrum cito suffocari, nisi quis cito auxilium ferat, vene sectionem in brachiis faciens, & venas sub lingua secans.* De eadem angina (2) verba faciens inquit, *primum quidem cucurbitulas ad verticulum in collo affigito: deinde in capite praefuso, & juxta aurem ab utraque parte apponito: & ubi cucurbitulam affixeris, ad multum tempus adhaerere finito.* De alia angina agens, (3) primum, ait, *cucurbitulam affigito, eodem modo, veluti supra dictum est.*

De dolore auris (4) mentionem faciens, *ad auris dolorem cucurbitulam affigito.*

Et in universum, ut notat Franciscus Valesius, (5)
C quod

- (1) De V. Acut. S. 4. V. 70.
- (2) Lib. de Morb. 2. S. 2. V. 22.
- (3) Eodem lib. 2. S. 2. V. 40.
- (4) Papul. lib. 2. §. 6. V. 46.
- (5) Comment. in 2. lib. Epid. §. 6. p. m. 116.

quod præcepit Hippocrates de autis dolore, commendavit faciendum de omnibus partibus circa caput dolentibus. Alii enim, *caput* (6) *circum circa dolenti, quicumque ex supernis locus doluerit, cucurbitulam affige: itaque & ad dolorem oculi, & occipitis, & temporum.*

Similem curationem proposuit in dolore ejusdem capitis (7), cum inquit, *doloris in capite gratia sanguinem de venis detrahito: si vero non sedetur, & diuturnus fiat, perire venas, & sanus evadet. Nec non dolenti, (8) inquit, partem capitis posteriorem in fronte recta vena incisa profuit.*

De oculorum fluxionibus differens, (9) inquit, *oculorum fluxiones, si alias conducere videtur, revellere ad fauces.*

Deinde de morbis particularibus medii ventris, ac præsertim de pleuritide, & peripneumonia verba faciens, non solum incidendam esse venam affectæ parti proximam, sed etiam e directo, tam aperte & manifeste præcepit, ut qui id plane non videat, meridianam lucem non videre videatur. Inquit enim, (10) *si dolor sursum tendat ad claviculam, aut circa mammam, aut brachium, venam in brachio secare oportet internam: utra tandem fuerit in parte (inflammatio), in ea ipsa.*

Ex his omnibus, aliisque permultis, quæ brevitati studens prætermitto, liquido constat, Hippocratem, cum valde & prompte ab affecta parte tum supremi,
tum

(6) Lib. de Judic. V. 155.

(7) De Loc. in Hom. S. 2. V. 200.

(8) Popul. 6. S. 2. V. 47. Et Scil. 5. Aphor. 58.

(9) 6. Epid. S. 2. V. 56.

(10) De Vic. Acutor. S. 4. V. 240.

tum mediū ventris, revellere sanguinem volebat, venam eidem parti proximam, & e directo incidisse.

Galenus item Hippocratis vestigiis insistens in curatione partium suplemi, & mediū ventris venas iisdem partibus, quantum fieri potest, proximas, & e directo, incidi præcepit: & exemplo (11) anginæ; ophthalmiæ, & doloris capitis ostendit; in quibus morbis venas proximas, & e directo aperiendas docuit.

Præterea demonstravit, evacuationes sanguinis, quæ ex directo (12) natura fiunt, omnes morbos sanare: quæ vero fiunt ex parte opposita, nihil juvare, interdum etiam nocere. Sic si, tumente liene, ex dextera nare erumpat sanguis; si, tumente jecinore, ex sinistra, nullam inde utilitatem sequi. Ex quibus concludit, in tumoribus, & eruptionibus sanguinis venam e directo esse incidendam.

De pleuriride (13) vero speciatim differens expressis verbis ait, *pleuriticis quæ e directo laborantis lateris adbibita sunt sanguinis missio, clarissimam sæpe utilitatem attulit, quæ vero ex brachio opposito, aut omnino obscuram, aut certe post temporis intervallum.*

Tum Hippocrates, tum Galenus contrarium facere præceperunt in evacuationibus, quæ in iisdem morbis fiunt per alia medicamenta, in quibus loca, quæ ab affecta parte remota sunt, plerumque evacuare iusserunt; ut ex eodem Galeno (14) constat, qui docet, inflammationes oculorum purgatione per alvum uno

C 2 die

(11) De C. R. per S. M. Cap. 19. & 20.

(12) Eodem lib. Cap. 25.

(13) Lib. eodem Cap. 36.

(14) Meth. Med. lib. 13. Cap. 22.

die non raro sanari: eadem purgatione noceri maxime in inflammatione hepatis: in inflammatione renum, aut vesicæ obesse, quæ urinâs creant: in inflammatione uteri, quæ menses movent: in inflammatione ventriculi & intestinorum, quæ alvum dejectum: vomitum pudendis laborantibus auxilio esse. Quem quoque Galeni locum Arabum Propugnatores de missione sanguinis perperam interpretati sunt.

Celsus (15) etiam generale principium, quod ab Hippocrate accepit, acriter sustinuit, nimirum sanguinem mitti debere, si totius corporis morbus sit, ex brachio; si partis altijus, ex ea ipsa parte, aut certe quam proxima. Quare autem, ubi brachium (16), aut crus affectum est, ut in eorum vulnere, contusione, luxatione contingit, venas brachii, aut cruris sanè aperiri jusserit, satis dictum est Cap. 2. n. 5.

Hippocratem & Galenum secutus est Oribasius (17), qui pleraque omnia ex Galeno excerpsit, & in ordinem digessit.

Iisdem astipulatur Alexander Trallianus (18), ut ex ejus libris apparet. Etenim anginæ (19) curationem instituens ait, mittendum esse sanguinem ex brachio, deinde, repetita ejus missione, venas sub lingua secandas, nec non jugulares venas. *Novi enim, a me scias esse jugulares venas, cum lingua subjecias non invenerim, ac plurimum adjuviffe.*

De

(15) Libi. 1. Cap. 10.

(16) Ibidem.

(17) Synops. lib. 1. Cap. 10. & Med. Collect. lib. 7. Cap. 5.

(18) Lib. 1. Cap. 7. de Pleurinde.

(19) Lib. 4. Cap. 1. De Angina.

De pleuritide (20) differens, cum Hippocrate voluit, si pleuritis ab humore sanguineo proveniat, & supernas partes, jugulum præsertim, afficiat, ex brachio, & ex eadem parte sanguinem esse mittendum: sed si dolor imam septi transversæ regionem occupet, alvum esse ducendam. De hac Hippocratis, & Tralliani sententia infra differemus.

Si autem non valde magna sanguinis copia in venis superare videatur, ait Trallianus, juvare locum acutissimo scalpello probe scarificare, & cucurbitula post incisam cutem uti; ut, quod in ea continetur, ex alto extrahatur: hoc facto, mirari, inquit, licet, quomodo inde etiam dolor, quâviscumque fueris, licet vehementissimus, conquiescat; ut neque fomento, neque alio præsidio indigeat.

De rejectione (21) sanguinis verba faciens ait, cum sanguis ob rupturam vasorum eruperit, venam cubiti esse secandam: evacuationem autem non una vice, sed duabus, tribusve horis interpositis, tentandam: juvare quoque, si ex talo vena tundantur.

Paulus Aegineta (22) in pleuritide, si ad claviculam dolor se extendat, venam secuit: si ad præcordium, purgavit, ut Hippocrates. Quoniam vero sententiam Hippocratis secutus est, cum mittendus sit sanguis, cumque purgandum sit; verisimile est, illum secutum fuisse eundem Hippocratem in eo quoque, quod ait, secandam esse venam lateris affecti.

Præterea de venæ sectione generaliter verba faciens

(20) Lib. 6. Cap. 1. de Pleuritide.

(21) Lib. 7. Cap. 1. de Sanguinis Rejectione.

(22) De Re Medic. lib. 3. Cap. 33. De Pleuritide.

ciens (23), cum ait, *in partibus recens inflammatis, in oppositis partibus evacuationem fieri oportere, in diuturnioribus inflammationibus ex vicinis*, verisimile est, per oppositas partes non intellexisse vere oppositas, & remotissimas, sed eas duntaxat, quæ ab recens inflammatis partibus parum distant: ut notavimus Capite 2. ad n. 4. hisdem enim utitur exemplis anginae, ophthalmiae, & doloris capitis, quibus usus est Galenus.

Jugularium quoque (24) incisionem a se factam fuisse ait *in leppitudine diuturna*. Earundem jugularium incisionem circa Tralliani tempora inventam fuisse refert Joannes Freind (25). De ea multa scripsit Balthassar Ludovicus Tralles (26).

Actius (27), ex sententia tamen Archigenis, in pleuritide secandam esse ait venam lateris oppositi.

Idem sensisse videtur Aretæus (28), qui ait, *sanguinem a vena mittito, quæ in corvo cubiti est, non ejus, qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur: prestat enim maxime procul abducere*. Notat tamen Petit (29) distinctionem pernecessariam videri, scilicet in quaestione de revellendo, & derivando sanguine ex sententia Aretæi, nempe initio detrahendum esse sanguinem ex opposito latere, si sanguis in universo corpore redundet: sin minus, ex eodem latere juxta sententiam Hippocratis, & Galeni: ac propterea hoc fortasse innuisse Aretæum, cum proposuerit curationem

(23) Lib. 6. Cap. 40.

(24) Eodém lib. & Capite.

(25) Comm. 2. de S. M. præsertim de Jugular. Venarum Sectione.

(26) De Vena jugulari frequentius incidentis, Paragr. 6.

(27) Tetrab. 2. Serm. 4. Cap. 68. de Pleuritide.

(28) Lib. 1. de Morb. Acut. Curat. De Curatione Pleuritidis.

(29) In Commentario hujus reatus.

nem pleuritidis, quæ ex repletione ciborum, & a computatione ortum habuit. Nam qui ingluviei, & vinolentiæ dediti sunt, pleuritidem facile contrahunt.

Ut pauca addam de Cœlio Aureliano Methodico Medico, qui Sorani strenuus propugnator, vel Galeno contemporaneus fuit, vel paulo superior, Hippocratem parim securus est, parim ab eo dissentit.

In curatione phrenitidis, (30) lethargi, (31) & apoplexiæ (32), præmissa venæ sectione, cucurbitulas scarificaras, & hirudines multis partibus capitis applicavit, iudicans cum Hippocrate, apertis venis proximis, sanguinem ab eo magis revelli.

Non secus in curatione anginae (33), præmissa, ut in præcedentibus morbis, venæ sectione, cucurbitulas scarificaras, & hirudines collo, gutturi, cervici, post aures apposuit: utilem quoque esse voluit scarificationem linguae, faucium, & palati. Illos demum reprehendit, qui primum inguinibus, præcordiis, & supra mammas cucurbitulas insigunt, deinde gutturi, & collo, putans, majorem averſionem a larynge fieri, si ab initio prope partem affectam eadem cucurbitulae, & hirudines insigantur.

Hippocrati (34) non consensit, qui ex utroque brachio anginosi sanguinem misit; quod coacervata, ut ait, sanguinis effusio animi deliquium creet. Damnat quoque sectionem venarum sub lingua ab eodem Hippocrate commendatam, tanquam remedium

non

(30) Acut. Morb. lib. 1. Cap. 10.

(31) Lib. 2. Cap. 6.

(32) Lib. 3. Cap. 5.

(33) Lib. 3. Cap. 3.

(34) Eodem lib. Cap. 4.

non solum inutile, sed potius noxium. Prosper tamen Alpinus (35) se hoc remedio sanitati restitutum affirmat.

In curatione pleuritidis (36), si dolor vehemens sit, & nullus adsit ventris fluor, sanguinem misit intra tertium diem ex brachio; si vero ventris fluor adsit, in ipsa diatrilo, *ex brachio tamen misit, quod fuerit dolenti lateri contrarium*. Prosper Alpinus (37) sanguinem mittendum esse ait continuo, morbo incipiente, ex opposito latere, jam incepto, ex eodem.

In curatione (38) ejusdem pleuritidis ex sententia Sorani Hippocratem (39) carpit, quod dixerit, si dolor ad claviculam de se significationem praebeat, venam secare prodesse: si vero sub septo transverso fuerit dolor, alvum mollire oportere. Quam Hippocratis sententiam non pauci cum Paulo Aegineta, & Prospero Marciano tutati sunt: alii vero non probaverunt cum Galeno (40), qui ait, *multo tutius esse in quacunque pleuritide sanguinem mittere, propter graves notas, quae a purgante consequuntur*.

Hippocratis, Galeni, ceterorumque Graecorum sententiam & ratione, & experientia confirmat doctissimus Joannes Baptista Morgagnus (41), qui in morbis cerebri praclarum remedium esse ait, si, venis occipitalibus crebre, atque alte incis, magna cucubita occipiti admoveatur. *Cum enim occipitales vena*
cum

(35) De Med. Method. Lib. Cap. 10.

(36) Lib. 2. Cap. 18.

(37) Eodem lib. 7. Cap. 11.

(38) Eodem lib. 2. Cap. 19.

(39) Hippocr. de R. V. in M. A. Sect. 2. V. 12.

(40) In Comm. ejusdem libri.

(41) Adversar. Anatom. 6. p. 108.

cum utroque laterali sinu cerebri communicant ; his crebre , & alte incisus , admota cucurbita sanguinem , quem in eos convertere erant , avertendo , reliqui sanguinis per eosdem sinus fluentis copiam nonnihil minuit , & motum augeat : unde ingens in morbis cerebri præsidium .

Accedit , quod cum & carotis externa , & externa jugularis ramos dimittant in occiput , utrisque alte , & profunde incisus , magna cucurbita eidem admota , dum utriusque sanguinem exsugit , in ramum externum ejusdem carotidis derivatione facta , illum a ramo interno divertit , revellitque , & cerebrum , quod in his morbis eo infarcitur , exonerans eosdem morbos non raro solvit . Hoc præsidium in pettinaci , & perdifficili soporosa affectione magnam opem attulisse scribit idem Morgagnus (42) Marco Antonio Ciconino celeberrimo olim in tota Æmia Medico , & Parenti præstantissimi Jacobi , qui primum in Taurinensi Aula Consiliarius , & Medicus fuit , mox in hoc Patavino Gymnasio Theoreticæ Medicinæ Professor Primarius . Hoc eodem remedio desperatam apoplexiam a se curatam fuisse narrat Zacutus Lusitanus (43) . Hieronymus vero Fracastorius (44) fatali apoplexia correptus , sæpe exporrecta in cervicem manu , hoc remedium indicasse ferrur , quo idem ipse olim Veronæ Moniali Virgini subvenerat . At cum ii , qui assidebant , quid , exporrecta ad cervicem manu , significare veller , non intellexissent , misere occubuit . Porro de utilitate hujus remedii alio loco sermonem

D

fa-

(42) Ibidem.

(43) De Medic. Princip. Histor. lib. 1. Histor. 33. Observ. 64.

(44) In Hieronymi Fracastorii vita inserto Auctore in Edit. Comitatiana .

faciemus, cum de sectione venæ jugularis externæ oratio instituitur.

Pauca hæc attulisse satis existimo. Probe enim intelligo, ad id, quod volumus, ostendendum, non tam Auctorum testimonia, quam rationum, & observationum momenta, ac pondera, esse querenda. Si quis plura Medicorum testimonia hæc de te requirit, adeat eundem Balthasarem Ludovicum Tralles (45), qui ostendit, sectionem jugularis externæ plurimum conferre in omnibus morbis supremi, & medii ventris, videlicet in phrenitide, apoplexia, epilepsia, melancholia, cephalalgia, ophthalmia, vertigine, aliisque omnibus morbis capitis, ac præterea in angina, & peripneumonia.

(45) In Comment. de Venâ jugulari frequentius secunda.

CA-

CAPUT QUARTUM.

Alii ex Arabibus ad avertendum sanguinem a quacunque particulari parte corporis inciderunt venas ejusdem lateris, & eidem parti proximas, alii vero ab eadem parte remotas, & tum lateris, tum etiam trunci oppositi.

Idimus hæcenus, quas venas Græci secuerint ad revellendum sanguinem a particulari parte tum supremi, tum medii ventris; videamus modo, quas inciderint Arabes ad eundem revellendum a quacunque particulari parte corporis.

Horum igitur alii inciderunt venas eidem parti proximas, & ex eadem parte, ut Græci, alii remotas, & tum lateris, tum etiam trunci oppositi.

Rhases (1) in primis Hippocratis, & Galeni sententiam secutus est. Voluit enim in pleuritide, sive recenti, sive confirmata, sanguinem extrahendum esse ex basilica ejusdem lateris: ubi vero adsit plenitudo universalis, ex basilica lateris oppositi. Idem sentit, cum peripneumoniz curationem instituit.

Non secus Rabbi Moyses (2) illorum sententiz assipulatur. Postquam enim dixit, in inflammationibus partium superiorum, & mediarum utilem esse missionem sanguinis ex brachio, in inflammationibus partium inferiorum ex pede, generaliter conclusit, mis-

D 2 fio-

(1) Ad Almagrem Tract. 9. Cap. 57. & 58.

(2) In Particula 22. Aphor. de Miss. Sangn.

sionem sanguinis ex latere, in quo est apostema, esse valde utilem.

Haly Abbas (3) de inflammationibus generaliter agens Hippocratis, Galeni, & Rabbi Moylis sententiam tutatus est. In inflammationibus enim partium superiorum, & mediarum sanguinem elicuit ex venis brachii lateris ejusdem, in inflammationibus vero partium inferiorum ex venis pedum. Distinguens postea inflammationes recentes a confirmatis, sententiæ Pauli Æginetæ, de qua dictum est antea, ascriptus est.

Serapion (4) eandem sententiam tenuit, eademque distinctione usus est.

Inter Arabes, qui a Græcis dissenferunt, numeratur Joannes Mesue (5), sive alius quispiam, qui libros Praxeos ejus Operibus adjecit, ut jute suspicatus est Joannes Freind (6). In recenti quippe pleuritide basilicam incidi jussit ex latere opposito, atque, ubi adsit plenitudo universalis, saphenam pedis oppositi.

Avenzoar quoque (7) in eadem sententia fuit, eosque acriter carpsit, qui plerosque Græcos sequuntur, affirmans, *minuere sanguinem ex parte aegritudinis esse mortem aegris inferre*. Quamquam de inflammatione mediastini differens, *nihil quidquam interesse ait*, ut observat idem Joannes Freind (8), *si ex vena basilica sanguis mittatur*.

Avi-

(3) Lib. 3. Cap. 27. & Lib. 5. Cap. 1.

(4) Tract. 2. Cap. 21. de Pleuritide.

(5) Lib. 2. Cap. 21. de Aegritud. pectoris & pulmon. & de Pleuritide.

(6) In Historia Medica, & ejus ortu iuxta Arabes p. m. 97.

(7) Theair Tract. 16. Cap. 13.

(8) In eadem Hist. de Avenzoar p. m. 109.

Avicenna (9) demum Hippocrati, & Galeno plane contrarius in curatione inflammationis partium pe-
ctoris, & pulmonum, primum iussit secari venam in
malleolo ejusdem lateris, deinde communem in bra-
chio contrarii lateris, postremo internam ejusdem la-
teris.

Quæ ab Arabum ævo usque ad perfectam circui-
sionem sanguinis in utramque partem disputata a
Medicis sunt, libenter omitto; quod facere & nimis
longum, & supervacaneum existimem: præsertim cum
a Renato Moreau (10) Parisiensi id antea factum sit,
qui demonstravit ex qua parte corporis sanguis in
pleuritide detractus fuerit a duobus annorum millibus
ex omnium poene Græcorum, Latinorum, Arabum,
Barbarorum exacta enumeratione juxta temporum se-
riem instituta. Unum silentio præterire non possum,
Avenzoar, & Avicennæ sententiam multos olim adeo
acriter defendisse, eique adeo mordicus adhæsisse, ut
Salmantiæ (11) Academia, Carolo Quinto regnante,
decretum facere non dubitaverit, ne quis in pleuri-
tide, nisi in opposito brachio, venam aperire aude-
ret. Hoc autem decretum Regis auctoritate firmatum
est, quo contraria sententia haud minus perniciose
declaratur, quam Lutheri hæresis.

Julius Cæsar Scaliger (12) eo progressus est, ut
affirmare ausus sit, decem, & octo annorum spatio,
quibus medicinam exercuit, non nisi unum se vidisse,
qui,

(9) Lib. 3. Fen. 10. Tract. 5. Cap. 7.

(10) In lib. de Mels. Sanguinis in Pleuritide edit. Parisiensis ann.
1622.

(11) Biblioth. Anglica Tom. 4. p. 451. & 452.

(12) Comment. in lib. Hippocr. de Insomniis.

qui, ex eadem parte incisa, vena evaserit: contra plus quingentos pristinae incolumitati restitutos, quibus in adverso cubito aperta vena fuit. Nimirum suae nescio cui aliquot annorum observationi magis fidentum esse affirmare non dubitavit, quam experientiae multorum saeculorum, tum Hippocratis, tum Galeni, tum plusquam quingentorum Medicorum, qui omni aeo celebrantur. Quorum auctoritatem, & experientiam secutus Dan. Wilh. Triller (13), ut ceteros omitam, contendit, primam praeseptam venae sectionem nullo alio in loco instituendam esse, quam in brachio affecti lateris &c. addens, meminisse se, ex plus quam quadraginta pleuriticis suae curae diverso tempore commissis vix quemquam fuisse repertum, cui non mox a prima paulo laetiore sanguinis missione proximo loco dolenti rite instituta, dolores lateris acerrimi incantamento quasi quodam consopiti fuerint.

Ex quibus omnibus licet intelligere, Medicos in nulla re magis dissensisse inter se, quam in delectu venae, quae in morbis particularibus sit salutaris incidenda. Quare hac in re optime usurpari posse dictum illud Plinii (14) crediderim: *mirum & indignum proinus subit, nullam artem Medicinae inconstantiorem fuisse, & etiam nunc saepius mutari.*

[13] In Commento. de Pleuritide, ejusque curatione.

[14] Natur. Hist. lib. 29. Cap. 1.

CAPUT QUINTUM.

Hippocrates, & Galenus in morbis particularium partium corporis infimi ventris, quæ sunt infra hepar, interdum elici voluerunt sanguinem ex venis superioribus, fere autem semper ex inferioribus.

Hippocrates, & Galenus, ceterique omnes veterum Medicorum, qui circuitionem sanguinis non novetant, humanum corpus dividerunt in regiones duas, superiorem, & inferiorem. Superiorem vocabant, in qua continentur partes, quæ supra hepar sunt, nec non hepar ipsum. Hepar quippe officinam sanguinis esse opinati sunt, omniumque venarum principium. Inferiorem appellabant, in qua continentur partes, quæ sedem habent infra hepar. In morbis igitur partium supremi, & mediæ ventris, nec non infimi usque ad hepar, atque hepatis ipsius plerumque venas superiores inciderunt. In morbis vero partium infimi ventris, quæ sunt infra hepar, mesenterii, intestinorum, lumborum, renum, uteri, testium, & vesicæ, interdum venas superiores tundi præceperunt, fere autem semper inferiores.

Atque ut ab Hippocrate (1) exordiamur, in morbis harum partium inferiorum interdum voluisse mitteri sanguinem ex venis superioribus, apparet, cum generaliter ait, revulsionem fieri in supernis deorsum, in infernis sursum.

Fe-

(1) De Humor. V. 11.

Fere autem semper voluisse, ut in iisdem morbis incidantur venæ inferiores, manifesta testimonia sunt. Differens (2) quippe de doloribus dorsi, coxendicum, lumborum, & testium ait: oportet igitur venæ sectionem in doloribus dorsi, & coxendicum de poplitibus facere, & malleolis forisfecus. Ait præterea: in doloribus (3) lumborum, & testium venæ sectionem de poplitibus, & malleolis facere oportet. De partu difficili verba faciens inquit (4): si prægnans multo tempore cobi-heat, & parere non possit, sed diebus pluribus ex partus dolore laboret, sit autem juvenis, & in vigore, & multo sanguine referta, secare oportet venas in malleolis, & sanguinem detrabere.

Ad Galenum quod attinet, interdum voluisse, ut in morbis partium infimi ventris, quæ sunt infra hepatis, incidantur venæ superiores, colligitur, cum loquens (5) de fluxu sanguinis, qui fit in variis partibus corporis, in universum ait; in his, quæ supra sunt, omnibus revulsio deorsum semper agitur, sursum in his, quæ sunt infra.

Apparet præterea, cum inquit, in lotis mulieribus (6) in contrarium trahet, si eas, quæ in cubito sunt, secaveris venas, aut juxta mammam cucurbitas apposueris, vel manus calefeceris, aut fricsveris, atque alligaveris.

De renum inflammatione (7) verba faciens ait; ubi recens fueris eorum phlegmone, copiaque sanguinis af-

(2) De Nat. Hom. V. 210.

(3) Eodem lib. V. 213.

(4) De M. M. Sect. 3. V. 492.

(5) Lib. 5. Meth. Med. Cap. 5.

(6) 2. ad Glauconem Cap. 2.

(7) De G. R. pte G. M. Cap. 18.

fuertis, misso ex cubito sanguini interdum aufculant.

Contra vero in morbis earundem partium inferiorum voluisse, ut incidantur venæ inferiores, tam manifesta testimonia sunt, ut in dubium revocari minime possit. Explicans quippe Aphorismum Hippocratis 36. sect. 6. (8), in quo habetur, *difficultates urinae venæ sectio solvit: scire autem interiores: si per venas inferiores*, inquit, *de venis manuum dicatur, Aphorismus caret veritate*. Videtur siquidem Hippocrates in omnibus libris suis in partibus, quæ supra hepar sunt, ex manibus sanguinem mitti voluisse: in inferioribus vero eas venas, quæ in genu, & talo sunt, secari. Ait præterea; *melius itaque sit & hunc Aphorismum unum ex adjectis opinari*.

Præterea plenitudines (9), inquit, a suppressis mensibus ortas omnino per crura evacuandas, sive venam secare oporteat, sive scarificare. Secta enim in cubito venæ mulierum revellere purgationem assolent.

Item in morbis coxendicis (10), uteri, vesicæ, nec non in morbo renum, qui nephritis proprie dicitur (de renum inflammatione egit eodem Capite) inferiores venas secari præcipit, inquit, præsertim vero uteri inflammationi, magis etiam, quam renum, a ventis in crura potius juvantur. Nam, quæ ex cubito sunt, evacuationes aliud etiam habent adjunctum malum, nempe quod purgationes mensium comprimant, sanguinemque ad superiores corporis partes retrahant: quæ vero sunt in cruribus, tantum abest, ut retrahant, ut etiam magis promoveant.

E

Air

(8) Comment. 6. n. 36.

(9) De C. R. per S. M. Cap. 11.

(10) Lib. eodem Cap. 12.

At demum (11), si cohibere hæmorrhoides velis, quæ in brachio sunt, venas secare convenit. At in his, quibus repressi sunt menses, semper in cruribus. Verum si scilicet venæ crurum mensium purgationes per Galenum promoveatur, quod sanguinem in uterum arcessunt; quæro, quare medeantur inflammationi ejusdem uteri, quæ ex congesto in eo sanguine creatur, eam non augeant? Sed hanc Galeni sententiam fusius, & exactius excutiemus postea, cum quaeremus, utrum in muliere plethora laborante, cui menstrua deficiunt, superiores venæ, an inferiores, sint incidendæ.

Ex paucis hæc; multa enim de industria præmitto; satis constat, Hippocratem, & Galenum in morbis partium infimi ventris, quæ sunt infra hepar, interdum quidem venas superiores incidi voluisse, fere autem semper inferiores. Quibus autem in morbis earundem partium incidendæ sint venæ superiores, in quibus inferiores, quæ magni momenti quæstio est, infra differemus.

(11) Cap. 19.

JACOBI PLACENTINI THEORETICÆ MEDICINÆ

IN GYMNASIO PATAVINO
PROFESSORIS PRIMARI

DISSERTATIO

De vena in morbis particularium partium corporis
salutarius incidenda.

PARS POSTERIOR.

CAPUT PRIMUM.

*Quid sit evacuatio sanguinis, quæ sit per venæ incisionem,
quid derivatio, quid revulsio, atque alia præterea,
quæ ad explicationem hujus questionis
scitu necessaria sunt.*

T percipiatur, quænam in morbis particularibus sit vena salutarius incidenda, quidque in ejus defectu peccaverint tum Græci, tum Arabes, tum qui utrosque tutati sunt, ante omnia explicandum est, quid sit evacuatio sanguinis, quæ sit per venæ incisionem, quid derivatio, quid revulsio, ut vocant, ac nonnulla alia sunt pernoscentia.

Quid igitur in primis sit evacuatio sanguinis, quæ sit per venæ incisionem, quamque utilitatem afferat,

E 2

adeo

adeo perspicuum est, ut expositione non indigeat. Inter omnes quippe convenit, cum Medicus ob eum tantum finem venam incidat, ut sanguinem evacuet, quamcumque inciderit, nihil interesse, nisi promprior, aut tardior ejus evacuatio hanc, aut illam incidendam postulet. Quoniam vero, cum inciditur vena, sanguis non solum evacuatur, sed etiam in aliam partem corporis derivatur, ab alia revellitur; quid revera sit ejus derivatio, quid revulsio, dispiciendum sedulo, ac diligenter est. Nam ut optime ait Tullius (1): *omnis, quæ ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet a definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit, de quo disputatur*. Quod facere in hac potissimum questione prorsus necessarium arbitror, cum veteres Medici, non perspecta circuitione sanguinis, quid sit ejus derivatio, quid revulsio, omnino non noverint, rati, illum per eandem venam supra, infra, ultro citroque moveri.

Hinc inter illos controversum erat, utrum expediret, incidere venam, quæ a parte affecta remota, ac remotissima est, an quæ proxima. Quam quæstionem brevissime, & ut sui moris est, elegantissime expressit Celsus (2). Qui enim remotam, ac remotissimam incidi volebant, sanguinem dicebant quam longissime a parte affecta esse mittendum, & hac ratione ab ea illum retrahi, averti, revelli: incisa vero proxima, in eandem partem illum revocari. Contra, qui incidendam proximam defendebant, hac incisa, sibi persuadebant, sanguinem ab affecta parte revelli simul,

(1) De Offic. lib. 1. Cap. 1.

(2) Lib. 2. Cap. 10.

mul, & evacuari: ex ulterioribus autem partibus eatenus illum sequi, quatenus emittitur: ubi his superfluous est, illum, quia non trahitur, ne venire quidem.

Itaque sanguinem derivare in aliquam partem corporis per venæ incisionem, ducta a derivatione aquarum similitudine, nihil aliud est, quam efficere, ut sanguis, incisa aliqua vena, celerius, & uberius per aliquam arteriam influat in eandem partem, quam influebat, antequam vena incideretur.

Verumtamen non levis oritur ambiguitas circa nomen revulsiois. Revulsio quippe apud Medicos est sanguinis ab aliqua parte corporis aversio, & retractio. Id vero post detectam circuitiōnem sanguinis, neque per arterias proprie, neque per venas fieri posse manifestum est.

Fieri nequit per arterias. Nam quoniam arteriarum officium est vehere sanguinem a sinistro ventriculo cordis in omnes partes corporis; si incidatur arteria, id tantum fieri potest, ut plenius, & uberius sanguis influat in alias partes, in alias autem parcius, & segnius; a nulla tamen parte per easdem arterias revellitur, neque ad sinistrum ventriculum cordis, unde pulsus est, retrahitur, & revocatur.

Fieri quidem interdum potest, ut sanguis a tenuissimis arteriis repellatur in truncum, unde arteriæ illæ procedunt: sive repulsio hæc fiat a contractione, & convulsione fibrarum, quæ illas complectuntur, sive a comprimente, aut repellente aliquo; verum hæc vera revulsio non est, sed reclusio, & repulsio. Nam sanguis a tenuissimis arteriis in eundem truncum repul-

pulsus, iter suum juxta directionem cordis prosequitur.

Fieri nequit per venas. Vel enim inciditur vena, quæ est inter partem affectam, & cor, ut cum in morbis capitis inciditur vena jugularis externa: vel pars affecta est inter cor, & venam incisam, ut cum in inflammatione pleuræ inciditur vena brachii ejusdem lateris: vel cor est inter venam incisam, & partem affectam, quemadmodum efficitur, cum in inflammatione uteri secatur vena brachii.

Verum cum inciditur vena, quæ est inter partem affectam, & cor, venæ sectio sanguinem quidem ad se attrahit; sanguis tamen per sectam venam non revellitur a parte affecta, ut veteres putabant, sed moveri pergit juxta directionem suam versus cor.

Cum pars affecta est inter cor, & venam incisam; per eam quoque sanguis non revellitur a parte affecta. Valvulæ enim, quibus venæ instructæ sunt, prohibent, quo minus per eandem venam contra legem circuitiois revertatur.

Cum demum cor est inter venam sectam, & partem affectam, secta quidem vena efficit, ut minus sanguinis per arterias insuat in eandem partem, quam insuebat, ante quam incideretur; ab affecta tamen parte illum non retrahit, & revellit.

Ex his omnibus liquido constat, quod initio proposuimus, sanguinem neque per arterias, neque per venas, ut veteres putabant, proprie revelli.

I. Derivatio igitur sanguinis, quæ fit per venæ incisionem (ut explicatione harum vocum omnis ambiguitas tollatur) efficitur, cum, incisa vena, volumus,

mus, ut sanguis plenius, & uberius influat in aliquas arterias, & partes corporis, quam influebat ante ejusdem venæ incisionem.

II. Revulsio vero, ut a Medicis usurpatur, fit, cum, incisa vena, volumus, ut sanguis in aliquas arterias, & partes corporis parcius influat, quam influebat, ante quam eadem vena incideretur.

Hinc facile intelligitur, cum per incisam venam efficitur, ut sanguis plenius, & uberius influat in aliquas arterias, & partes corporis, necessario consequi, ut in alias influat parcius. Itaque cum in aliquas arterias, & partes corporis fit derivatio, necessarium est, ut ab aliis fiat revulsio.

Quamquam vero sanguis per multa remedia in alias partes corporis derivari, & ab aliis revelli possit, (constat enim utrumque fieri per cathartica, per diuretica, per diaphoretica, per emetica, perque frictiones, cucurbitulas, fonticulos, setacea, vesicantia, phenigmos, per balnea, & fomenta) per venæ tamen sectionem omnium plerumque validissime, & promptissime utrumque efficitur.

Vidimus hactenus, quid sit evacuatio sanguinis, quæ fit per venæ sectionem, quid derivatio, quid revulsio; nonnulla præterea prænotanda sunt de corde, de arteriis, de venis, de sanguine, quo facilius propozita quæstio explicari possit.

I. Notandum igitur in primis est, non a sola vi cordis, sed & arteriarum sanguinem per universum corpus distribui. Quam enim motus progressivi quantitatem sanguis amittit dilatando arterias, arteriæ, ubi satis elasticæ sint, pari vi se constringendo, eidem resti-

restituunt, illumque per universum corpus diffundunt.

II. Arterias, & venas conoideam figuram habere:

III. Harum alias recta incedere, alias transverso, & tortuoso itinere flecti:

IV. Sicuri manifestum est, totum sanguinem, qui a corde in sortam infunditur, eo excepto, qui in nutritione, inque variis secretionibus absumitur, in venam cavam transmitti, & in cor reverti; ita etiam perspicuum, totum sanguinem, qui per singulos ramos arteriarum moverur, transferri in singulos ramos venarum, qui iisdem ramis arteriarum continui sunt, quacumque eorundem ramorum sectiones, & velocitates sanguinis sint:

V. In arteriis illum moveri a sectione majore in minorem: in venis a sectione minore in majorem:

VI. Latérales ramos arteriarum, venarumque cum truncis, unde procedunt, varios angulos efficere, acutos, rectos, obtusos:

VII. Alios ramos arteriarum, qui ab eodem truncis procedunt, sanguinem in incisam venam infundere, alios non infundere: quæ duo a plerisque non animadvertita erroris ansam præbuerunt:

VIII. Omnes ramos arteriarum, venarumque simul sumptos majorem sectionem habere, quam truncum, unde procedunt, aut in quem tendunt:

IX. Plerasque venas valvulis instructas esse:

X. Sanguinem ut gravem difficile in superiora corporis moveri, facile in inferiora:

XI. Sanguinis motum variati, pro vario afflictu vasorum, pro varia horum tum a corde, tum a parte affecta distantia, pro varia eorum figura, sectione,

ne, vi elastica, pro variis angulis, quos efficiunt inter se, prout arteria cum incisa vena communionem habet, aut non habet, pro varia ejusdem sanguinis crassitie, visciditate, lentore, pro majori, minoive incise venæ foramine, pro varia corporis positione perpendiculari, horizontali, obliqua.

His prænotatis, videamus, quamnam in morbis particularium partium corporis vena sit salutaris incidenda. Quam quæstionem non solum Græci, & Arabes proposuerunt, sed etiam, qui utrorumque sententiam tutati sunt, & in primis Laurentius Bellinus (1), cui primas in Mechanica Medicina plerique omnes tribuunt. Non enim quæsit, qua incisa vena sanguis magis, minusve revellatur ab omnibus partibus, sive superioribus, sive inferioribus, sive dexteris, sive sinistris nostri corporis, sed qua incisa vena magis, minusve revellatur a particulari parte corporis, vel superiori, vel inferiori, vel dextera, vel sinistra. Quæsit enim, *ubi morbus venæ fessionem exigens alicui parti corporis inhaereat, ex qua vena sanguis utilius emittatur*: quod profecto idem est, ac si quævisset, quamnam incisa vena majorem a particulari parte, cui morbus inhaeret, revulsionem faciat. Cum autem majorem ab ea revulsionem fieri ostendere proposuit, mittendo sanguinem ex venis ab ea remotis, oppositis, remotissimis, omnium minimam ab eadem fieri ostendit, ut ex Propositione nona patebit.

(1) De Sangu. Miff. Proposit. 6. p. 104.

CAPUT SECUNDUM.

PROPOSITIO PRIMA.

Anguis per alias arterias celerius naturaliter movetur, per alias tardius.

Cum alie partes sanguinis majorem massam habeant, alie minorem, alie tenues sint, alie crasse; alie angulose, alie laves; alie iphizicæ, ovales alie, alie planovales; cum præterea alie arterie magis distent a corde, alie minus; alie majorem sectionem habeant, alie minorem; alie recta procedant, alie varias curvaturas, meandros, angulos efficiant; alie majori vi elastica præditæ sint, alie minore; ex his omnibus consequitur, sanguinem per alias arterias celerius naturaliter moveri, per alias tardius.

Hinc constat, falsam esse sententiam illorum (1), qui putant, totam massam sanguinis singulis horis viginti quatuor fere vicibus, & singulis diebus quingentis, & septuaginta sex transire per cor, perque universum corpus. Nam si v. g. sit in homine viginti quinque libræ sanguinis, verum quidem est, totidem fere ejus libras a corde profectas singulis horis viginti quatuor fere vicibus, & singulis diebus quingentis, & septuaginta sex redire in cor; falsum tamen, totam massam sanguinis a corde profectam tot

(1) Edmundus Purchotius Phytic. Tom. 3. Sect. 4. Cap. 2. Proposit. 2. Gualterus Charleton Exercit. 6. Rikardus Lower Tract. de Corde Cap. 3. p. 161.

tor vicibus singulis horis, & singulis diebus in cor reverti; cum constet, sanguinem per alias arterias celerius naturaliter moveri, per alias tardius; ut aliz ejus partes a corde profectæ pluries revertantur in cor, priusquam aliz in illud revertantur semel. Atque haud scio, an ullus sit uberior fons illorum morborum, qui longum tempus sopiti manent, quam inæqualitas morus tum sanguinis, tum aliorum fluidorum per vasa nostri corporis.

PROPOSITIO SECUNDA.

EVacuatio sanguinis, quæ sit per venæ incisionem, proportionalis tandem sit in singulis vasīs, & singulis partibus corporis diminutioni totius massæ sanguinæ; ut, si v. g. per venæ incisionem detrahatur duodecima pars totius massæ sanguinæ, post aliquod tempus detrahatur quoque a singulis vasīs, & a singulis partibus corporis duodecima pars sanguinis, quem eadem vasa, & partes corporis continebant, ante quam vena incideretur. Ratio manifesta est. Cum enim tota massa sanguinis fundatur a corde, & arteriis in singulas partes corporis, & in singulas venas pro capacitate partium, & venarum earundem, & a singulis partibus corporis, atque a singulis venis, per leges circuitionis ejusdem sanguinis, resundatur in cor, & arterias; sequitur necessario, ut, qua proportionem per venæ incisionem ejus pars detrahatur a tota ejus massa, eadem quoque tandem detraharur a singulis venis, & singulis partibus corporis.

PROPOSITIO TERTIA.

Secta vena alicui arteriæ continua, sanguis celerius, & uberius influit in arteriam eandem, quam influebat, ante quam vena tunderetur. Cum enim, secta vena, minuatur obex arteriæ, quæ eidem venæ continua est; consequens est, ut sanguis celerius, & uberius influat in arteriam eandem, quam influebat, ante quam vena tunderetur.

SCHOLIUM.

UT percipiatur, quanta sit in qualibet venæ incisione derivatio sanguinis, quæ fit in proximam sectionem arteriæ, cujus continua vena inciditur, notandum est, vel per venæ foramen totum sanguinem effluere, vel partim per ejus foramen effluere, partim, prætergresso foramine, cor versus moveri.

Si totus sanguis per venæ foramen effluat, mensura derivationis, quæ fit in proximam sectionem arteriæ, est æqualis differentiæ, quæ intercedit inter quantitatem sanguinis, quæ tempore venæ incisionis ex ipsa vena effluit, & quantitatem, quæ per proximam arteriæ sectionem pari tempore naturaliter fluere solebat.

Mittantur octo uncie sanguinis ex vena continua alicui arteriæ: pari tempore naturaliter fluere solebant per proximam sectionem arteriæ uncie sex: derivatio sanguinis, quæ fit per venæ incisionem in proximam sectionem arteriæ erit $8 - 6 = 2$.

Si

Si pars sanguinis effluat per venæ foramen, pars foramen prætergressa cor versus moveatur, mensura derivationis est æqualis differentiæ, quæ intercedit inter quantitatem sanguinis, quæ per venæ foramen effluit una cum ea, quæ per eandem venam, prætergresso foramine, cor versus movetur, & inter quantitatem sanguinis, quæ per proximam superiorem sectionem arteriæ pari tempore naturaliter fluebat.

Mutantur, ut in primo casu, octo uncie sanguinis ex vena continua alicui arteriæ: æquali tempore per proximam sectionem arteriæ naturaliter fluant uncie sex, & uncie duæ foramen venæ prætergressæ tendant ad cor; derivatio erit $8 - 6 + 2 = 4$.

Ratio mensuræ harum derivationum manifesta est. Nam derivare sanguinem per venæ incisionem in proximam superiorem sectionem arteriæ, nihil aliud est, quam efficere, ut plus ejusdem sanguinis in eam influat, quam pari tempore influebat, ante quam vena incidereetur, ut ostendimus Capite primo hujus posterioris Partis n. 1. & in hac Propositione; sed quantitas sanguinis, quæ per incisam proximam venam effluit, una cum ea, siqua sit, quæ, prætergresso venæ foramine, cor versus movetur, supra quantitatem, quæ pari tempore per proximam sectionem arteriæ naturaliter fluere solebat, est mensura quantitatis sanguinis, quæ superat ejus quantitatem, quæ in proximam sectionem arteriæ pari tempore naturaliter fluere solebat; ergo mensura derivationis, quæ fit in proximam sectionem arteriæ, est æqualis differentiæ, quæ intercedit inter quantitatem sanguinis, quæ tempore venæ incisionis ex ejus foramine effluit una cum ea,

ea, siqua sit, quæ, prætergresso foramine, cor versus movetur, & quantitatem sanguinis, quæ per proximam arteriæ sectionem pari tempore fluere solebat.

PROPOSITIO QUARTA.

I. **Q**uo sanguis ob quamvis causam celerius, & uberius movetur per aliquam arteriam, eo segnius, & parcius, nisi quid obliterit, movetur per proximas.

II. Et contra, quo sanguis ob quamvis causam segnius, & parcius movetur per aliquam arteriam, aut in ea hæret, & consistit, eo celerius, & uberius, nisi adsit impedimentum, movetur per proximas.

Cum ex his duabus Propositionibus tota fere pendeat hujus questionis solutio, eas juvat tum rationibus, tum observationibus, tum Hydraulicis legibus confirmare. His enim non perspectis factum est, ut adversarii, relictis Græcis, in Arabum castra transierint.

Utraque Propositio a Divino, pœne dixerim, Seneca (2) pluribus locis, præsertim vero libro de Flatibus adumbrata est, cum inquit: *Sacer morbus fit, cum obstructions multe multis modis circa vasa contingunt, & sanguinis motus prohibetur, atque hic quidem sistitur, ibi tardius permeat, alibi autem citius: quo sanguinis per corpus transitus inæqualitate varie etiam inæqualitates contingunt.* Utramque Propositionem doctissimus Rikardus Lov-

(2) V. 215.

Lower (3) demonstravit, notavitque Balthassar Ludovicus Tralles (4).

Atque ut a prima exordiamur, sanguis vel per aliquam arteriam, vel per aliquam venam ob quamvis causam celerius movetur.

I. Celerius moveatur per aliquam arteriam. Quoniam celerius per hanc arteriam movetur; plus sanguinis singulis pulsationibus cordis ingreditur ejus ostium, quam ingrediebatur, cum per eam movebatur tardius: & quoniam eadem manet quantitas sanguinis, eademque vis cordis; quanto plus ejusdem sanguinis singulis pulsationibus cordis ingreditur ejus ostium, tanto minus ob Hydraulicas leges ingreditur ostia proximarum arteriarum. Ubi igitur sanguis per aliquam arteriam ob quamvis causam celerius movetur, eo segnius influit in proximas. Non secus fieri ab Hydraulicis demonstratum est in amne, ex quo plures rivi deducti sunt. Ubi enim unus eorum amplior, aut profundior factus sit; aqua in eum pleniori influit flumine, in proximos vero segnius, & parcius. Ob hanc causam ubi in amne plures aquæ ductus aperti sint, qui aquam deducunt in fundos plurium dominorum, lex sancita est, ne quis aquæ ductum, qui in fundum suum aquam derivat, ampliotem, altiotemve efficiat, quam ei concessum sit; ne ab aquæ ductibus, fundisque vicinorum aquam detrahat, & avertat. Ejusmodi leges sancitas legimus apud eruditissimum Virum Marchionem Joannem Poleni (5) Matheos,

&

(3) Tractatu de Corde Cap. 2. p. 110.

(4) De Vena jugulari frequenter secunda Paragraphe §. p. 107.

(5) Pag. 233. & sequentibus.

& Experimentalis Philosophiæ Professore eximium in Commentariis Sexti Julii Frontini de Aqueductibus Urbis Romæ.

II. Sanguis ob quamvis causam majori celeritate moveatur per aliquam venam, quod potissimum evenit, cum aliqua vena inciditur. Quo celerius per hanc venam movetur, eo minus impimenti affert sanguini per continuam arteriam fluenti. Hinc plus sanguinis singulis pulsationibus cordis ingreditur hujus arteriæ ostium, quam ingrediebatur antequam vena incideretur per tertiam: & quoniam eadem fere manet quantitas sanguinis, eademque vis cordis; quanto plus sanguinis ingreditur ostium hujus arteriæ, tanto minus ingreditur ostia proximarum arteriarum; ergo ubi sanguis ob quamvis causam majori celeritate movetur sive per aliquam arteriam, sive per aliquam venam, eo segnius influit in proximas arterias, & venas.

Non solum ratio, sed & experientia id perspicue demonstrat. Arteriotomia in primis ob hanc præsentim rationem dolorum, inflammationum, aliorumque gravissimorum morborum potissimum remedium est; ut notavit idem Rikardus Lower (6). Sanguis enim ab incisa arteriâ magno impetu, & copia, profiliens avertitur a proximis arteriis, atque arcetur a ramis, qui post inflictum ei vulnus sunt. Ex quo consequitur, ut eadem proximæ arteriæ, ablata distensione, validius, & fortius micantes a particulari plenitudine, atque statione sanguinis, unde iidem morbi sunt, liberentur.

Hinc

(6) Traët. de Cord. Cap. 2. p. 116.

Hinc etiam est, quod diuturna gonorrhœa, aut fluore uterino laborantium, aut nimia Venere abutentium spina dorsi adeo debilitatur, quemadmodum animadvertit idem auctor, & ante ipsum Hippocrates (7), vix ut erecti incedere, aut se flectere possint, ac non raro dorsi atrophia corripiantur. Quod non ob eam tantum rationem fit, quod in illis spinalis medulla, aut nervi inde orti nutritium succum in testes, & uterum nimis impendant, sed quia præsertim illorum arteriæ spermaticæ, & uterinæ, cum plurimum sanguinis in testes, & uterum infundant, arterias lumborum e regione oppositas, & spinalem medullam suo defraudant sanguine: unde illorum spinalis medulla, ut ait Hippocrates, exsiccatur. Quod ex medela quoque magis elucescit. Quidquid enim eorum vasa spermatica corroborat, & constringit, æqualem succi nutritii, & sanguinis distributionem, & naturalem partium tonum, & robur restituendo eorum sanitatem creat.

Altera Propositio æque facile ostendi potest. Sanguis in primis hæreat ob quamvis causam in aliqua arteria: quoniam in hac hæret, atque eadem manet ejus quantitas, eademque vis cordis illum pellentis, obicem offendens arteriæ obstructæ majorem impetum exercet in proximas arterias, ac majori celeritate, & pleniori flumine in eas ituit. Non secus flumen efficere solet, quod in plures ramos divisum sit. Nam si aliquis ejus ramus angustior factus sit, aut penitus obstructus, majori velocitate, & copia in proximos non obstructos exoneratur.

G

Hz

(7) De Intern. Affectionibus Sect. I. V. 315.

Hæreat idem sanguis ob quamvis causam in aliqua vena. Quoniam in hac hæret, atque inde vena ipsa in majorem truncum exonerare illum nequit; rami proximi non obstruuntur, cum minus sanguinis, minusve impediunt, quam antea, offendant in eodem truncato, majori velocitate, & copia sanguinem in illum infundunt: quemadmodum fieri solet in rivis fluminibus, qui in communem alveum aquam deducunt, quorum uno, pluribusve obstruuntur, aqua ex non obstruuntur majori velocitate & copia in eundem alveum devolvitur. At sanguis quo majori velocitate movetur per ramos venarum non obstruuntur, eo minus impediunt affert sanguini per continuas arterias fluenti. Igitur per ramos quoque harum arteriarum velocius, & uberius, quam antea, moveatur necesse est. Rem ita esse observatio confirmat. Nam ut idem Auctor (8) expertus est, ligata altera arteria cervicali in vivis animalibus, statim adversa cervicalis, & axillaris utraque, propter majorem impetum, & copiam sanguinis, qui, illa ligata, in has infunditur, validius micant, & saliant. Id quoque abunde demonstrant, qui lumbos fascia arte constringunt, ut arceant frigus, quorum multi ingenti renum ardore afficiuntur. Cujus rei non ea tantum ratio est, ut animadvertit idem Auctor, (9) quod vestes fascia compressæ calefaciunt externas partes corporis; sed quia præsertim acta lumborum constrictio, dum motum sanguinis coarctat in exterioribus vasibus, ejus cursum in interioribus concitatiorem facit: adeoque qui

10-

(8) Cap. Eodem p. 111.

(9) p. 112.

renes natura calidos habent, nullo modo vestes regionum lumborum arte alligari patiuntur, ne sanguis in exterioribus partibus corporis tepidius majoti impetu, & copia induat in internas, majusque illis afferat incendium.

Ob eandem causam doctissimus Boerhaave (10) air, animalia, quibus exemptus est lien, & voraciora, & salaciora fieri, & sepius mejere: quia nimirum sanguis, qui per coeliacam in lienem ferebatur, interclusa via, in proximum ventriculum, in renes, & testes copiosius defertur.

Mulci præterea morbi id tam aperte significant, ut nullus dubitandi locus relinquatur. Nam in pleuritide vera id clarissime apparet, in qua non pulmones, sed sola pleura, & musculi intercostales, supercostalesve inflammatione corripuntur. Quam pleuritidem non raro evenire ex observationibus multorum Medicorum in dubium revocari nequit, ac mihi non semel videre contigit. Bronchialis enim arteria, quam primus Erasistratus detexit, ut notat Galenus (11), & eam non solum cavæ arteriæ nomine descripsit, sed etiam sanguinem in pleuritide per eam excerni ostendit; bronchialis, inquam, arteria ex aortæ descendens principio, plerumque vero ex intercostalibus inferioribus, modo simplex, modo multiplex orta per pulmonis bronchia ad eorundem nutritionem diffunditur. Obstructis igitur in pleuritide vera arteriis intercostalibus inferioribus, sanguis horum obicem offendens magno impetu in proximam bronchialem

G 2 in-

(10) In Insit. Medic. Econom. Animæ de Actione litæis.

(11) Lib. 5. de Loc. Affect. Cap. 3.

insluit, eamque præter modum distendens, sæpe etiam disruptens, in bronchia effunditur, & in tracheam expulsus per os ejicitur. Cujus rei ratio, ut ex Hydraulicis constat, non alia esse videtur, nisi quia sanguis in quibusdam arteriis segnitet fluens, aut prorsus consistens, in vicinas majori impetu, & copia exoneratur.

Ob eandem causam pleuritici non solum ex pulmonibus per bronchialem arteriam, sed sæpe etiam ex larynge, faucibus, & naribus per carotides eundem sanguinem ejiciunt. Obstructis quippe intercostalibus superioribus, sanguis pleno lumine, magnoque impetu desceat in vicinas carotides externas, & distensis, disruptisque eorum sinibus, in laryngem, fauces, & nares sibi viam aperit.

Hinc etiam est, quare pleuritici interdum sanguinem vomant. Nam obstructis intercostalibus inferioribus, sanguis interdum per cœliacam pleno gurgite devolvitur, atque ejus ramos, qui per ventriculi interiora propagantur, distendens, in ejus cavitatem descendit, & vomitum sanguinis creat.

Hinc quoque apparet, quare in contusione, & vulnere thoracis, in quibus, inoffensus sæpe pulmonibus, muscoli pectoris, & pleura læduntur, sanguis expuat. His enim ob contusionem inflammatis, obstructisque, sanguis magno impetu, & copia per vicinam bronchialem arteriam influens, & aperiens ejus ostia, in bronchia exoneratur, & spatio excernitur.

Sed ne pluribus commemorandis Lectores delassem, quamnam causa esse possit, quare obstructo, inflam-

ma-

matove hepate, liene, aut pancreate, sanguis per vomitum, perve alvum ejiciatur? Non alia profecto, nisi quia sanguis, obstructo coeliacæ ramo dextero, aut sinistro, aut pancreatico, in vicinas gastricas, aut duodenam irrumpit, & per vomitum, vel per alvum projicitur.

Ex his omnibus, aliisque permixtis, quæ brevitatibus causa præterea, meridiana luce illustrius apparet, sanguinem, ubi per aliquam arteriam majorem, quam antea, celeritate movetur, segnius in proximas, nisi quid obstiterit, influere, atque ubi in aliquam arteriam segnius, quam antea, & parcius influit, aut in ea hæret, & consistit, celerius, & uberius in proximas devolvitur. Ex quibus plane consequitur, validius, promptiusque a particulari parte corporis revelli sanguinem per vasa proxima, quam per remota, & remotissima, ut infra ostendemus.

Dixi, quo sanguis celerius, & uberius influit in aliquam arteriam, eo segnius, & parcius influere in proximas, & contra: quibus Propositionibus adjeci, nisi quid obstiterit, animadvertens, aliquot esse causas quæ utrumque prohibeant. Quenam autem hæ causæ sint, infra patebit.

Unum hoc loco silentio præterire non possum, contrarium prorsus sentire Joannem Baptistam Bianchi (12), qui quæsto respondens, quod a Paulo Hieronymo Bimio propositum ei fuerat, pronuntiavit, in continuis fistulis hærente aliquo insuperabili, vel etiam superabili ad sanguinis distributionem per di-

(12) In Hist. Hepatis Part. 3. Traët. 20. De Impediment. Circul. Sanguinis in genere p. 832.

dictas fistulas impedimento, sanguinis quoque *in toto corpore servata proportionē velocitatem languere*. Quare mirandum, Joannem Baptistam Silva (13), qui eundem Bianchi roto Capite sexto nimis fortasse acriter, & in nonnullis injuria convellit, hoc ejus dictum non animadvertisse.

SCHOLIUM.

Quoniam in hac Propositione, qua fere tota nititur hujus questionis solutio, usus sum Hydraulicis exemplis, isdemque usus in posterum sum; objiciet fortasse quispiam, derivationem, revulsionemque sanguinis; quæ sunt in arteriis vivi animalis, ad Hydraulicas leges non posse referri; rivos fluminis non dilatarī, non contrahi, sed immobiles permanere; arterias vero vivi animalis perpetuo micare, ac dilatationem, contractionemque vicissim subire.

Respondeo; eandem fieri derivationem, revulsionemque in arteriis vivi animalis, quæ dilantur, contrahunturque vicissim, quæ fit in rivos fluminum, quī immobiles sunt. Nam etsi sanguis, cum a corde truditur in arterias, partem impetus impendat in earum dilatationem tum ob resistētiā antecedentis sanguinis, tum ob restrictum ejus partium ad latera vasorum, atque inde minor fiat ejusdem impetus progressivus; cum tamen arteriæ pari vi contrahantur, qua dilatatz fuerē, nisi præ nimia dilatatione earum
vis

(13) Confirmatio doctrinæ præced. Caputū, seu reflexiones super Dissertat. quæ contrarium docet p. 110. & seqq.

vis elastica imbecilla , & debilis facta sit , eundem impetum progressivum eidem sanguini restituant , qui antea in earum dilatione demptus ei fuerat . Hinc autem fit , ut in arteriis vivi animalis eadem derivatio , & revulsio accadat , quæ in rivis fluminum , qui immobiles sunt , contingit .

Accedit , quod cum sanguis , secta vena , in liberum aerem influat ; qui aer minus resistit ejus motui , quam resistebat præcedens sanguis , qui ante hujus sectionem in eadem vena continebatur ; arteria sectæ venæ continua , imminuto obice , sanguinem , quem continet , facilius , & promptius urget , quam subsequens aqua urgeat præcedentem , ubi aliquis rivus fluminis amplior , aut profundior factus sit . Ergo in arteriis vivi animalis vel æqualis , vel etiam major sit derivatio , & revulsio , quam fiat in rivis fluminum , qui neque dilatantur , neque contrahuntur , sed immobiles prorsus permanent .

Utrum vero derivatio , & revulsio ejusdem sanguinis rectius explicentur per Hydraulicas leges , quas in posterum tradituri sumus , an per illas , quibus cum Bellino usi sunt Arabum Propugnatores , earumdem legum , & Medicæ Artis peritorum judicio relinquimus .

COROLLARIUM PRIMUM.

Hinc sequitur , cum inciditur vena , quæ sanguinem recipit ab arteria vicina arteriæ partis affectæ , non vero ab arteria partis affectæ , fieri ab arteria partis affectæ revulsionem . Nam si , cum inci-

dicur vena alicui attetix continua, sanguis celerius, & uberius influit in eandem arteriam, quam influebat, antequam vena incideretur per tertiam: si præterea, ubi sanguis celerius, & uberius influit in aliquam arteriam, eo segnius, & parcius, nisi quid obfiterit, influit in proximam, ex qua incisa vena sanguinem non recipit per quartam; illud plane consequitur, ut, cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria vicina arteriæ partis affectæ, non vero ab arteria partis affectæ, fiat ab arteria partis affectæ revulsio.

Ob similem rationem magna cucurbita sub mammis mulierum apposita eorum menstrua, & lochia præter modum fluentia cohibere quoquo modo potest. Quo remedio Hippocrates (1), & Galenus (2) uti sunt. Epigastrica enim vena, quæ ad mammas protenditur, sanguinem haurit ab epigastrica arteria, quæ iliace externæ ramificatio est. Quare magna cucurbita sub mammis apposita, dum sanguinem ab epigastrica vena attrahit, efficit, ut aliqua fiat derivatio in arteriam iliaceam externam, atque inde aliqua averfio ab ramo iliace interno hypogastrico, qui in uterum sanguinem fundit. Quo diverticulo fortasse fit, ut menstrua, & lochia mulierum præter modum fluentia cohibeantur.

(1) 5. Aphor. n. 50. & 2. Epidem. 5. 6. n. 33.

(2) Lib. 3. ad Glauconem Cap. 10.

COROLLARIUM SECUNDUM.

Sequitur secundo, cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit & ab arteria partis affectæ, & a vicina simul, tres casus accidere posse.

I. Vel vena incisa parem recipit ab utraque quantitatē sanguinis.

II. Vel majorem recipit ab arteria partis affectæ.

III. Vel minorem.

In primo casu manifestum est ex Scholio post Propositionem tertiam, parem fieri ab utraque arteria derivationem. Secta enim vena efficit, ut æque major quantitas sanguinis influat & in arteriam partis affectæ, & in vicinam, quam influebat ante ejus incisionem.

In secundo casu constat, fieri in arteriam partis affectæ majorem derivationem, quam in vicinam.

In tertio vero fieri in arteriam partis affectæ derivationem minorem.

COROLLARIUM TERTIUM.

Sequitur tertio, cum vena incisa, ceteris paribus, sanguinem recipit ab arteria, quæ propior est arteriæ partis affectæ, eo majorem, promptioremque fieri ab arteria partis affectæ revulsionem. (*Figura prima*) Nam cum vena incisa, ceteris paribus, sanguinem recipit ab arteria, quæ propior est arteriæ partis affectæ, eo minor quantitas sanguinis congeritur in eandem venam. Pauciores quippe rami vena-

H rum

rum inter foramen venæ, & eandem arteriam interceptum a locis arteriis sanguinem in eam infundunt; at quo minor quantitas sanguinis in eandem venam congeritur, eo minus impedimenti obicitur sanguini, qui fluit per arteriam propiore arteriæ partis affectæ; ergo sanguis plenius, & uberius influit in arteriam propiorem arteriæ partis affectæ. At quo sanguis plenius, & uberius influit in eandem arteriam propiorem arteriæ partis affectæ, eo segnius, & parcius influit in arteriam partis affectæ; ergo cum vena incisa, ceteris paribus, sanguinem recipit ab arteria propiore arteriæ partis affectæ, sanguis eo segnius, & parcius influit in arteriam partis affectæ, atque eo major fit, & promptior ab arteria partis affectæ revulsio.

Hæc ratio est, quare, si in morbis pectoris incidatur vena brachii, major fiat, & promptior ab eo revulsio, quam si, ceteris paribus, incidatur vena manus; quare in morbis capitis major fiat, & promptior revulsio, si incidatur vena colli, temporum, frontis, occipitis, quam si, ceteris paribus, incidatur vena brachii.

Hinc patet, quo vena incisa propior est parti affectæ, non solum utiliorem esse ad sanguinem evacuandum, sed etiam ad eundem ab eadem revellendum.

Porro contrarium evenire manifestum est, cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria, quæ longius distat ab arteria partis affectæ. Minor enim fit, & tardior ab arteria partis affectæ revulsio. Nam cum inciditur vena *V* in *a*, (*Figura prima*) quæ lon-

longius distat a ramo obstructo *b* arteriæ *A*, plures rami venarum intercepti inter *a*, & *b* exceptum sanguinem a sociis ramis arteriæ *A* insundunt in eandem venam *V* prope ramum arteriæ obstructum *b*, & vicinum non obstructum *c*, ac propterea major quantitas sanguinis congeritur in venam *V* prope eisdem ramos *b*, & *c*. At quo major quantitas sanguinis congeritur in venam *V* prope ramos arteriæ *b*, & *c*, eo majorem obicem offert sanguini per ramum arteriæ non obstructum *c* fluenti; ut si valde magna esset distantia inter locum sectionis venæ *a*, & ramum arteriæ non obstructum *c*, vena *V* prope eundem tamen *c* æque fere turgetet sanguine, ac si incisa non esset. Ergo cum inciditur vena, quæ, cæteris paribus, sanguinem recipit ab arteria, quæ longius distat ab arteria partis affectæ, minor sit ab arteria partis affectæ revulsio. Fit etiam revulsio tardior. Nam quo secta vena longius distat ab arteria proxima arteriæ partis affectæ, sanguis per sectam venam diminutus serius accedit ad venam, quæ sanguinem haurit ab eadem arteria.

Idem prorsus accidit arteriis in venas sanguinem fundentibus, ac flumini, quod in aliud flumen, aut lacum, aquam infundit. Ubi enim recipiens flumen, aut lacus aque copia turget, obice facto, motum influentis retardat, aut sistit, non raro etiam repellit. Id quod ab Hydraulicis demonstratum est, præsertim vero a doctissimis Viris Dominico Gulielmino (1)

H 2

Præ-

(1) De Aquar. Fluat. Mensur. lib. 3. Proposit. 1. Coroll. 3. & de Nat. Flumin. Cap. 8. Parte 1. De flumine in aliud, vel in mare fluente. p. 226.

Præceptote olim meo, Matheseos primum, deinde Theoreticæ Medicinæ Professore Primario, & a Marchione Joanne Poleno (2) Mathematicæ, & Experimentalis Philosophiæ Professore celeberrimo.

SCHOLIUM.

HAc in re animadverti velim, optimum esse institutum Medicorum illorum, qui in plerisque inflammationibus, præsertim vero pectoris, primum secant toties venam, quæ sanguinem recipit ab arteria, quantum fieri potest, proxima arteriæ partis affectæ, quoties magnitudo morbi, ægri ætas, vires, & temperamentum requirunt: deinde incidunt venam vel oppositi lateris, vel oppositi trunci: ut, advocato ad remotas quoque arterias sanguine, major fiat, & diuturnior ab affecta parte revulso. Quod institutum prorsus contrarium est instituto Arabum, qui, ut ostendimus Parte prima Capite primo, in inflammationibus particularium partium primum incidebant venam trunci oppositi, deinde venam lateris oppositi, postremo venam ejusdem lateris. Ex parte quoque adversatur consuetudini Græcorum, qui, ut notatum est Capite secundo ejusdem Partis, in principio nonnullorum morborum, ut anginæ, ophthalmiæ, doloris capitis, non remotissimas venas incidebant, ut Arabes, sed parum remotas, in fine vero proximas, judicantes, ignorata circuitione sanguinis, & revulsionis significatione, incidendo in principio eorundem morborum venas parum remotas, sangu-

(2) De Motu Aquæ mixto lib. 2. c. 167.

guinem alio adduci , & ab affecta parte averti ; in fine vero tundendo proximas , illum attrahi , & ab eadem parte avocari.

PROPOSITIO QUINTA.

CUm inciditur vena alicui arteriæ continua, sanguis celerius movetur in sectione arteriæ, quæ, ceteris paribus, propior est venæ incisæ, & a corde remotior, quam in ea, quæ est ab eadem vena remotior, & cordi propior.

Quoniam vena incisa aufert obicem sanguini per continuam arteriam fluenti, sanguis per eandem arteriam celerius movetur, quam movebatur, antequam vena incideretur per Propositionem tertiam; sed vena incisa celerius aufert obicem sanguini in sectione arteriæ, quæ, ceteris paribus, propior est eidem venæ, et a corde remotior, quam in ea, quæ est ab eadem vena remotior, & cordi propior; ergo cum inciditur vena alicui arteriæ continua, sanguis celerius movetur in sectione arteriæ, quæ, ceteris paribus, propior est venæ incisæ, & a corde remotior, quam in ea, quæ est ab eadem vena remotior, & cordi propior.

PROPOSITIO SEXTA.

CUm inciditur vena alicui arteriæ continua, fit derivatio sanguinis in laterales ramos, qui, ceteris paribus, satis acutum cum eadem arteria angulum efficiunt. Lateralibus enim ramis arteriæ, quæ
con-

continua est venæ incisæ, angulum satis acutum efficientibus, sanguis, qui, secta vena, per eandem arteriam celerius movetur per tertiam, minus desseclit de via, & directione sua, ut in eos influat. Quare in hos quoque celerius infuit, quam influebat, antequam vena incideretur, & in eos promptius derivatur.

Præclarum ejus rei exemplum habemus in Hydraulica. Cum enim aqua in aliquo flumine majori velocitate movetur, majori quoque velocitate infuit in ejus rivos, qui, ceteris paribus, cum eodem flumine satis acutum angulum efficiunt. Ut enim in hos derivetur, de directione sua minus desseclit. Ex quo consequitur, ut, secta vena alicui arteriæ continua, quo laterales ejus rami, ceteris paribus, acutiorem cum ea angulum efficiunt, eo major in eos fiat derivatio; ut si acutissimum efficiant, omnium maxima in eos celeritate derivetur.

Verumtamen velocitas sanguinis, qui fluit per laterales ramos arteriæ, quæ continua est venæ incisæ, quantumvis acutum cum ea angulum efficiant, nihilominus minor est, qua fluit per arteriam eandem. Sanguis enim in arteriis recta incedentibus, ut in alveis fluminum directis, celerius movetur per axem, seu per medium ejusdem arteriæ, quam per latera, quemadmodum demonstratum est a doctissimo viro Dominico Gulielmino (1). Ex quo consequitur, ut parcius influat, & derivetur in eosdem ramos, quam fluat in truncum arteriæ.

Hæc

(1) De natura Fluminum cap. 7. p. 195. & De sanguinis natura, & confluxione, p. 8.

Hæc ratio est, quare, secta vena alterutrius cruris, aut pedis, sanguis celerius, & ubetius influat in uterum. (*Figura secunda.*) Nam cum spermaticæ arteriæ, quæ procedunt ab anteriori parte trunci descendens aortæ, acutissimum cum eo angulum efficiant: quemadmodum a doctissimis Viris Hermanno Boerhaave (2), & Alberto Haller notatum est; sit inde, ut, his sectis, sanguis in eundem uterum derivetur. Ex quo consequitur, ut in morbis uteri inferiores venæ raro incidendæ sint, sicuti ob alias rationes ostendemus postea.

Hinc etiam apparet, quare in morbis artuum raro incidenda sit vena artus affecti. Cum enim diameter eorundem artuum valde brevis sit, pleræque eorum arteriæ sibi invicem admodum vicinæ peracutum inter se angulum efficiunt: quare, secta quacunque eorum vena, sit in omnes derivatio. Hinc veteres Medici, Galenus in primis, & Celsus vetuerunt, ubi brachium, aut crus contusum, luxatum, vulneratum, fractumve sit, ejusdem brachii, aut cruris venas rondere; non solum quia, cum ad extrahendum sanguinem illud vinculo constringi, & vulnerari debeat, periculum est, ne, strangulatis, sectisque venis, ejus morbus exasperetur; sed etiam quia, cum ejus arteriæ fere omnes peracutum inter se angulum efficiant, sanguis in locum affectum derivatur, & morbum augeat.

(2) In Praefat. Academicis de Fabrica Arteriæ, & Venæ p. m. 4.

S C H O L I U M.

Non est tamen, cur credamus, in nullis morbis artuum artus affecti venas esse incidendas. Ratio enim, & experientia demonstrant, in recenti dolore, aut obstructione sive brachii, sive cruris in homine præsertim, qui pravis humoribus non abundat, si statim ab initio incidatur vena ejusdem brachii, aut cruris, recentem dolorem, obstructionemve non raro quasi incantamenti instar resolvi. Incisa enim vena, quæ sanguinem recipit vel ab arteria subclavia, vel a crurali recenter obstructa, vel ab earum lateralibus ramis, qui cum iisdem arteriis peracutum angulum efficiunt, sanguis, aucto per derivationem motu, non raro hærentem sanguinem abripit, & obstructionem solvit. Id Galenus (1), juxta mentem Hippocratis (2) se expertum esse ait: quamquam non ob derivationem, sed ob revulsionem, ignorata circuitione sanguinis, id fieri judicaverit. Inquit enim, *se meminisse, ischiadas, sive coxenducas, uno die facta ex crure evacuatione, curasse: nimirum ubi non ex frigore, sed impletis sanguine, quæ in coxa sunt, venis provenisset: quare secta in poplite vena illis commodior est, quam in malleolis.*

Inquit autem Galenus, ischiadas, facta una die ex crure evacuatione, se curasse, ubi non ex frigore, sed impletis sanguine venis, confecta sit; ut intelligeremus, ubi sanguis concreverit, atque obstructio in-

ve-

(1) De curandi ratione per sanguinis missionem. Cap. 18.

(2) De Nat. Hom. v. 210.

veterata , sectam venam affecti brachii , aut cruris nullum non solum emolumentum , sed maximum potius detrimentum asserre .

Quod de recenti obstructione artuum dictum est , de obstructione aliarum quoque partium intelligendum . Ubi enim recentes , & leves sint , atque in homine , qui neque pravis humoribus abundet , neque plenitudine sanguinis laboret ; si statim ab initio incidatur vena , quæ sanguinem recipit ab arteria obstructa , per eam auctus motus sanguinis illam abripit , & nascentem morbum solvit .

Idem sere sentit Fridericus Hoffmannus (3) , qui , si morbus sit recens , & causa mobilis , neque magna sit vasorum plenitudo , ex loco admodum vicino sanguinem mittit : ubi vero diuturnus sit morbus , aut plenitudo vasorum , prius mittit ex venis remotioribus , deinde ex vicinis .

Contrarium sustinet Joannes Baptista Silva (4) , qui Joannem Baptistam Bianchi acriter reprehendit , quod censet , in recenti obstructione , quæ ab aucto motu sanguinis superari possit , derivativam missionem sanguinis utiliter usurpant . Reprehensionis tamen causa fuit , quod uterque perperam putavit , omnem sectam venam affectæ parti proximam in eandem partem derivationem facere . Constat enim ex dictis , secta vena alicui arteriæ continua , fieri derivationem in laterales ramos , qui satis acurum cum eadem arteria angulum efficiunt . A quibus vero ejus laterali-

I bus

(3) In Medic. Ration. Systematicæ Tomo 3. de Venæ Sectione Scholio Theorem. 12. p. 337.

(4) In Tract. de Ulu Variarum Specierum Venæ Sectionum Cap. 6.

bus ramis fiat revulsio , proxima Propositione pate-
fiet.

PROPOSITIO SEPTIMA.

Cum inciditur vena alicui arteriæ continua , sit
revulsio sanguinis a lateralibus ramis , qui cum
eadem arteria vel obtusum , vel rectum , vel fere re-
ctum angulum efficiunt , quique in incisam venam
sanguinem non mittunt.

Cum enim sanguis arteriæ , quæ continua est venæ
incisæ , majori velocitate moveatur per eandem arteri-
am , quam movebatur , antequam vena incideretur ;
per Hydraulicas leges difficile desceffit de directione
sua , atque ægre divertit in laterales ramos ejusdem
arteriæ , qui vel obtusum , vel rectum , vel fere re-
ctum cum eadem arteria angulum efficiunt , quique
in incisam venam sanguinem non mittunt . Ex quo
consequitur , ut in eisdem laterales ramos parcius in-
fluat , quam infuebat , antequam vena incideretur ,
atque ab his revellatur .

Idem evenit sanguini , qui per aliquam arteriam
magna velocitate movetur , ac aquæ , quæ per flumen
præceps devolvitur . Ab Hydraulicis enim demonstra-
tum est , aquam , dum magno impetu per flumen
movetur juxta directionem suam , difficile de ea de-
flectere , ac divertere in ejus rivos , qui cum eo ef-
ficiunt angulum vel obtusum , vel rectum , vel fere
rectum . Imo observatione constat , ubi flumen præra-
pido cietur motu , non solum in eisdem rivos minus
aquæ infundere , sed plerumque etiam nihil .

CO-

COROLLARIUM PRIMUM.

OB hanc rationem fit, ut secta vena brachii presentaneum remedium sit inflammationibus tum mammae ejusdem lateris, tum musculorum cervicis, tum pleurae, & musculorum intercostalium superiorum, (de inflammatione musculorum intercostalium inferiorum infra dicemus) tum partium externarum, internarumque capitis, tum asperæ arteriæ, & partium vicinarum. Cum enim vena brachii lateris affecti sanguinem recipiat ab arteria axillari, & subclavia ejusdem lateris, atque tum arteria mammaria, tum arteria muscula cervicis, tum truncus trium, vel quatuor intercostalium superiorum, ubi contingit, has nasci a ramo, qui a subclavia procedit, tum cervicalis, tum scapularis, & thoracica cum eadem arteria axillari, & subclavia ejusdem lateris aliæ obtrufum, aliæ rectum, aliæ fere rectum angulum efficiant; quoniam demum vena brachii a nulla ex his arteriis sanguinem recipiat; liquido constat, secta eadem vena, fieri ab his omnibus revulsionem, ac propterea promptissimum in his omnibus inflammationibus emolumentum afferti. Quæ duo non advertentes Arabum Propugnatores præpostere judicaverunt, secta vena brachii, fieri ad has omnes arterias ejusdem lateris derivationem, quemcumque cum arteria axillari, & subclavia angulum efficiant, ac nullum in sectam venam brachii ejusdem lateris sanguinem infundant.

COROLLARIUM SECUNDUM.

OB eandem causam intercostales, & lumbares arteriæ rectum fere angulum efficiunt cum trunco aortæ, ut affirmant Hermannus Boerhaave (1), & Albertus Haller (2), vel intercostales partim cum ramo, qui a subclavia procedit, partim cum trunco aortæ eundem angulum efficiunt. Nam si utraque cum iisdem arteriis acutum angulum efficerent; sanguis, in ingenti conatu, motuque corporis, nimis magno impetu in easdem arterias impulsus tum pleuræ, tum musculorum pectoris, tum lumborum inflammationem multo frequentius crearet.

COROLLARIUM TERTIUM.

Hinc veri similis quoque ratio affecti posse videtur, quare tardius plerumque, & parcius urinam reddamus ambulantes, aut stantes, quam cum jacemus in lecto, aut sedemus: quemadmodum experiri solent, qui medellæ gratia medicatas aquas bibunt. Cum enim ad secretionem uberius efficiendas motu sanguinis opus sit neque nimis celeri, neque nimis segni, & tardo: ut in Institutionibus meis Medicis demonstratum a nobis est: cum præterea, ambulantibus nobis, aut stantibus, sanguis per truncum descendens aortæ præceps devolvatur, tum ob urgentem

(1) In Praelection. Académica de Fabrica Arteriæ, & Venæ.

(2) In Primæ Linæ Physiologicæ in Usum Praelection. Académicæ, auct. & emendatæ Cap. 3. Arteriæ, & Venæ.

tem vim cordis, & arteriæ, tum ob gravitatem suam; difficile deflectit de directione sua, & in parva admodum quantitate divertit in emulgentes arterias, quæ fere rectum, ut ab iisdem (1) Boerhaave, & Hallet notatum est, cum eadem arteria angulum efficiunt. Hinc cum ambulamus, aut stamus, parcius plerumque, & tardius urinam reddimus; contra vero cum, jacentibus nobis, aut sedentibus, sanguis tardius per eandem aortam descendat, facilius deflectit in easdem emulgentes, & serum, quo abundat, celerius, & plenius deponit in renes: unde promptius, & uberius meimus.

PROPOSITIO OCTAVA.

Cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria lateris oppositi parti affectæ, fit a parte affecta revulsio minor, & tardior, quam si incidatur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria ejusdem lateris.

Cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria lateris oppositi parti affectæ, inciditur vena, quæ a parte affecta remotior est; at cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria, quæ a parte affecta remotior est, fit minor non solum, sed etiam tardior a parte affecta revulsio, ut demonstratum est in Corollario tertio Propositionis quartæ; ergo cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria lateris oppositi parti affectæ, fit minor, & tardior a parte affecta revulsio.

PRO-

(1) Ibidem.

PROPOSITIO NONA.

CUM inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria trunci oppositi parti affectæ, fit a parte affecta revulsio omnium minima, & tardissima.

Cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria, quæ remotior est ab arteria partis affectæ, minor fit, & tardior a parte affecta revulsio ex Corollario tertio ejusdem Propositionis quartæ; at cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria trunci oppositi parti affectæ, (Bellinus enim, ac plerique Patroni Arabum aortam diviserunt in duos truncos, ascendentem, & descendentem) inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria, quæ a parte affecta remotissima est; ergo cum inciditur vena, quæ sanguinem recipit ab arteria trunci oppositi parti affectæ, fit omnium minima, & tardissima ab affecta parte revulsio.

SCHOLIUM.

HÆ duæ Propositiones sunt confectaria Propositionis quartæ, & Corollarii tertiæ ejusdem Propositionis, ac prorsus contrariæ sententiæ Laurentii Bellini de Sanguinis Missione Propositione sexta, & ceterorum, qui sententiam Arabum tuentur.

Vult enim Laurentius Bellinus, & ejus Affectæ, cum inciditur vena unius lateris, fieri derivationem in omnes arterias ejusdem lateris, nulla excepta; fieri

ri vero revulsionem ab arteriis tum oppositi lateris, tum oppositi trunci.

Hinc Joannes Baptista Silva affirmare non dubitavit, fecta vena v. g. brachii dexteri, sanguinem derivari in omnes laterales ramos arteriarum subclaviarum, & axillarum dexterarum, in scapularem internam, & externam, in mammariam, in muscularem cervicis, in carotidem, in cervicalem, seu vertebralem, inque omnes arterias, quae eidem subclaviarum, & axillarum dexterarum laterales sunt. Quare nimis fidenter contra sententiam Græcorum (1) pronuntiavit, & cum eo recentissimus Auctor celeberrimus Senac (2) sanguinem *missi non posse ex brachio in inflammatione mediastini, pericardii, in pleuritide vera, seu interna, quae sedem habet in pleura, & musculus intercostalibus internis*; nam arteria intercostalis superior ad has partes tendit; *missi non posse in inflammationibus colli, in inflammationibus cerebri*. Nam carotis, & vertebralis sanguinem mittunt in cerebrum. Quamquam vero vena secta in brachio sinistro minus periculi afferat, quam ex brachio dextero; quia carotis sinistra non oritur a subclavia: *missi non posse in parotide spuria, aut externa, quae nonnisi tegumenta, aut musculos officit intercostales*.

Ob eandem rationem, inquit, sanguinem *missi debere ex brachio in pleuritide vera, quae sedem habet in uno, vel altero latere post quinsam usque ad extremam costarum*. Nam octo arteriae intercostales inferiores, quae sanguinem deferunt ad eas partes, ab aorta descendente ortum habent.

Hinc

(1) Cap. 4. De Effectibus, & Ufu venae sectionis ex brachio p. 66. & seqq.

(2) In Tract. de Structura Cordis, de eius Actione, & Morbis Tom. 2. lib. 3. Cap. 6. n. 8. p. 195.

Hinc demum evenire, ait, quare missio sanguinis ex brachio lateris sani adeo efficax sit, ubi agitur de prompto adjumento in inflammatione, aut erysipelate, quæ alterum brachium occupant, aut sedem habent in opposita parte pe-
toris.

Quæ omnia profecto quam contraria sint præceptis Hippocratis, & Galeni, diuturnis, ac sæpe repetitis observationibus, & Hydraulicis legibus, ex his, quæ antea a nobis demonstrata sunt, satis apparere arbitror. Ostendimus quippe, cum inciditur vena brachii alterutrus lateris, revulsionem quidem fieri ab omnibus arteriis oppositi lateris, & oppositi trunci, ut illi volunt; revulsionem tamen fieri a quibusdam arteriis ejusdem lateris, ad alias vero derivationem.

Revulsionem fieri ab arteria, (*Cavollario primo Propositionis quartæ*) quæ in incisam venam sanguinem non mittit, quæque vicina est arteriæ, quæ sanguinem mittit in eandem venam: (*Cavollario tertio ejusdem Propositionis*) atque eo majorem ab illa revulsionem fieri, quo, ceteris paribus, huic propior est.

Revulsionem quoque fieri ab his lateralibus ramis, (*Propositione septima*) qui in incisam venam sanguinem non mittunt, & vel obtusum, vel rectum, vel fere rectum cum eadem arteria angulum efficiunt.

Fieri vero derivationem in laterales ramos ejusdem arteriæ, (*Propositione sexta*) qui satis acutum cum ea angulum efficiunt.

Hinc sequi, ut, cum inciditur vena unius lateris, fiat revulso ab aliquibus arteriis ejusdem lateris, eaque omnium major, minor vero ab arteriis oppositi lateris, omnium minima ab arteriis oppositi trunci.

Sed

Sed quod caput est, in hoc quoque lapsos fuisse constat Arabum Propugnatores, quod cum proposuerint ostendere, quanam incisa vena majorem, promptioremque a particulari parte corporis revulsionem faciat, eam incidendam præceperunt, quæ omnium minimam, & tardissimam ab ea facit.

Bellinus enim, & cum eo plerique omnes Arabum Propugnatores, inquit Propositione sexta; si morbus venæ sectionem exigens *alicui solum parti hæreat*, h. e. sit in particulari parte corporis, tutius erit (sensu enim ejus Propositionis ejusmodi est) sanguinem mittere ex venis lateris oppositi, quam ex venis lateris affecti; tutissimum vero prius mittere ex venis trunci oppositi, deinde ex venis lateris oppositi, postremo ex venis lateris affecti.

Joannes autem Baptista Silva (1) contra eundem Bellinum, & Bianchi acriter sustinuit, nunquam neque in principio, neque in fine morborum particularis partis incidendam esse venam eidem parti proximam.

Verum cum inciditur vena lateris oppositi, aut trunci oppositi parti affectæ, sit revulsio non solum ab omnibus partibus lateris oppositi, sed etiam ab omnibus trunci oppositi; at cum sit revulsio ab omnibus partibus tum lateris oppositi, tum trunci oppositi (quæ partes plurimæ sunt), sit revulsio minima a singulis, ac propterea minima a particulari parte tum lateris oppositi, tum trunci oppositi; quis est, quin cernat, cum inciditur vena sive lateris oppositi, sive trunci oppositi parti affectæ, omnium mi-

K ni-

(1) In Præfatione.

minam fieri, & tardissimam ab eadem parte affecta revulsionem?

PROPOSITIO DECIMA.

Secta jugulari externa, fit a carotide interna, & a cerebro revulsio. (*Figura tertia.*)

Ex Hydraulicis constat, cum inciditur vena alicui arteriæ continua, prius avocari sanguinem, qui est in parte arteriæ sectæ venæ propiore, quam eum, qui est in parte arteriæ, quæ ab eadem vena est remotior, ut colligitur ex Propositione quinta. Quare secta vena jugulari externa, prius avocatur sanguis, qui est prope os carotidis internæ *DC*, quam qui continetur in reliquo ejus trunco *AD*. Igitur eadem secta jugulari externa, fit prius revulsio ab eodem ramo *DC*, quam fiat derivatio in truncum *AD*.

Constat præterea, quo major est velocitas fluidi, quod movetur per canalem directum, eo minorem esse ejus quantitatem, quæ ingreditur in ejus ramum obliquum, quæ cum eo angulum efficit; ac propterea quo majori velocitate fluidum movetur per eundem canalem directum, quoque majorem obliquitatem, aut angulum efficit ejus ramus obliquus, eo minorem ejus quantitatem ingredi in hunc. Nam quo major est velocitas fluidi, quod movetur per canalem directum, eo difficilius de directione sua deflectit: & quo major est curvatura, aut angulus, quem cum eo efficit ejus ramus obliquus, eo magis illud de directione sua deflectere debet, ut in hunc ingre-
diatur. Quare si fluidum per canalem directum rapi-

diffimo cietetur motu, & ejus ramus obliquus magnam curvaturam, aut angulum obrufum, aut rectum cum eo efficeret; non solum minus fluidi in eundem ramum infunderetur, sed plerumque etiam nihil, ut ostensum est Propositione septima.

Sed ex Winslow (1) constat, *ramum externum cavatidis B esse veluti continuationem trunci directi A, internum vero C esse quasi trunci, vel rami externi ramificationem, atque hunc in exitu suo brevem curvaturam efficere.* (Figura tertia) Ergo quoniam, secta jugulari externa, augetur velocitas sanguinis in rami directum DB, manus ejusdem sanguinis ingreditur in ejus ramum obliquum DC, atque ab hoc fit revulsio.

Constat præterea, ramum internum carotidis, priusquam cerebrum subeat, duas alias curvaturas efficere, ut notat doctissimus Morgagnus (2), *alteram, quæ secundum lineam ad perpendicularum fit; alteram, quæ fit in transversum.* Quæ curvaturæ, præter eam, quam efficit in exitu a trunco, seu a ramo externo, a Divina Sapientia constitutæ sunt, ut, (verbis enim utor Wilbisi) (3), *torrens sanguinis, prius quam ad cerebrum appellit, fracto impetu, lenius, & placidius influat.* Tanta enim neceffitas est cohibendi motum sanguinis, qui in cerebrum ascendit, ut in apoplexiam maxime incurrant, qui nimis latum, & breve collum habent, & internas carotides parum curvas; quod tum ob colli brevitatem, & latitudinem, tum ob parvas curvaturas carotidum internarum, periculum est, ne nimis

K 2 ma-

(1) In Exposit. Anatom. Scroff. Corp. Humani. In Tract. de Arteris p. 368.

(2) Adversus. Anatom. Animadv. 5. p. 6.

(3) In Cerebri Anatomie Cap. 8.

magno impetu in cerebrum ascendens ejus vasa distendat, aut dirumpat.

Constat demum, cum iidem rami interni cerebrum adeunt, & in ramos distribuuntur, muscularem tunicam deponere, & amissa arteriarum vi, & robore, naturam fere venarum suscipere, ut cum Alberto Haller (4) notant Fridericus Hoffmannus, (5) & Josephus Antonius Pujati Publicus Primarius Practicæ Medicinæ Professor (6); in hunc finem videlicet, ut minus sanguinis, ac minori impetu in idem cerebrum infundant.

Quoniam igitur ante sectionem venæ jugularis externæ sanguis majorem facilitatem habet influendi in ramum externum carotidis *DB*, quam in internum *DC*, & secta eadem jugulati, multo majorem facilitatem habet influendi in eandem carotidem externam *DB*, multoque minorem influendi in ramum internum *DC*, ut demonstratum est; illud plane consequitur, ut, secta jugulari externa, minus ejusdem sanguinis ingreditur in ramum internum *DC*, quam in externum *DB*, ac propterea ut fiat ab eodem ramo interno *DC* revulsio, ut ostendendum proposui.

SCHOLIUM.

Hoc loco examinandæ sunt duæ Propositiones Joannis Baptistæ Silvæ, quas, ut sententiam Aræ-

(4) In Notis Pralect. Academicarum Boerhaavii Tom. 2. Arteriar. ad Cerebrum, & Cerebellum cunium indoles, & vis p. 184.

(5) In Medic. Rationalis Systematicæ Tomo 3. de Vixæ Sectione Schol. Theorem. p. 334.

(6) In Epistol. ad Filium Antonium Cajetanum.

Arabum sustinetet, ostendere, ac persuadere conatus est. Prima est, secta vena jugulari externa, non præmissa larga missione sanguinis ex aliis venis, derivationem fieri in carotidem internam, & in cerebrum: altera, tunc solum, eadem incisa jugulari, fieri revulsionem a carotide interna, & a cerebro, cum præmissa sit larga missio (1) sanguinis ex aliis venis: & quod magis mirere, tunc solum revulsionem fieri ab eadem carotide, & a cerebro, ubi prius detracta sit ex aliis venis (2) dimidia pars totius massæ sanguinæ; ut si in homine, qui morbo cerebri laborat, contineantur viginti quinque libræ sanguinis, tunc solum a carotide interna, & a cerebro revulsionem fieri, ubi præmissa sit missio ex aliis venis bis sex librarum supra dimidiam ejusdem sanguinis.

Sumit præclarus Auctor, nulla præmissa missione sanguinis, ingredi unoquoque minuto secundo, seu unoquoque pulsu cordis, in truncum aortæ unciam unam supra dimidiam sanguinis: (*Figura secunda*) & quoniam sectio trunci inferioris est dupla sectionis duarum subclaviarum, & carotidis sinistræ simul, sumit ingredi unoquoque minuto secundo in eundem truncum drachmas octo, & in tres ramos superiores drachmas quatuor.

Notat præterea, facta in multis cadaveribus dimensione vasorum, constare, sectionem cujusque carotidis esse sextam circiter partem sectionis duarum subclaviarum, & carotidis sinistræ simul: hinc sextam partem sanguinis unoquoque minuto secundo ingredi in

trunc-

(1) Cap. 7. De Effluviis, & usu missionis sanguinis ex collo, p. 184.

(2) Cap. eodem p. 192.

truncum cujusque carotidis, h. e. grana quadraginta. Et quoniam sectiones ramorum utriusque carotidis æquales inter se fere sunt, ingredi unoquoque minuto secundo in utrumque earum ramum, externum, & internum, grana viginti.

Si quatuor minutis primis, h. e. ducentis, & quadraginta minutis secundis, mittantur ex jugulari externa decem uncia sanguinis; unoquoque minuto secundo ex ea effluere grana viginti: necesse præterea esse, ut eodem tempore descendant saltem per eandem jugularem cor versus grana decem: (*Pagina 190.*) hinc quoque sequi, ut, eadem incisa jugulari, influant unoquoque minuto secundo in truncum utriusque carotidis saltem $\frac{1}{2}$ drachmæ, h. e. grana quindecim, (*Pagina 191.*) ac fiat in eundem truncum derivatio granorum quindecim: quæ si addantur granis quadraginta, quæ naturaliter ante sectionem jugularis ingrediebantur in eundem truncum, efficere grana quinquaginta quinque: & quoniam ante sectionem jugularis externæ influebant quolibet minuto secundo in ramum externum carotidis grana viginti, & secunda eadem jugulari, ex ea effluunt pari tempore grana viginti, & prætergresso ejus foramine, descendunt cor versus grana decem, vult derivationem in eundem ramum esse granorum $20 + 20 + 10 = 50$, ac propterea influere quolibet minuto secundo in eundem ramum externum grana triginta.

Quare si ex granis quinquaginta quinque, quæ secunda jugulari externa; ingrediuntur quolibet minuto secundo in truncum utriusque carotidis, subtrahantur grana triginta, quæ pari tempore ingrediuntur in e-

jus

jus ramum externum; reliqua grana viginti quinque influere in ramum internum. Ante sectionem jugularis externæ ingrediebantur quolibet minuto secundo in eundem ramum internum grana viginti: facta sectione jugularis externæ, ingrediuntur grana viginti quinque: inde sequi, ut quolibet minuto secundo fiat in ramum internum ejusdem carotidis derivatio granorum quinque.

Rationem concludit, incisa vena jugulari externa, nulla præmissa missione sanguinis ex aliis venis, quando ipsa durat, effici unoquoque minuto secundo, seu quolibet pulsu cordis, in carotidem internam, & in cerebrum realem derivationem granorum quinque sanguinis: inde sequi, ut cerebrum eo plurimum inferciatur.

In hoc calculo duo sumit Jo. Baptista Silva, (si tamen illi calculus iste tribuendus est), quæ si non concedantur, omnino corrumpit omnis ejus ratiocinatio.

Primum sumit, (*Figura tertia*) si quatuor minutis primis, h. e. ducentis, & quadraginta minutis secundis mittantur ex jugulari externa decem uncie sanguinis, non præmissa missione ex aliis venis, fieri quolibet minuto secundo derivationem in truncum carotidis *A* granorum quindecim.

Alterum sumit, secta eadem vena, & effluentibus unoquoque minuto secundo ex ejus vulnere granis viginti sanguinis, pari tempore descendere versus cor ejus grana decem.

Verum si alterutrum, vel utrumque negetur, perspicuum est, labi ejus conclusionem.

Ad

Ad primum quod spectat, negare in primis quis facile posset, quo tempore mittitur sanguis ex jugulari externa, quæ continua est ramo externo carotidis *B*, majorem ejus quantitatem derivari in truncum *A*, quam derivetur in ramum *B*, unde ab eodem trunco evocatur.

Sed cum eo liberaliter agamus. Major quantitas sanguinis derivetur in truncum *A*, quam in ramum *B*. Ipse non negabit, sumi posse, fieri derivationem in eundem truncum *A* non granorum quindecim, sed vel quatuordecim, vel tredecim, vel duodecim, vel undecim. At quis non videt, hac sumptione facta, concludi debere, fieri in ejus ramum internum *C* derivationem gradatim minorem, h. e. granorum quatuor, trium, duorum, unius?

Quod si sumpsisset, parem derivationem fieri in truncum *A*, ac in ramum *B*, manifestum est, eum concludere debuisset, nullam fieri derivationem in ramum *C*. Nam si quo tempore mittitur sanguis ex ramo *B*, eadem ejus quantitas derivetur in truncum *A*, quæ derivatur in eundem ramum *B*; perspicuum est, pari tempore eandem ejus quantitatem influere in ramum *C*, quæ influebat, antequam mitteretur ex eodem ramo *B*, atque inde nullam fieri in ramum *C* derivationem, nullam ab eo revulsionem.

Si demum sumpsisset, fieri in eundem truncum *A* derivationem minorem, quam fiat in ramum *B*, h. e. granorum vel novem, vel octo, vel septem, vel sex, vel quinque, reperisset, fieri a ramo interno *C* revulsionem gradatim majorem, nimirum granorum unius, duorum, trium, quatuor, quinque. Quod adeo manifestum

stum est, ut in dubium vocari non possit. Nam quæ tempore mittitur sanguis ex ramo *B*, quæ ejus quantitas derivari nequit in eundem ramum *B* a trunco *A*, derivari debet a ramo *C*: ex quo consequitur, ut a ramo *C* fiat revulsio, non ad eum derivatio: quod contrarium est ei, quod sibi proposuerat ostendere.

Quod ad alterum spectat, quod in calculo suo sumit, vult, secta eadem vena jugulari externa, quolibet minuto secundo, prætergresso ejus foramine, descendere versus cor grana decem sanguinis, non obstante compressione, quæ per ligamen collo efficitur: quod tamen ligamen collo fieri necessarium non est.

Concedamus doctissimo Viro, quod in calculo suo sumit, viginti grana sanguinis naturaliter ingredi quolibet minuto secundo tum in ramum externum carotidis *DB*, tum in internum *DC* inter se fere æquales: etsi demonstratum sit ex observationibus doctissimorum Virorum Winslow, Joannis Baptiste Morgagni, Alberti Haller, & Friderici Hoffmanni minus sanguinis naturaliter influere debere in ramum internum *DC*, quam in externum *DB*.

Nota, verisimile non esse, ut, eadem secta jugulari, prætergresso ejus foramine, descendant versus cor grana tantum decem sanguinis, non plura. Nam si quolibet minuto secundo naturaliter influunt ex hypothefi Silvæ in jugularem externam grana viginri sanguinis: si, ea secta, pari tempore effluant ejus grana viginti, non plura; verisimile non videtur, eodem minuto secundo, prætergresso ejus foramine, descendere versus cor ejus tantum grana decem, non plura.

L

Qua-

Quare si, ut par erat, sumpisset, secta eadem jugulari, prætergresso ejus foramine, descendere versus cor grana vel undecim, vel duodecim, vel tredecim, vel quatuordecim, vel quindecim, atque ei concedamus, quod primum sumpsit, fieri quolibet minuto secundo in truncum carotidis *A* derivationem granorum quindecim, concludisset, fieri in ramum internum *C* derivationem gradatim minorem, h. e. granorum quatuor, trium, duorum, unius, ac demum nullam.

Si demum construxisset, quolibet minuto secundo descendere versus cor grana vel sexdecim, vel decem & septem, vel decem & octo, vel decem & novem, vel viginti, reperisset, fieri revulsionem a carotide interna *C* gradatim majorem, h. e. granorum unius, duorum, trium, quatuor, quinque.

Quare cum Auctor duo in calculo suo sumpserit, quorum nullam rationem reddidit, apparet, non ostendisse, quod volebat, secta jugulari externa, non præmissa missione sanguinis ex aliis venis, fieri quolibet minuto secundo in carotidem internam, & in cerebrum derivationem.

Perpendenda etiam esset altera ejusdem Auctoris Propositio, si detracta prius dimidia parte sanguinis ex aliis venis, certo quodam tempore mittantur ex jugulari externa decem uncie sanguinis, fieri quolibet minuto secundo revulsionem a carotide interna, & a cerebro granorum quinque.

Præterea, si detractæ dimidiæ parti sanguinis ex aliis venis cetera omnia pari proportionem respondeant, sequi porius, ut quolibet minuto secundo fiat derivatio

tio in carotidem internam (si derivatio in eam fieret , non ab ea revulsio) granorum 2½ quam ut ab ea fiat revulsio granorum quinque , ut ostendere sibi proposuit .

Quoniam vero in hac Propositione multo plura ab eo sumuntur , quam in prima , quæ inter se pugnant , quæque concedi nullo modo possunt , eam rescindere prætermittimus .

In morbis cerebri mittere sanguinem ex aliis venis , prius quam mittatur ex vena jugulari externa , perutile esse , atque interdum etiam pernecessarium , postquam circa tempus Alexandri Tralliani eam incidendi modus inventus est , plerique omnes Medici uno ore concedunt . Etenim cum adest distensio vasorum , sive ob redundantiam sanguinis , sive ob raritatem (sæpe enim adest una , vel altera) præmissa missione sanguinis ex aliis venis , secare venam jugularem externam perutile esse perspicuum est . Ea enim præmissa , arteriæ a distensione liberatæ validius micant : unde derivatio in carotidem externam , ac revulsio ab interna promptius efficitur . Id quod generaliter ab Hippocrate , & Galeno factum est : qui cum , præsentente plethora universali , revulsionem a particulari parte corporis , quæcumque illa esset , facere voluere , prius sanguinem miserunt ex venis ab eadem parte remotis , deinde a proximis ; ut sanguis facilius , & promptius ab ea averteretur .

Verum tam largam missionem sanguinis facere ex aliis venis , prius quam secetur vena jugularis externa , quam proposuit Auctor , neque rationi , neque experientiæ consonum videtur : quando dimidiam par-

tem totius massæ sanguinæ ante ejus sectionem ab ægro extrahere, non revulsionem facere a carotide interna, & a cerebro sit, sed illum potius exhaustire, & jugulare.

PROPOSITIO UNDECIMA.

Venæ sectio a quibusdam arteriis, & partibus corporis, tum aperto venæ foramine, tum aliquanto postquam clausum est, sanguinem revellit: ab aliis, eo aperto, illum revellit, clauso, in eas derivat: in alias, tum eo aperto, tum clauso, eundem derivat.

Hæc Propositio partim contraria est sententiæ doctissimi Viri De La Mothe, sive præclarissimi Joannis Astruc in Regio Franciæ Collegio Professoris, qui completum celeberrimum de Morbo Venereo Opus edidit, partim cum ea consentit. Vult præclarus Auctor (1), in omni venæ sectione, quandiu ejus foramen apertum est, sanguinem majori impetu per longitudinem continuæ arteriæ moveri, quam movebatur ante venæ incisionem: inde sequi, ut, eo aperto, in collaterales ramos ejusdem arteriæ parcius influat, atque ab his revellatur: statim vero atque ejus foramen clausum est, perseverante impetu cordis, & velocitate sanguinis, eundem sanguinem, cum per occlusum foramen effluere nequeat, de recto tramite deflectere, & in collaterales ejus ramos derivari.

Hinc ait, incisa vena alicui arteriæ continua, si
in

(1) In Parte Posteriore Therapeutices de Modo Medendi, seu de Indicationibus §. Quamvis sit utilitas derivativæ Sanguinis Missionis.

in aliquibus arteriarum ramis sit obstructio, & partis, quæ ab iisdem ramis irrigatur, inflammatio; quandiu venæ foramen apertum est, ab iisdem ramis, & a parte ipsa sanguinem revelli: statim vero atque venæ foramen clausum est, in eisdem ramos, atque in eandem partem sanguinem derivari, atque ejus inflammationem augeri.

Concludit, culpandam inde videri Græcorum doctrinam, qui, affecto alterutra thoracis latere, sanguinem ex eadem parte, & juxta reſtitutionem mittendum censebant. Nam hac methodo minima futura est revulsio, & maxima derivatio: contra Arabum decreta juve, ac merito esse laudanda, qui, affecto uno latere, venam oppositi lateris sciendā esse suadebant.

Hæc doctissimi Viri sententia in uno tantum casu verificari videtur.

Ut autem id appareat, ostendendum est, a quibus arteriis, & partibus corporis venæ sectio sanguinem revellat, tum apertio venæ foramine, tum aliquanto postquam clausum est: a quibus, eo aperto, illum revellat, clauso, in eas derivet: in quas tum eo aperto, tum clauso, eundem derivet.

I. Illud in primis constat, si in morbis cerebri incidantur venæ superiores, jugularis, puta, externa, aut basilica ejusdem lateris, dextera nimirum, si morbus sit in dextera parte cerebri; sinistra, si sit in parte sinistra (carotis enim, dextera oritur a subclavia ejusdem lateris, sinistra vero ab arcu aortæ) tum apertio earum foramine, tum aliquanto postquam clausum est, fieri ab eadem parte cerebri revulsionem. Cum enim venosus sanguis naturaliter descendat a ce-

re-

rebro versus cor per utramque jugularem, & vertebralem venam; non solum cum foramen venæ apertum est, sed etiam cum est clausum, urgente ejus pondere, & perseverante per aliquod tempus velocitate, quæ ob venæ incisionem ei adjecta est, deorsum moveri pergit. Nullum igitur arterioso sanguini, qui per carotides, & vertebrales arterias ad cerebrum ascendit, impedimentum affert. Ex quo consequitur, ut idem arteriosus sanguis, tum aperto, tum clauso earundem venarum foramine, de itinere suo non desistat, neque in laterales ramos earundem carotidum, & vertebralium arteriarum divertat. In morbis igitur alterutrius partis cerebri, secta sive jugulari externa, sive basilica ejusdem lateris, sit ab eadem parte cerebri revulsio, tum aperto earum foramine, tum aliquanto postquam clausum est.

II. Non secus in morbis medii ventris, si incidatur vena brachii lateris affecti, sit ab his revulsio, tum aperto ejus foramine, tum aliquanto postquam clausum est. Secta quippe vena brachii lateris affecti, sanguis, tum aperto ejus foramine, tum aliquanto postquam clausum est, uberius insluit in subclaviam, & axillarem venam ejusdem lateris, quam insuebat, antequam vena runderetur. Uberius autem in eandem venam insluit, aliquanto etiam postquam ejus foramen clausum est; tum quia in eadem subclavia per declive moveatur, ut in ascendente cavam illabatur; tum quia perseverat impetus arteriosi sanguinis, aliquanto etiam postquam venæ foramen clausum est; tum quia, aggravante ejus pondere, tanto impetu descendit ab eadem cava in dexte-

terum ventriculū cordis, ut ad finem ejusdem cavæ prope auriculā cordis, lunata, & reticulata Eustachii valvula locata sit, (cujus valvulæ figuram in tabulis Anatomicis Eustachii (1) videre est) quæ quasi agger descendenti eidem sanguini objicitur, ne arietet cum ascendente, & ejus alveosum impediat. Ergo & arteriosus sanguis minus impedimenti offendens in continua vena, tum aperto ejusdem venæ foramine, tum aliquanto postquam clausum est, uberius influit in subclaviā, & axillarem arteriam; sed quo sanguis uberius influit in aliquam arteriam, eo parcius influit in ejus laterales ramos, qui cum ea efficiunt angulum vel rectum, vel fere rectum, quique in incisam venam sanguinem non mittunt, ut ostensum est Propositione septima; ergo tum aperto foramine venæ brachii lateris affecti, tum aliquanto postquam clausum est, (Figura secunda) sanguis parcius influit in diaphragmaticam superiorem ejusdem lateris, in musculam cervicis, in scapularem internam, & externam, in mammariam, inque intercostales superiores, cum præsertim a trunco procedunt, qui ab inferiori parte subclaviæ ortum habet. Nam hæc fere omnes arteriæ efficiunt cum axillari, & subclavia angulum vel rectum, vel fere rectum, & sanguinem in incisam venam non mittunt. Præterea, sexta vena alterutrius brachii, parcius influit in aortam descendentem, inque ejus ramos, qui ad eundem medium ventrem spectant: nimirum in intercostales tum superiores, tum inferiores: ubi utraq; ab ejus trunco descendente procedunt: in bronchialem, quæ vel ex eodem trun-

(1) Tabul. 14. Fig. 3. cum Prefat. & Notis Jo. Marix Lancifii.

trunco, vel ex intercostalibus proficiscitur, in diaphragmaticas inferiores, sive ab intercostalibus inferioribus ortæ sint, sive a coeliacæ ramis. Secta quippe vena brachii lateris affecti, cum sanguis plenius, & uberius influat in subclaviam, vel dexteram, vel sinistram, h. e. in alterutrum ex duobus ramis majoribus ascendentes aortæ; parcius influit in truncum descendente, inque ejus ramos; qui ad eundem medium ventrem pertinent per Propositionem quartam. Secta igitur vena alterutrius brachii revulsio fit ab omnibus partibus medii ventris ejusdem lateris, tum aperto ejus foramine, tum aliquanto postquam clausum est. Huic operi non mediocrem opem affert vena sine pari, de qua postea dicemus.

III. Ob eandem rationem, sectis iisdem venis superioribus, fit revulsio ab omnibus arteriis, quæ procedunt a trunco descendente aortæ infra medium ventrem. Quæ tamen revulsio pro majori distantia ab iisdem sectis venis fit gradatim minor, ut demonstratum est in secunda Parte Corollario tertio Propositionis quartæ, & Propositione nona.

Quare, sectis venis superioribus, (*Figura secunda*) fit revulsio a coeliaca, atque ab omnibus partibus, quæ ab ejus ramis irrigantur, ab omento nimirum, a ventriculo, a pancreate, ab hepate, a liene, a mesaraica superiore, & intestinis tenuibus, ab emulgentibus, a spermaticis, a mesaraica inferiore, & intestinis crassis, a lumbaribus, ab utraque iliaca tum externa, tum interna, & ab earum ramis, atque ab omnibus partibus, quæ ab iisdem arteriis sanguinem recipiunt, de quibus speciatim postea sermonem faciemus.

IV. Inter præclara emolumenta, quæ a vena Azyga proveniunt, quæque a doctissimo Viro Joanne Maria Lancisio (2) demonstrata sunt, illud referri debet, quod, sectis venis superioribus, tum aperto earum foramine, tum aliquanto postquam clausum est, sit ab arteriis & medii, & non paucis infimi ventris revulsio.

Id ut luculentius appareat, animadverti velim, quod ab eodem Lancisio singulari studio, ac diligentia notatum est; venam videlicet Azygam in homine cum superiore trunco venæ cavæ extra pericardium in dextera ejus parte supra asperam arteriam inoculari; (ut constat ex Tabula 1. ejusdem Lancisii, & ex Tabula 26. Eustachii) ramos ad singula spatia intercostalia tum dextera, tum sinistra emittere, cumque ramis arteriarum internis externisque, tum superioribus, tum inferioribus pectoris, cumque non paucis infimi ventris conjungi: in infima ejus parte, instar apicis desinere; quandoque in emulgentem dexteram, quandoque in cavam prope emulgentem dehiscere: ejus ramum sinistrum terminari in spermaticam.

Animadvertendum præterea, ut cum Gulielmo Cowpero conjecit præclarissimus Morgagnus (3), sanguinem, qui a thorace, atque ab imo ventre resluit, non in inferiorem truncum cavæ, sed in superiorem exonerari; quod si in illum exoneraretur, pondus reliqui sanguinis ejus ascensui non parum reluctaretur. Cum igitur tum aperto alterutrius superioris venæ foramine, tum aliquanto postquam clausum est, per-

M se-

(2) In Epist. ad Joannem Bapt. Morgagnum in hujus Advers. 5.

(3) In Epist. ad Jo. Mariam Lancisium in Advers. eodem.

severat velocitas sanguinis, ut antea demonstratum est; magno impetu, adjuvante proprio pondere, a subclavia vena in superiorem truncum cavæ, inque dexterum ventriculum cordis descendit.

Quoniam vero, ut notat idem Morgagnus (4), vena Azyga per arteriæ magnæ latus quasi perrepat, ut facilius eundem sanguinem sursum vehat; ac in superiore trunco cavæ apertum est ejus ostium, quod *horizontali propemodum directione*, ut verbis utar ejusdem Lancisii (5), *eidem vene occurrit*; ille hunc quasi torrens abripit, truditque in dexterum ventriculum cordis. Cum autem Azyga, tum aperto earundem venarum foramine, tum aliquanto postquam clausum est, sanguinem uberius infundat in superiorem cavam, & cor; ejus rami illum avidius exsugunt ab externis, internisque partibus tum mediis, tum infimi ventris: ramis Azygæ sanguinem avidius exsugentibus, arteriæ earundem partium, ablato obice, validius micantes earum obstructionem promptius resolvunt, & remonent.

Hoc inter cetera venæ Azygæ emolumenta a Divina Sapientia provisum est. Nam ubi sanguis, vel ob ingentes conatus, motusque corporis, vel ob perceptum frigus, vel ob ejus crassitiem, visciditatem, & lentorem in arteriis intercostalibus, vicinisque congeritur, consistit, & hæret, periculum est, ne inflammationem thoracis, pleuræ, lumborumque creet. Cum vero, sectis venis superioribus, tum aperto earum foramine, tum aliquanto postquam clausum est,

Ve-

(4) In Epist. eadem pag. 77.

(5) In opus Epist. ad eundem Morgagnum p. 93.

vena Azyga sanguinem avidius absorbeat ab internis; externisque partibus tum mediis, tum infimis ventris, sit inde, ut earum arteriæ, ablato obice, sese validius contrahant, & obstructionem thoracis, vicinarumque partium promptius avertant, & tollant.

Ob duas igitur causas, secta vena alterutrius brachii, magnum emolumentum affertur in morbis mediis, & infimis ventris, tum quia, ea secta, sit ab arteriis earundem partium revulso, ut antea demonstratum est; tum quia a ramis venæ Azygæ avidius absorpto sanguine, qui in iisdem partibus continetur, arteriæ validius micantes hærentem sanguinem facilius, & promptius excutiant.

V. Sectis venis inferioribus, ut cisternæ, aut pedum, quandiu earum foramen apertum est, sit revulsio ab his ramis aortæ descendens, & iliacæ ejusdem lateris, qui cum eadem aorta, & iliaca efficiunt angulum vel obtusum, vel rectum, vel sere rectum, quique in incisas venas sanguinem non mittunt: statim vero atque earum foramen clausum est, sit ad eosdem ramos derivatio.

Quandiu enim foramen eandem venarum apertum est, arteriosus sanguis, urgente corde, & proprio pondere, magno impetu descendit per continuam aortam, & iliacam ejusdem lateris. Hinc parcius infuit in collaterales ramos, qui cum eadem aorta, & iliaca vel obtusum, vel rectum, vel sere rectum angulum efficiunt, quique in incisas venas sanguinem non mittunt per Propositionem septimam. Statim vero, atque foramen earundem venarum clausum est, cum sanguis per illud esiliere nequeat, trudi debet

in dexterum ventriculum cordis ab illo, qui a continuis arteriis in venas proxime trajectus est. Neque valvulae, quibus rami venae cavae praediti sunt, sanguinem versus cor urgete possunt: prohibere tantum possunt, ne in inferiores venas revertatur: illum dumtaxat urget versus cor sanguis subsequens, qui ab arteriis in proximas venas transfusus est, qui praecedentem in cor pellit.

Quoniam vero venosi sanguinis ascensui obstitunt & ejus gravitas, & longissimum iter, quod conficere debet, magnum eidem arterioso sanguini obicem affert. Qui arteriosus sanguis, perseverante impulsu cordis, & proprio aggravante pondere, cum directum iter prosequi nequeat, de recto tramite descedens divertit in omnes collatetales ramos earundem arteriarum, & per consequens in eos quoque, qui cum iisdem arteriis vel obtusum, vel rectum, vel fere rectum angulum efficiunt, quique in incisas venas sanguinem non mittunt. Sectis igitur venis inferioribus, quandiu earum foramen apertum est, fit revulsio a ramis aortae descendentes, & iliacae ejusdem lateris, qui cum iisdem arteriis efficiunt angulum vel obtusum, vel rectum, vel fere rectum, quique in incisas venas sanguinem non mittunt: statim vero atque foramen earundem venarum clausum est, fit ad eos derivatio. Quemadmodum, sectis iisdem venis inferioribus, derivationem fieri apparebit in ramos ejusdem aortae descendentes, qui cum ea efficiunt angulum acutum, tum apertum earundem venarum foramine, tum aliquanto postquam clausum est. Ejusmodi sunt potissimum epigastrica arteria, (*Figura secunda*) quae

incisæ venæ respondet, quæque cum iliaca externa obtrusum angulum efficit, emulgentes, ac lumbares, quæ cum trunco descendente aortæ rectum fere angulum efficiunt.

VI. In morbis partium infimi ventris, quæcum arteriæ cum trunco, unde procedunt, efficiunt angulum acutum, si incidantur venæ inferiores ejusdem lateris, fit ad easdem arterias, & partes derivatio, tum aperto earum foramine, tum aliquanto postquam clausum est.

Fit in easdem arterias, & partes derivatio, cum venæ foramen apertum est. Nam sanguis, qui, eo aperto, per continuam inferiorem arteriam, impellente corde, & proprio pondere, magno impetu descendit, de via, & directione sua minime deflectit, ut derivetur in ramos ejusdem arteriæ, qui cum ea satis acutum angulum efficiunt; ut Propositione sexta demonstratum est. ..

Fit præterea in eas derivatio statim atque venæ foramen clausum est. Cum enim venosus sanguis, intercluso exitu, trudi debeat in cor, cui ascensui reluctatur & proprium onus, & prælongum iter, quod conficere debet; magnum impedimentum obijcit arterioso: qui arteriosus sanguis, cum directum iter prosequi nequeat, divertit in omnes laterales ramos, & per consequens in eos quoque, qui cum eorum trunco acutum angulum efficiunt, & in eos derivatur.

COROLLARIUM

PRIMUM.

EX hac usque dictis satis, opinor, apparet, sententiam doctissimi Viri veram esse in his tantum morbis partium infimi ventris, quæ sunt post hepar, quarum arteriæ cum trunco descendens aortæ, & iliacæ ejusdem lateris efficiunt angulum vel obtusum, vel rectum, vel fere rectum, atque earum arteriæ in incisam venam sanguinem non mittunt. In his enim, aperto inferioris venæ foramine, fit revulsio, & clauso, & aliquanto postquam clausum est, fit ad eas derivatio, ut ostendimus hac eadem Propositione undecima n. 5.

COROLLARIUM

SECUNDUM.

Hinc quoque facile perspicitur, in morbis renum, intestinorum, uteri, vesicæ, testium superiores sæpe venas, inferiores autem raro esse incidendas.

Demonstravimus in prima parte hujus Dissertationis Cap. 5. Hippocratem, & Galenum circa locum sectionis venæ in morbis infimi ventris, quæ sunt infra hepar, ambigue locutos esse: interdum istum mitti voluisse ex venis superioribus, fere semper vero ex inferioribus. Quamobrem ea de re illos parum re-

recte sensisse juvat demonstrare, cum id a nemine adhuc, quod sciam, animadversum sit. Ut autem luculentius id appareat, & ratio, & experientia consulendæ sunt.

CA-

CAPUT TERTIUM.

De Morbis Uteri.

UT igitur de morbis uteri primum loquamur, in quibus vel levissimus error magna vitæ pericula mulieribus asserre solet, in his superiores venas frequenter incidendas esse, raro inferiores, clare, & perspicue apparebit tum ratione, tum testimonio præclarissimorum Medicorum, qui ex professo de ejus morbis tractaverunt.

Atque ut a ratione exordiamur, animadverti velim, quæ ab accuratissimis Anatomicis de eodem utero observata sunt, nimirum, quæ, quotque sint vasa sanguifera, quæ in uterum descendunt, quamnam sit illorum origo, quos cum suis truncis angulos efficiant, quis eorum contextus, quæ communicatio, quæ demum ejusdem uteri fabrica, & artificium.

Ad uterum tres potissimum arteriæ spectant, quæ omnes tum dextræ, tum sinistræ in reticulares plexus mirifice contextæ totum fere uteri corpus vasculosum efficiunt, eamque inter se communionem habent, ut, si plerique earum rami obstruati sint, atque unus, vel duo tantum sint aperti, & pervii, totum uteri corpus irrigare sanguine possint.

Ad eum in primis spectant spermaticæ duæ, dextera, & sinistra, quæ a trunco descendente aortæ antèrius profectæ peracutum cum eodem trunco angulum efficiunt. Quæ arteriæ deorsum conversæ constituunt

tuunt vasa præparantia, atque in uteri corpus, præferim vero in fundum, sanguinem immittunt. Cum spermatica sinistra conjungi ramum ab emulgente exortum apparet ex Tabula 12. Figura 1. & Tabula 13. Eustachii.

Ad illum pertinent iliacæ internæ duæ, dextera, & sinistra, quæ ab iliacis externis ortæ acutum quoque cum illis angulum efficiunt. Ab his duo rami hinc inde procedunt, quorum unus hypogastricus dictus multiplici ramificatione parallelo quasi ductu idem corpus uteri, & ejus collum sanguine perfundit, ut ex Tabula 13. Eustachii colligit Hermannus Boerhaave (1); alter hæmorrhoidalis, qui pari ramificatione, & paulo acutioribus angulis in eundem uterum, in intestinum rectum, & vesicam descendit.

Tum hypogastrici, tum hæmorrhoidales rami cum spermaticis communionem habent, & fascias vasculosas, nec non ligamenta uteri lata irrigant.

Ab iisdem spermaticis sanguinem accipiunt ligamenta torunda ex Winslow (2), vel ut colligit Hermannus Boerhaave (3) ex eadem Tabula 13. Eustachii, a femoralibus, quæ femorales in arcum flexæ efficiunt cum iliacis angulum obrutum, vel illum accipiunt ab utrisque.

His duabus arteriis addi posse videtur arteria sacra, quæ inter utramque iliacam, in ipso plerumque divisionis angulo, modo simplex, modo multiplex recta fere deorsum procedens sanguinem ad intestinum

N

re-

(1) In Prælect. Academ. Tom. 5. Part. 2. de Menst. p. 21.

(2) Anatom. Tom. 2. p. 65.

(3) In iisdem Prælect. Tom. 5. p. 21.

rectum, ad vesicam, &, ut credere par est, ad eundem uterum defert. Nam pudenda interior, ut notat Albertus Haller (4), plerumque multiplex est, aliquando tamen vel tora, vel uno ramo a pudenda communi oritur, vel ab obturatrice, vel a sacra.

His constitutis de peculiari uteri structura, deque vasorum, quæ ad ipsum feruntur, origine, contextu, anastomosi, angulis, haud difficile probatu est, in ejus morbis sæpe superiores venas, raro inferiores, esse incidendas.

Nam cum spermaticæ arteriæ a trunco aortæ descendente prodeunt peracutum cum eo angulum efficiant; secta vena alterutrius pedis, sanguis per eundem truncum descendens majori impetu, & copia in utramque spermaticam, inque uterum influit, non solum cum foramen venæ apertum est, sed aliquanto etiam postquam est clausum, per Propositionem sextam, & undecimam.

Præterea cum utraque iliaca interna acutum angulum efficiat cum utraque externa; secta vena alterutrius pedis, sanguis in iliacam internam ejusdem lateris, inque eandem partem uteri celerius, & uberius influit, tum aperto venæ foramine, tum aliquanto postquam illud clausum est per Propositiones eandem.

Quamquam vero multiplices rami, tum hypogastrici, tum hemorrhoidales, qui ab ejusdem iliacæ trunco procedentes parallelo quasi ductu ad corpus uteri, & collum ducantur; hos tamen copiam sanguinis, qui

(4) In Notis Præst. Academ. Hermannj Boethæave Tom. 5. Pars 2. p. 218.

qui in uterum ab eadem iliaca singulis pulsationibus cordis impellitur, morari minime posse, quilibet facile intelliget, qui animadverterit, sectionem horum omnium simul ramorum majorem esse sectione ejusdem iliacæ, unde procedunt: & per consequens sanguinem, qui singulis pulsationibus cordis in quamque iliacam influit, eorum debere per eosdem ramos singulis eorum contractionibus in uterum exonerari.

Quoniam vero vasa omnia uteri eam inter se communionem habent, ut majori velocitate, & copia influente sanguine in utramque spermaticam arteriam, & in alterutram iliacam internam, eorum ejus corpus eo perfundatur, illud plane consequitur, ut, selecta vena alterutrius pedis, sanguis, tum aperto, tum clauso ejus foramine, in totum ejusdem corpus derivetur.

Quod si arteria sacra aliquam partem sanguinis utero tribuit; verisimile est, selecta vena alterutrius pedis, ejus quoque sanguinem in eundem uterum derivari. Hæc enim arteria ab aorta descendente inter utramque iliacam profecta in ipso divisionis articulo recta fere deorsum ad eundem uterum tendit, ut probabile est.

Quoniam denum uterus est veluti scrinia excrementorum totius corporis, ut a Galeno (5) dictum est; ex his omnibus inferri posse viderur, in morbis uteri inferiores venas raro esse incidendas.

Præterea non solum ratione, sed etiam testimonio præclarissimorum Medicorum, qui ex professo de morbis mulierum tractaverunt, id demonstrari potest.

N 2

Atque

(5) Libro secundo ad Glauconem Cap. 2.

Atque ut præteream libros Gynæciorum ab Iſiaele Spachio ſingulari ſtudio, & diligentiâ collectos, id facile eruitur ex Hieronymo Mercuriali, & Ludovico Mercato, atque ex ejus collectore, & illuſtatore Roderico a Caſtro: quibus addendi ſunt Lazarus Riverſius, & Raymundus Jo. Fortis Præſticæ Medicinæ olim in hoc Gymnaſio Profeſſor Primarius, in primis vero Franciſcus Mautiſeav, Jacobus Meſnard, & Andreas Paſta, qui de morbis gravidatum, patientium, & earum, quæ proxime pepererunt, accuratiſſime ſcripſerunt. Mitto teſtimonia aliorum Medicorum, ne longius, quam par eſt, procedat oratio.

Morbi igitur uteri, qui miſſionem ſanguinis requirunt, alii ſunt cunctis mulieribus communes, alii gravidatum proprii, atque hi vel ante partum, vel in partu; alii vero earum, quæ pepererunt.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Morbi uteri cunctis mulieribus communes, in quibus miſſio ſanguinis convenit, præcipui ſunt prolapsus vaginæ, hæmorrhoides, ſeu tumores varicoſi ejusdem vaginæ cum dolore conjuncti, fluor albus, ſuppreſſio menſium, immodicus eorum fluxus, pruritus, & furor uteri, ſciſtus uteri, cancer, hydrops, inflammatio.

In plerisque omnibus hiſce morbis convenite miſſionem ſanguinis ex venis ſuperioribus teſtimonio eorundem præclariffimorum Viſtorum facile perſpicitur.

I. In prolapsu uteri, ſeu vaginæ, ſi a copia humorum, & ſanguinis ortum habeat, præter alia reme-

me-

media sanguinem mittunt ex brachio Ludovicus Mercatus (6), & Rodericus a Castro (7). Si prolapsus uteri sit cum ejus inflammatione, Lazarus Riverius (8) sanguinem mittit ex brachio bis, ter, quater juxta agræ vires, & inflammationis magnitudinem. Raymundus Jo. Foetis (9) sanguinem mittit ex utraque basilica. Franciscus Maurileav (10), & Jacobus Mesnard (11) pessariis præsertim utuntur, missione sanguinis prætermittâ.

II. In hæmorrhoidibus, & tumoribus varicosis cum dolore vaginæ præter alia remedia sanguinem mittunt ex brachio Ludovicus Mercatus (12), Rodericus a Castro (13), & Jacobus Mesnard (14).

III. In fluore albo mittunt sanguinem ex brachio Ludovicus Mercatus (15), & Rodericus a Castro (16). Si autem fluor albus ortum habeat a diminutione, aut suppressione mensum, illum mittunt primum ex brachio, deinde ex pede. Idem efficit Jacobus Mesnard (17). Lazarus Riverius (18), si a cacochymia dependeat, sanguinem non mittit: si vero fluor non sit purus, sed sanguine permixtus, & sub-

ru-

{6} De Mul. Aff. lib. 2. Cap. 11.

{7} De Morbis Mulierum lib. 2. Cap. 16.

{8} De Morbis Mulierum lib. 15. Cap. 13. & Cap. 7.

{9} De Procidencia uteri.

{10} Lib. 1. Cap. 22.

{11} Cap. 3. Artic. 2.

{12} Lib. 2. Cap. 26.

{13} Lib. 2. Cap. 26.

{14} Cap. 3. Art. 3.

{15} Lib. 1. Cap. 15.

{16} Parte 2. lib. 1. Cap. 14.

{17} Cap. 3. Art. 4.

{18} Lib. 15. de Morbis Mulierum Cap. 4.

ruber, illum mittit: locum autem venæ sectionis non affert; ex venis tamen superioribus illum mitti voluisse verisimile est.

IV. In suppressione mensium pro variis causis, a quibus suppressi sint, vel primum a superioribus, deinde ab inferioribus venis sanguinem mittunt, vel ab inferioribus tantum Ludovicus Mercatus (19), Rodeticus a Castro (20), & Lazarus Riverius (21). Jacobus autem Mesnard (22) in suppressione mensium a quacunque causa primum sanguinem mittit ex venis superioribus, deinde ex inferioribus.

Hoc loco prætereunda non est Hippocratis (23) sententia, qui in suppressione mensium ex mala dispositione uteri, cum videlicet vasa uteri atstrictis, contortis, crispatisve, ejus os clausum est, quod vitium virginibus, & his, quæ non pepererunt, familiare est, sanguinem non mittendum censuit, ut notat Prosper Marcianus (24), sed emollientibus, laxantibus, tum internis, tum externis usus est; qualia sunt pessaria, suffimenta, forus &c.

Ex quibus docemur, sanguinem quoque ex venis inferioribus non esse mittendum, ubi menses suppressi sint a contraria affectione uteri, cum videlicet laxitate, & atonia laborat. Nam cum ejus vasa laxitate, & atonia laborant, sectis venis inferioribus, sanguis in eadem vasa uberius influens, ea distendit: quæ

(19) Lib. 1. De Mal. Aff. Cap. 9.

(20) Pars 2. De Morbis Mulierum lib. 1. Cap. 4.

(21) De Morbis Mulierum lib. 15. Cap. 2.

(22) Cap. 3. Art. 6.

(23) De Morbis Mulierum Sect. 1. V. 45.

(24) In Noter. ejusdem lib. Sect. 2. V. 279. p. 205.

quæ distenta, cum se contrahere ob laxitatem, & actionem nequeant, menstruum sanguinem exprimere non possunt. Utendum potius videtur remediis corroborantibus, cujusmodi sunt decocta lignorum, aquæ thermæ, chalybeatæ, somenta, fustis, pessaria, aliæque robur afferentia.

Si ex visciditate, & lentore sanguinis menses suppressi sint; sanguinem attenuantia, & solventia usurpanda sunt. Inter quæ sectio venarum superiorum, non inferiorum, convenire videtur; ne crassamenta sanguinis in vasa uteri sectione venarum inferiorum promota, ea magis obstruant, & menses magis cohibeant: aut saltem prius incidendæ sunt venæ superiores, deinde inferiores; ut, solutis per sectas superiores venas crassamenti sanguinis, viæ eorundem mensium aperiantur.

Præterea in muliere, cui menses deficient, quæque laborare solet morbis uteri, ut fluore albo, erosione, aut pruritu vaginæ, tumoribus varicosis, inflammatione uteri, venas inferiores raro incidendas esse constat, quemadmodum ostensum est testimonio Græcorum in prima parte hujus Dissertationis Cap. 2. n. 2.

Utrum in muliere plethora laborante, cui menstrua deficient, superiores venæ incidendæ sint, an inferiores, inter veteres non solum, sed etiam inter recentiores Medicos, magna controversia est. Alii enim incidi tantum volunt venas inferiores, alii primum superiores, deinde inferiores, nisi eadem menstrua excitentur, & fluant.

Galenus in primis multis in locis in muliere, quæ plethora laboret, & cui menstrua deficient, sanguinem

nem mittendum esse contendit ex venis inferioribus tantum. Ait enim: (25) *scilicet in cubito vene mulierum revellere purgationem assolent*. Addit præterea (26): *in his, quibus repressi sunt menses, semper in cruribus venas secare convenit*. Quam Galeni sententiam multi ejus auctoritati adherentes pugnacissime defendunt; inter quos primum locum tenent Zacutus Lusitanus, & Hieronymus Mercurialis. Ille enim (27) in suppressione mensium cum summa plenitudine conjuncta, mittendum tantum esse sanguinem ex venis inferioribus acriter sustinet; hic vero (28) inquit, *in nullo unquam casu ad promovendos menses venam cubiti secare licere, ac nunquam multum ejusdem sanguinis retentionem mensium efficere posse, nisi ex accidenti, cum videlicet cum multitudine crassities conjuncta sit*.

Aëcius contra mulieribus, (29) quæ ob plenitudinem non purgantur, copiose sanguinem mittit ex cubito, mox ex talo. Quod a Paulo Ægineta (30) antea præceptum est: qui decem a purgatione diebus ad libram saltem unam ex brachio, ut credere par est, sanguinem mitti voluit, & præterito stato tempore, ubi nulla secuta sufficiens purgatio fuisset, venam malleoli semel, atque iterum secuit.

Sententiam Aëcii, & Pauli Æginetæ, aliis omissis, tuen-

(25) De Curandi ratione per Sanguinis missionem. Cap. 11.

(26) Ibidem Cap. 19.

(27) De Medicorum Principum Historia lib. 1. Quæst. 45.

(28) De Morbis Mulierum lib. 4. De vitis Mensium in defectu.

(29) Tetrab. 4. Sectione 4. Cap. 57.

(30) De Re Medica lib. 3. Cap. 51.

tuentur Rodericus a Castro (31) Lazarus Riverius (32), Raymundus Jo. Fortis (33), & Franciscus Mauriceav (34).

Hoc loco silentio præterire non possum sententiam doctissimi Viri Joannis Freind (35), qui Galenum sequutus contendit, ubi cum plenitudine conjunctus est lentor sanguinis, debere quidem mitti sanguinem primum ex venis superioribus, deinde ex inferioribus: ubi vero plethora solitaria est, mittendum tantum esse ex inferioribus.

Verum, si rem paulo diligentius perpendere velimus, apparebit, in muliere plethora laborante, cui menses suppressi sint, sive ejus plethora solitaria sit, sive cum lentore sanguinis conjuncta, mittendum primum esse ex venis superioribus, deinde ex inferioribus.

Concedimus quippe doctissimo Viro, momentum sanguinis consistere in ratione composita copiz, & velocitatis: lecta vena, illud minui, nisi eadem proportionem crescat velocitas, qua diminuitur copia: ubi veto major sit velocitatis auctz, quam diminutz copiz ratio, illud augeri.

Non concedimus tamen, sectis venis inferioribus in muliere plethora laborante, majorem fieri sanguinis in vasis uteri velocitatis auctz, quam diminutz

O co-

(31) In Scholio lib. 1. Parte 2. de Universa Morborum Med. Medicina Cap. de Suppressione Menstrui.

(32) Prax. Medic. lib. 15. Cap. 2. de Suppressione Menstrui, & Observat. Medic. Cent. 1. Observat. 2.

(33) De Menstrui Suppressione.

(34) Tract. de Morbis Mulierum Gravidarum, quæ pepererunt lib. 3. Cap. 10.

(35) Emmenolog. Cap. 11.

copiæ rationem, ac propterea non fieri in iisdem vasis uteri majus sanguinis momentum.

Non negabit præclarus Auctor, velocitatem sanguinis non solum augeri, & minui pro majori, minorive vi cordis, sed etiam pro majori, minorive vi arteriarum.

Non negabit præterea, vim arteriarum in variis partibus corporis majorem, minoremve fieri ob multas causas, præsertim vero ob majorem, minoremve earum distensionem.

Cum igitur in muliere solitaria plethora laborante secantur venæ inferiores; ceteræ quidem arteriæ corporis a distensione liberatæ sese validius contrahentes minori quantitati sanguinis majorem velocitatem tribuunt, ac sanguis majus in illis momentum acquirit.

Quoniam vero, iisdem sectis venis inferioribus, nimis magna copia sanguinis a ceteris arteriis infunditur in arterias uteri; hæ ita distenduntur, vix ut, ac ne vix quidem, movere sanguinem possint.

Hinc sanguis in arteriis uteri longe minus momentum habet, quam habebat ante sectionem earundem venarum; quod in has, sectis venis inferioribus, multo major influat ejusdem sanguinis copia, quam infuebat antequam eadem venæ tunderentur. Ex quo consequitur, ut arteriæ uteri in muliere plethora laborante præter modum distentæ sanguinem exprimere non possint. Non secus enim evenit in vasis uteri, ac in ceteris vasis, & emunctoriis, quorum secretiones, ubi præter modum distenta sunt, prohiberi, & listi perspicuum est.

Non solum igitur, ubi plethora cum lentore sanguinis conjuncta est, sed etiam ubi est solitaria, per-
ut-

utile, & pernecessarium est secare prius venas superiores, ut auferatur distensio omnium vasorum, atque uteri praefertim, deinde inferiores; ut in muliere solitaria plethora laborante menstrua excitentur.

V. In immodico fluxu mensium sanguinem mittunt ex brachio Ludovicus Mercatus (36), Rodericus a Castro (37), Raymundus Jo. Fortis (38). Lazarus autem Riverius (39) illum mittit ex brachio partitis vicibus, & in magna copia, quantum vires ferre possint. Jacobus Mesnard (40), si nascatur a repletionis sanguinis, illum pluries mittit ex brachio; si ab ejus acrimonia, & solutione, illum mittit in parva, & exigua quantitate.

Hippocrates (41), & Galenus (42) in immodico fluxu mensium magnam cucurbitam sub mammas applicaverunt, revulsionis gratia.

VI. In pruritu, & suore uteri Ludovicus Mercatus (43), & Rodericus a Castro (44) statim a principio sanguinem, nisi adsit impedimentum, mittunt ex venis superioribus, si vero adsit, ex inferioribus. Lazarus Riverius (45) missionem sanguinis pluries repetit, quantum vires ferre possint, ex venis superioribus, ut verba, quae sequuntur, aperte significant;

O 2 dein-

{36} De Mul. Aff. lib. 1. Cap. 8.

{37} De Morbis Mulierum Parte 2. lib. 1. Cap. 5.

{38} De Morbis Mulierum de Profluvio Menstrui.

{39} De Morbis Mulierum lib. 15. Cap. 3.

{40} Cap. 3. Art. 7.

{41} 5. Aphorism. n. 50. & 2. Epidem. Sect. 6. n. 33.

{42} Lib. 3. ad Glauconem. Cap. 10.

{43} Lib. 2. Cap. 10.

{44} Parte 2. lib. 2. Cap. 9. & 10.

{45} Praxis Medic. lib. 15. Cap. 5. De Furore uterino.

deinde, si suppressio mensium adfuerit, aperit venas inferiores. Raymundus Jo. Fortis (46) nullum præfentius remedium in hoc morbo esse affirmat, quam repetitam sanguinis missionem. Locum missionis non affert. Jacobus Mesnard (47) generaliter vasa sanguifera aperit in intervallis mensium, si adfit repletio.

VII. In scirrho uteri sanguinem mittunt primum ex venis superioribus, deinde, si menses deficient, ex inferioribus, vel ex hæmorrhoidibus Ludovicus Mercatus (48), Rodericus a Castro (49), Lazarus Riverius (50), Raymundus Jo. Fortis (51). Jacobus vero Mesnard (52) illum mittit tantum ex brachio.

VIII. In cancro uteri sanguinem mittunt primum ex venis superioribus, deinde ex inferioribus, & ex hæmorrhoidibus, Ludovicus Mercatus (53), Rodericus a Castro (54), Lazarus Riverius (55), Raymundus Jo. Fortis (56). At Jacobus Mesnard (57) mittit sanguinem ex brachio tantum, ejusque missionem repetit.

IX. In hydropce uteri, si a suppressis mensibus ortum habeat, sanguinem mittunt ex pede: si autem plenitudo magna sit, primum ex brachio, deinde ex

pe-

(46) Cap. De Furor. uterino.

(47) Cap. 3. Art. 5.

(48) Lib. 2. Cap. 18.

(49) Parte 2. lib. 2. Cap. 23.

(50) Lib. 15. Cap. 9.

(51) De Scirrho uteri.

(52) Cap. 3. Art. 8.

(53) Lib. 2. Cap. 19.

(54) Parte 2. lib. 2. Cap. 23.

(55) De Morbis Mul. lib. 15. Cap. 10.

(56) De Cancro uteri.

(57) Cap. 3. Art. 9.

pede Ludovicus Mercatus (58), & Rodericus a Castro (59). Lazarus Riverius (60) in hydropse recenti, & suppressione menſium convenire ait ſanguinis miſſionem, alioquin noxiam eſſe. Raymundus Jo. Fortis (61) ſanguinem mittit ex venis inferioribus poſt aquæ eductionem, ut menſes provocet.

X. In inflammatione uteri, quæ conſtitis mulieribus communis eſt, quæve eis ſupervenit poſt partum, Ludovicus Mercatus (62) non ex quavis parte ſine diſtinctione ſanguinem mittendum eſſe ait, ſed juxta mentem Galeni in ea inchoante ex venis ſuperioribus, in ea conſecta, ex inferioribus. Rodericus a Caſtro (63) ſanguinem mittit ex utraque, vel altera baſilica juxta vires mulieris, poſtea ex pedibus, ſi ex laborioſo partu, vel abortu, vel ex menſum ſuppreſſione cirra plenitudinem, aut poſt largam ſanguinis ex quavis parte profuſionem orta ſit. In inflammatione vero uteri a partu ſanguinem (64) mittit ex pede. Multo autem melius Lazarus Riverius (65) mittit ſanguinem ex brachio bis, ter, quater pro ægeotæ viribus, & inflammationis magnitudine. Raymundus Jo. Fortis (66) ſanguinem mittit ex venis ſuperioribus, ut ſanguis ab utero retrahatur.

(58) Lib. 2. Cap. 15.

(59) Parte 2. Lib. 2. Cap. 19.

(60) De Morbis Mul. Lib. 15. Cap. 12.

(61) In hydropſe uteri.

(62) Lib. 2. Cap. 17.

(63) Parte 2. Lib. 2. Cap. 21.

(64) Lib. 4. Cap. 19.

(65) Lib. 15. Cap. 7.

(66) De Uteri Inflammatione.

tur. Franciscus Mauriseav (67), & Jacobus Mesnard (68) sanguinem mittunt ex brachio. Andreas Pasia (69) illos reprehendit, qui in inflammatione uteri post partum, & in suppressione lochiorum, sanguinem mittunt ex pede: mitti quidem ex pede posse autumat, præmissis duabus, vel tribus missionibus ex brachio.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

MOrbi uteri, vicinarumque partium, qui peculiares sunt mulieribus gravidis ante partum, quibusque missio sanguinis convenit, sunt potissimum difficultas mejendi ob compressionem, inflammationemve vesicæ, hæmorrhoides ani, alvi fluxus coeliacus, mesentericus, dysentericus, fluxus mensium, & profusio sanguinis ex utero.

I. In difficultate mejendi ob compressionem, inflammationemve vesicæ mittunt sanguinem ex brachio Franciscus Mauriseav, (70) & Jacobus Mesnard (71).

II. In hæmorrhoidibus ani, si a repletione sanguinis nascantur, mittunt sanguinem ex brachio iidem Franciscus Mauriseav, (72) & Jacobus Mesnard (73).

III. In alvi fluxu coeliaco, mesenterico, dysenterico,

(67) Lib. 3. Cap. 11.

(68) Cap. 9. Art. 10.

(69) In *Scripton. Medico-Chirurgico Considerat.* 7. n. 74. & 76.

(70) Lib. 1. Cap. 15.

(71) Cap. 5. Art. 5.

(72) Lib. 1. Cap. 18.

(73) Cap. 5. Art. 7.

co, si sanguis redundet, mittunt sanguinem ex brachio Rodericus a Castro (74), & Jacobus Mefnard (75).

IV. In fluxu mensium gravidarum, si foemina viribus constet, si sanguine abundet, si abortui assueta sit, mittunt sanguinem ex brachio Ludovicus Mercatus (76), Rodericus a Castro (77): imo hic notat, mulieres plethoricas, quæque largiori utuntur cibo, misso singulis mensibus sanguine ex brachio, ab abortu saepe liberatas fuisse. Ex brachio quoque sanguinem mittit Franciscus Mauriceav (78). Jacobus Mefnard (79) mittit sex uncias sanguinis ex brachio in intervallis eorundem mensium.

V. In profusione sanguinis ex utero gravidarum mittunt sanguinem ex brachio Ludovicus Mercatus (80), Rodericus a Castro (81). Si os uteri clausum sit, aut parum apertum, Franciscus Mauriceav (82), & Jacobus Mefnard (83) sanguinem mittunt ex brachio: si vero os uteri valde apertum sit, & mulier syncope, aut convulsione laboret, parum, vel abortum expectandum esse, vel etiam procurandum monent. Andreas Pasta (84) sanguinem quoque mittit ex brachio.

P A.

- (74) Parte 2. lib. 3. Cap. 16.
- (75) Cap. 5. Art. 8.
- (76) Lib. 3. Cap. 18.
- (77) Parte 2. lib. 3. Cap. 18.
- (78) Lib. 1. Cap. 20.
- (79) Cap. 5. Art. 9.
- (80) Lib. 3. Cap. 18.
- (81) Parte 2. lib. 3. Cap. 18.
- (82) Lib. 1. Cap. 21. & lib. 2. Cap. 29.
- (83) Cap. 5. Art. 10.
- (84) Serm. 65.

PARAGRAPHUS TERTIUS.

Quando, & quibus ex vasis mittendus sit sanguis mulieribus gravidis in partu ipso.

I. In partu naturali, si mulier valde oppressa sit, & difficultate respirandi ob plenitudinem sanguinis laborer, Jacobus Mesnard (1) mittit sex uncias sanguinis ex brachio, ut pectus liberet ab oppressione, & respirationem expediat.

II. In partu longo, & difficili; si os uteri difficile dilatatur, & mulier non sit valde debilis, idem Mesnard (2) mittit sanguinem ex brachio: ex quo præsertim mittit, ubi os uteri non a natura, sed a sanguine ubertius in uterum influente angustum factum sit.

III. In abortu, si fiat a causis externis, ut a saltu, casu, percussione &c. Jacobus Mesnard (3) mittit sanguinem ex brachio pro ratione vitium, & habitus corporis: illum quoque mittit ex brachio, si mulier ob repletionem sanguinis convulsa sit.

Ceterum præcavetur abortus præsertim ex repletione sanguinis sectione venarum superiorum vel ante gravidationem, vel primis gravidationis mensibus ex Ludovico Mercato (4), Roderico a Castro (5), Raymundo Jo. Fortis (6), & Jacobo Mesnard (7).

IV.

(1) Cap. 6. Art. 4.

(2) Cap. 6. Art. 5.

(3) Cap. 8. Art. 3. ibidem.

(4) Lib. 4. Cap. 2.

(5) Parte 2. lib. 4. Cap. 4.

(6) De Abortu.

(7) Cap. 8. Art. 3.

IV. In partu præter naturam obstetricis manu potius, quam aliis remediis opus esse, Franciscus Mauriseav, & Jacobus Mesnard abunde demonstrant.

PARAGRAPHUS QUARTUS.

MOrbi mulierum post partum, qui missionem sanguinis requirunt, sunt potissimum immodicus fluxus lochiorum, eorum suppressio, convulsio, uteri inflammatio.

I. In immodico fluxu lochiorum post partum ob quamvis causam proveniat, ubi cetera remedia non proficiunt, & fatis sit virium, mittunt sanguinem ex brachio Ludovicus Mercatus (1), ut in immodico fluxu mensium, Rodericus a Castro (2), Franciscus Mauriseav (3), Jacobus Mesnard (4), & Andreas Palla (5).

II. In suppressione lochiorum, si adsit plenitudo sanguinis cum febre, & gravibus symptomatis, Ludovicus Mercatus (6) venas in talo scindit semel, aut repetitis vicibus: si vires autem largam missionem sanguinis non permittant, magnas cucurbitas scarificatas femoribus affigit. Rodericus a Castro (7) venam pedis tundit. Lazarus Riverius (8) venas inferiores aperit: si vero ex suppressione lochiorum

P accen-

(1) Lib. 4. Cap. 9. & lib. 1. Cap. 8.

(2) Parte 2. lib. 4. Cap. 10. & lib. 1. Cap. 5.

(3) Lib. 3. Cap. 5.

(4) Lib. 9. Art. 2.

(5) Considerat. 12. n. 143.

(6) Lib. 4. Cap. 10.

(7) Lib. 4. Cap. 11.

(8) Prax. Medic. lib. 15. Cap. 22.

accensa sit febris, aperit superiores. Franciscus Mauriscav (9) sanguinem mittit ex brachio, vel ex pede: præmittit missionem sanguinis ex brachio missioni ex pede, si mulier humoribus abundans magna febre, & inflammatione uteri laboret. Jacobus Mesnard (10) sanguinem mittit ex brachio: hanc sectionem sanguinis præcavere ait omnia accidentia, quæ suppressionem lochiorum consequi possunt. Andreas Pasta (11) in inflammatione uteri, & suppressione lochiorum, præmissis duabus, aut tribus missionibus sanguinis ex brachio, prodesse ait ejus missionem ex pede.

Hippocrates (12) in suppressione lochiorum, ubi imminet uteri inflammatio, necessariam esse ait aut purgationem, aut venæ sectionem: purgationem, si mulier cacochymia laboret: venæ sectionem, si a mala dispositione uteri suppressa sint. Quam tamen venam tundere oporteat, non expressit. Prosper Marciarius (13) in suppressione tum lochiorum, tum mensium, si a mala dispositione uteri suppressa sint, necessariam quidem esse ait missionem sanguinis: Medicos tamen illos reprehendit, qui in omni lochiorum, & mensium suppressione, non attempta suppressionis causa, Galenum secuti sanguinem mittunt ex pede, ex quo sæpe & lochia, & menstrua magis supprimuntur, & inflammationis periculum augetur.

III. In convulsione, si a suppressione lochiorum orta

(9) Lib. 3. Cap. 10.

(10) Cap. 9. Art. 8.

(11) Considerat. 7. n. 76.

(12) De Mulierum Morbis. Lib. 1. Sect. 2. v. 279.

(13) In Annotat. ejusdem loci p. 205.

ta sit, Jacobus Meisnard (14) sanguinem mittit ex brachio, ut in suppressione lochiorum.

Andreas Pasta (15), si convulsio efficiatur a gravi læsione fibrarum uteri, sanguinem mittit ex brachio: si autem a causa levi, ut ab odore suavi, scædove, sanguinem mittit ex pede.

IV. In inflammatione uteri post partum vide Paragraphum primum n. 10. De morbis cunctis mulieribus communibus.

Ex his, quæ hucusque dicta sunt, satis, opinor, apparet tum rationibus, tum testimonio præclarissimorum Medicorum, quæ ex professo de morbis uteri tractaverunt, frequenter in ejus morbis superiores venas incidendas esse, raro inferiores.

Hinc pronum est intelligere, quantum a recta medendi ratione aberrant Medici illi, qui in omnibus mulierum morbis, non attenta eorum causa, ætate, constitutione, corporis habitu, piaculum committi putant, si, sectis earum venis superioribus, inferiores quoque non incidantur.

Utrum in vitis uteri, quæ sterilitatem mulierum creant, missio sanguinis, quaque ex parte conveniat, querere supervacaneum est. Consulatur hac de re potissimum Antonius Vallisnerius (16) celeberrimus olim in hoc Gymnasio Theoreticæ Medicinæ Professor

P 2

Pri-

{ 14 } Cap. 9. Art. 8. & 9.

{ 15 } Considerat. 7. n. 77. 78.

{ 16 } In Historia Generationis Hominis, & Animalium, utrum videlicet ea sit a Venibus spermaticis, an ab Ovis. libro 3. Caput 1. De sterilitate mulierum, dicitur ejus causa, quæ a veteribus Medicis ignorata fore, & Caput 2. loca generis, & specialia remedia contra sterilitatem, quæ ab Hippocrate accepta sunt, cum censura eorum, quæ supervacanea sunt, quæque nocua.

Primarius, & Parens Antonii, qui Doctrinam Simplicium in publico Museo pari cum Parente celebritate nunc proficitur.

CAPUT QUARTUM.

*De Morbis Renum, Intestinorum,
Testium, & Vesicæ.*

Quod de morbis uteri ostensum est, de morbis quoque renum, intestinorum, testium, & vesicæ est intelligendum. In morbis enim harum partium raro inferiores venæ incidendæ sunt, sæpe superiores.

Id apparet ex vas, quæ in has partes sanguinem infundunt. Cum enim, lectis venis inferioribus, arteriosus sanguis magno impetu descendat per truncum inferiorem aortæ, aperto earum foramine, revellitur quidem ab emulgentibus arteriis, quæ fere rectum cum eodem trunco angulum efficiunt, ut notat Hermannus Boerhaave, (1) eo tamen clauso, & aliquanto postquam clausum est, in eas derivatur, ut demonstravimus Propositione septima, & undecima n. 5. Ea re fit, ut, & clauso, & aliquanto postquam clausum est, morbi eorundem renum augeantur.

Cum præterea, iisdem sectis venis inferioribus, sanguis majori velocitate moveatur per arterias mesentericas, superiorem; & inferiorem, quæ cum trunco inferiore aortæ acutum angulum efficiunt; fit inde, ut tum aperto earum foramine, tum aliquanto postquam clausum est, deriverur in intestina, quemadmodum ostendimus Propositione sexta, & undecima n. 6. atque eorum morbi intendantur.

Cum

(1) In Prælect. Academ. de Fabrica Arteriarum, & Venarum.

Cum demum vesica, intestinum rectum, & hæmorrhoides sanguinem recipiant tum ab hæmorrhoidali ramo iliace internæ, quæ cum externa acutum angulum efficit, tum, ut verisimile est, ab arteria sacra, quæ inter utramque iliacam in ipso divisionis angulo recta fere deorsum procedit; illud plane consequitur, ut, sectis venis inferioribus, sanguis celerius influat in easdem arterias, tum aperto illarum foramine, tum aliquanto postquam clausum est, ac morbi ejusdem vesicæ, intestini recti, & hæmorrhoidum exasperentur. Quare in morbis harum quoque partium superiores venæ plerumque incidendæ sunt, raro inferiores; ut, revulso ab iisdem partibus sanguine, illis succurratur.

Hinc licet intelligere, Hippocratem, & Galenum cum Græcorum plerisque superiores venas recte quidem incidisse in morbis partium supremi, mediæ, & infimi ventris usque ad hepar, parum tamen recte, (ut venia dicto) sere semper incidisse venas inferiores in morbis partium infimi ventris, quæ sunt post hepar: ut constat ex Galeni pluribus locis, præsertim vero in Commentario Aphorismi 36. Sect. 6. ut antea notatum est, qui affirmavit, ex omnibus Hippocratis libris etui, eum sanguinem ex manibus mittere consuevisse in morbis partium, quæ supra hepar sunt, in morbis vero partium inferiorum eas venas incidisse, quæ sunt in genu, & talo.

Objiciet fortasse quispiam, cum in morbis partium particularium infimi ventris, quæ sunt post hepar, inciduntur venæ superiores, perexiguam fieri ab illis revulsionem, atque inde perexiguum iisdem emolumentum asserri.

Ref

Respondeo, sectionem venarum superiorum in iisdem morbis perexiguam ab illis revulsionem facere, ut demonstratum a nobis est Propositione nona, atque inde perexiguam, ut revulsiva est, iisdem partibus emolumentum asserre; negandum tamen non est, sectis in iisdem morbis venis inferioribus, magnam fieri ad easdem partes derivationem, atque inde magnum plerumque in earum morbis detrimentum importari. Prudens autem Medicus prodesse quidem semper, etsi parum possit, debet, nunquam tamen nocere.

Dixi, cum in morbis partium particularium infimi ventris, quæ sunt post hepar, inciduntur venæ inferiores, magnum plerumque in earum morbis detrimentum importari: non dixi tamen semper. Ostensum quippe a nobis est in Scholio Propositionis sextæ, cum earum obstructio recens est, & levis, atque in homine, qui neque pravis humoribus abundat, neque plethora laborat, sanguinem, aucto per sectionem earundem venarum motu abripere illam posse, & earundem partium morbos remove.

Ex his, quæ huc usque dicta sunt, satis apparere arbitror, in morbis uteri, aliarumque partium, quæ sunt post hepar, raro quidem contra consuetudinem Hippocratis, & Galeni inferiores venas esse incidendas, interdum tamen utiliter incidendas esse; ut & ratione, & auctoritate præclarissimorum Medicorum, qui ex professo de iisdem morbis tractaverunt, demonstrare conatus sum.

Hæc sum, quæ mihi diu, multumque meditati, ceterasque observationes, & Hydraulicas leges repuranti in mentem venerunt circa perarduam, & perplexam quæ-

questionem de vena, quæ in morbis particularium partium corporis sit salutaris incidenda. In qua questione exequenda in eo potissimum laboravi, industriamque omnem posui, ut rationes meæ, qualescunque illæ sint, cum observationibus præclarissimorum Medicorum penitus consentirent; ut, si minus veræ illæ fuerint, diuturnis tamen observationibus niterentur. Quæ autem tum Græcis, tum Arabibus, tum utroque Propugnatoribus objeci, non contradicendi studio, a quo natura mea semper abhorruit, sed veritatis unius amore a me objecta sunt, emendaturus ego ipse me, si in his, in quibus lapsus fortasse sim, admonitus fuero. Interim, benigne Lector,

Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,

Candidus imperti, si non, his utere mecum.

Horat. Epistolarum lib. 1. Epist. 6. ad Numicium.

F I N I S.

IN-

Fig. 2:

- A Truncus Aortae.
- a a Coronarie.
- B Subclavia sinistra. b dextera.
- C Cavois sinistra. c dextera.
- 1. 1. Utriusque ramus externus. 2. 2. internus.
- D Vertebralis sinistra. d dextera.
- E Truncus Aorta descendens.
- F Muscula Cervicis.
- G Intercostales superiores sinistra. g dextera.
- H Intercostales inferiores sinistra. h dextera.
- I Diaphragmatica superior sinistra. i dextera.
- K Mammaria sinistra. k dextera.
- L Axillaris sinistra. l dextera.
- M Scapularis interna sinistra. m dextera, unde Thoracica, seu
Mammarie superiores externae 3. 3.
- N Scapularis externa sinistra. n dextera.
- 4. 4. Thoracica inferiores sinistra. et dextera.
- O Diaphragmatica inferior sinistra. o dextera.
- P Celiacus ramus sinister. p dexter.
- Q Mesenterica superior.
- R Emulgens sinistra. r dextera.
- S Spermatica sinistra. s dextera.
- T Mesenterica inferior.
- S Lumbares sinistra. s dextera.
- V Sacra.
- X Iliaca externa sinistra. x dextera.
- Y Iliaca interna sinistra. y dextera.
- Z Epigastrica sinistra. z dextera.
- ♣ Pudenda sinistra. ♣ dextera.

INDEX RERUM.

A

A Abortu sepe liberitas fuisse mulieres plethoricas, & longo necesse cibo, notat Rodericus a Castro, extracto singulis mensibus sanguine ex brachio. pag. 111

in Abortu ex illic, casu, percussione &c. minus sanguinem ex brachio Jacobus Malnard. pag. 112
Ex eo quoque mituit, si mulier propter sanguinis repletionem non vultu sit. Ibidem.

Abortum, periculum ex repletionis sanguinis, praecaveri sanguinis missione ex vasis superioribus val ante gravidationem, val primis gravidationis mensibus qui censentur, pag. 112.

Azadama Salmasiaca, Carolo quinto regnante, decretum fecit, ne quis in pleuritida, nisi in opposito brachio, venam aperire auderet; quod decretum Regis auctoritate firmatum fuit. pag. 29

Rejuncta Paulus in pleuritide, si ad alaricalem se dolor extenderit, sanguinem mitti; si vero ad pericardium, pericavi juxta mentem Hippocratis. pag. 21

Ægencia Paulus mulieribus, quæ ob pleuritidem non purgantur, sanguinem censet copiose extrahendum ex cubito, mox ex talo. pag. 104.

Actius, juxta tamen mentem Archigenis, in pleuritida secundam esse aut venam lateris oppositæ. pag. 22.

Actius mulieribus, quæ ob pleuritidem non purgantur, sanguinem vult copiose extrahendum ex cubito, mox ex talo. pag. 104

Alpinus Prosper in incipiente pleuritide sanguinem mactandum esse ait ex opposito latere, in jam incæpta ex eodem. pag. 24

in Alvi fluxu coeliaco, mesenterico, dysenterico, si sanguis redundat, in muliere gravida ante partum sanguinem tantum ex brachio Rodericus a Castro, & Jacobus Melnard. pag. 110, 111

Angina ex Hippocrate curatur scilicet vena in brachio, & sub lingua, vel osuiculis colli verticula, capite præciso, juxta aures ab utraque parte opposita. pag. 17

de Anginauratione opinio Orbisili, & Trallian juxta sententiam Hippocratis, & Galeni. pag. 20

in Angina, & pleuraemque alium inflammationum principio Galenus mitti vult sanguinem ex parte parum remota, prope finem vero ex vicina, quamque ob assuetam, circumsione sanguinis ignorat. pag. 13, 14.

in Ani hæmorrhoidibus, si a repletiore sanguine nascantur, in muliere gravida ana parum sanguinem extrahendum ex brachio qui valuit. pag. 110

de Animalia, quibus exemptus est ius, & voraciora, & salaciora avidant, & sapienter. pag. 51

Q

Apo-

- Apoplexiæ desperatae sanationes ex
Zacuto Lusitano. pag. 25
ut in Apoplexiæ periculum intur-
ram, qui nimis humi, & breve
solum habent, & internas can-
cides parum curvas. pag. 73-76
 Arabes nonnulli, eorumque Assiæ
quas varias in morbis paralyti-
cum partem corporis incidunt.
pag. 10.
ex Arabibus alii ad avertendum san-
guinem a quacunque parte par-
ticulæ corporis validiores varias
apudam lateri, & aliâ parti
proximas; alii vero ab eadem par-
te remotas, & inter lateri, inter
autem aruas oppositi. pag. 17
 Arabum propugnatores arguuntur.
pag. 73-
 Acrei opinio de plantisde curanda.
pag. 11.
 Acri nulla ex Plinio inconstans
Medicina. pag. 30
 Atria sinistra usque aqua interna sen-
tum angulum affluunt cum utraque
atriâ. pag. 98
 Atria sinistra sanguinem ad in-
testinum rectum, ad vesicam,
& ut vasculis ali, ad merum
dabit. pag. 97-98
 Atriæ, & vane habent figuram
concordant. pag. 40
 Atriæ duæ sinistæ internæ, dextra-
ta, & sinistra, inter aures angu-
lum autem affluunt; ab his
duo tam procedunt, hypogastri-
um unum, qui coepit lateri, &
apud collum, hæmorrhoidalis ob-
ter, qui intestinum rectum, &
vasculum sanguinis perfundit. pag.
97.
 Atriæ intercostales, & lumbares
cum rectum fac angulum affluunt
autem ipsum atriæ, vel potius
cum eodem trunco, partem qua
ramo, que a subclavia procedit.
pag. 68.
 Atriæ sinistrae superioris, & in-
ferioris autem trunco inferiore atriæ
angulum autem affluunt. pag.
117.
 Atriæ spermaticæ a trunco atriæ
descendunt proderunt pericardium
cum eo angulum affluunt. pag. 96
 Atriæ bronchiales Esophagus
ex Galano primis dextris. pag.
51. apud nlos. Ibidem.
 Atriæ, & venarum rami omnes
sunt inter majorem testem
habent, quam trunco, unde pro-
cedunt, aut in quem tendunt.
pag. 40.
 Atriæ rami laterales aut cum
trunco, unde procedunt, varios
angulos efficiunt, alii obliqui, &
directi, alii sunt recti. pag. 40
 Atriæ tam ab eodem trunco
procedentes, alii sanguinem in in-
teram vana infundunt, alii non;
quæ duo ab Atriæ propugna-
tibus non immerito erroris an-
tem præhærent. pag. 40
 Atriæ, & vane alie recta
maerunt, alie transversæ, & in-
terio interiore descendunt. pag. 40
 per Atriæ alie sanguis navicula
alarum movetur, per alias ter-
dim. pag. 41
 Atriæ in vana sanguinem infundit
tibus idem proderunt accedunt, & fu-
munt, quod in aliis sinibus, aut
lunam aquam exonerat. pag. 59
 in Atriæ sanguis movetur a testem
na majores in minores. pag. 40
 Atriæ cur postquam reman-
dum sit dolorem, inflammationem
autem,

- nam, alionumque gravilſſimorum morborum. pag. 48
- an* Arterius morbis raro incidenda vena actus affectu. In recenti tamens eorum dolore, sui obſtructione uomentumquam ſtatim ab initio ſecunda eſt. pag. 64
- Aſſue Joannii, vel De la Moche ſententia in uno tantum caſu vera eſt. pag. 84. & ſeqq.
- Auſtacos præcipui, qui de morbis mulierum accuratiſſime ſcripſerunt. pag. 100.
- inter* Azux vena eniolumema præciſa a Laurentio demonſtrata illud referendum, quod, ſectis venaſ ſuperioribus, tam aperto earum focamine, tam aliquanto poſtquam elatum eſt, ſu ab aëre & medi, & non pauca inſani ventris revulſio. pag. 89. & ſeqq.
- B
- B**elliui Laurentii ſententia capli-
eoni de vena, ex qua in morbis particularem partium in-
eſta magna, manſive ſanguinis a
particulari corporis parte revella-
tur. pag. 41. examiniatur, & re-
ſolvitur. pag. 70. & ſeqq.
- Brachii vena iuncta in quibus in-
flammationibus præſentiſſimum re-
medium ſi. pag. 67
- Bronchialium arteriarum ea Galeus pri-
mus dextere ſcribitur. pag. 51.
eius uſus. Ibidem.
- C
- I**N Caſero uteri quid præſeſi, &
celſura Medici agendum con-
ſeant. pag. 108
- Capſiſi dolere, oculi, occipiti, &
temporum, cucurbitula affixa ex
Hippocrate, & Galeus ſolitur. pag. 17.
- in* Capſiſi dolore quæ vena ea Ga-
leno ſecunda. pag. 14
- an* Capſiſi morbis pluriſimum poſſit
jugularis vena externæ ſectio. pag. 26.
- in* Capſiſi morbis major ſu, &
promptior revulſio, ſi incidatur
vena coſti, temporum, frontis,
occipitis, quam ſi, exteris pari-
bus, incidatur vena brachii. pag.
58.
- Carotidaſ ramis interioris præſeſi cur-
varum, quam efficit in exitu a
trunco, ſeu a ramo exteriori, duas
alias efficit. pag. 75
- ex Celſo ex qua vena in morbis u-
niverſalibus, & ex qua in morbis
particularibus ſanguis ſu extrahen-
dus. pag. 19
- Cerebri morbis remedium a Jo. Ba-
pſta Morgagni exhibuit. pag. 24
- in* Cerebri morbis recte Medici plu-
rique voluit, ſanguinem elien-
dum eſſe prius ex alia vena,
quam ex vena jugulari externa.
Autmadvertendum tamen, non ad-
modum laque, & copioſam de-
bere eſſe miſſionem, ut voluit
Silva, ne agrotus jugularur. pag.
83. 84.
- Circumſionem ſanguinis Galenus igno-
ravit. pag. 14
- Circumſionem ſanguinis quis inven-
tu, contrarium eſt. pag. 2
- Celſus Amelinos Sorſui propugna-
tor partim Hippocratem locutus
eſt, partim ab eo diſſeſſit. pag. 23
- inter* qui Collum nimis laevum, & hro-
ve habent, & interius epistolea

- parum curvæ, in apoplexiæ po-
ticulum incutiant. pag. 75-76
- in Convulsione ex lothorum sup-
pressionis oritur qui sanguinem ex
brachio elicendum putant. pag.
114-115.
- Corpus humerum a Medicis veteri-
bus sanguinis circuitionem igno-
rantibus in regiones duas, superio-
rem, & inferiorem, divisum
fuit. pag. 31
- Cucurbita magis sub mammis mu-
licum apposita eorum mēstrua,
& lochia præter modum fluentia
quaque modo cohibere possit.
pag. 56.
- Cucurbitula affigende ad auris dolo-
rem sedandum. pag. 17

D

- D**erivatio sanguinis quid revera
sit. pag. 37
- Derivatio sanguinis, & revulsio per
que remediè contigit. pag. 39
- Derivatio, & revulsio sanguinis in
arteriis vivi animalis ex Hygra-
licæ leges referuntur. pag. 54

E

- E**radistras etiam bronchielem
ex Galeno primus detexit. pag.
51.
- in Erupitionibus sanguinis, & tamo-
ribus vena e directo ex Galeno
inciende est. pag. 18
- Evacuatio sanguinis, que fit per ve-
næ incisionem, quid sit. pag. 36
- Evacuatio sanguinis, que fit per ve-
næ incisionem, proportionem tan-
dem redditus in sanguis vasis, &
singulis partibus corpore dimina-

- tionis totius massæ sanguinis. pag.
43.
- Eustachii valvula lunata, & reticu-
lata figura ubi conspicitur. pag.
87.

F

- F**lumeu, ubi præcipito citat
motu, non solum in rivis, qui
cum eo, angulum vel rectum, vel ob-
tusum efficiunt, minus aque fun-
di, sed plerumque etiam nihil.
pag. 66.
- in Fluore uterino laborantium spi-
ritu dorsi adeo debilitatur, ut vix
recte iacere, aut se flectere
possint, & non raro dorsi atrophie
conspiciuntur. pag. 49
- in Fluore cibo quiescentem mitemdum
sanguinem velut ex brachio. Ve-
rumtamen antea incutendum, un-
de fluxus albus nascatur. pag. 101
- in Fluxu clivi coelico, menses cito,
dysenterico, si sanguis redatet,
is muliere prævide aut periculi
qui sanguinem eliciat ex brachio.
pag. 110-111.
- in Fluxu menses in gravidis mu-
lieribus qui Medici ex brachio
sanguinem extrahant. pag. 111
- Fostareus Marcus Eques, & Divi
Marci Procurator Gessendi testis
motu nixus ostendit, circuitionem
sanguinis non ex Harvey,
sed a Paulo Sarpi invocari sol-
le. pag. 2
- Fracelloni Hieronymi mores qualis
fuerit. pag. 25
- Freind Josonis opinio de murendo
sanguine ex pede mulieri pletho-
ra laboranti, cui menses desini,
examinatur, & rejicitur. pag. 105

G

Galenus, & Hippocratis opinio de lochiorum suppressione.

pag. 114.

Galenus terpiur.

pag. 14

Galenus circumscriptionem sanguinis ignoravit.

pag. 14

Galeus in iuvene, qui stagnante a-hordabat, & humores ad gena euebat, iussit prius secari venam cubiti.

pag. 10

Galeus vult, sanguinem eliciendum ex venis inferioribus casum mulieris, quae plethura laborat, & cui menstrua deficiunt.

pag. 13

Galenus, & Hippocrates in morbis periculi periculi partem corporis indicat ventris, quae sunt infra hepatis, interdum minus vulnerum sanguinem ex venis superioribus, interdum semper ex inferioribus.

pag. 31.

Galeus, & Hippocrates enim plethurae Graeci minus recte incidendum vena inferiores in morbis periculi infirmi ventris, quae sunt infra hepatis.

pag. 118

cur Gonorrhoea diuturna laborantem sine doli adeo debilitetur, ut via crecti accedere, via de recte possint, & non raro doli a-mopha laborant.

pag. 49

Graeci, eorumque Affectus quos venas in morbis periculi periculi partem corporis incidunt.

pag. 10

Graeci, eorumque Affectus ad revelandum sanguinem a parte affecte cui non raro secernit venas eadem remotas, interdum etiam remotissimas.

pag. 10

Graeci in inflammationibus incipientibus quos venas tundere, quae

que in confirmatis.

pag. 13

Graeci cum Affectis, volentes cito sanguinem revellere a parte periculi nam superius, nam infimi ventris, incidunt venas eadem parti proximae, & e directo.

pag. 10.

cur Graeci ad morbum praevendendum a parte periculi corporis elice-re solent sanguinem ex venis eadem remote.

pag. 10. & seqq.

Gravida muliere ante partum quibus morbis obnoxia sit.

pag. 130

Graviderum mulierum in profusione sanguinis cu notis epernam sit, vel deorsum, quid agendum.

pag. 111.

Gravida mulieribus in partu ipso quando, & quibus ea vena sanguis incidendus sit.

pag. 112

Gravidis mulieribus in fine mensuum Medici veris ratione sanguinem extrahant.

pag. 111

Gulielmus Dominicus in Gymnasio Patavio Medicae primus, deinde Theoreticae Medicinae Professor Primarius praepositor Austriacus.

pag. 59. 60.

H

In Haemorrhoidibus cui, si a replebunt sanguinis maxime, in muliere gravida ante partum quibus sanguinem incidendum conficiant ex brachio.

pag. 110

Harvæus, cu Feulas Serpi sanguinis circumscriptionem invenit, contrarium est.

pag. 2

Hepas Medici veteres officinam sanguinis esse putant, & omnium venarum principium.

pag. 32

cur, Hepate obstrueto, inflammatio

ve

ve liene, cut pueretate, flegmā per vomitum, vel per alvum ejicitur. pag. 56. & seq.

in Hepatis inflammatione purgatio peccalvum maxime coacta. pag. 19

Hippocrates quid egredi se macilum fuppreffione ex male difpofitione uti orit. pag. 102

Hippocrates, & Galeus ic morbis parvulorum patiem coeporis infimi vectis, quā fua mīta hepae, interdum mīn voleantur fceginem ex vena fupertoribus, fere eorum fempit ex inferioribus. pag. 31

Hippocrates, & Galeus tum plethique Graeci mīces recte intenderunt vena inferiores in morbis parvum folam ventris, quā fua infra hepae. pag. 118

Hippocratis, & Galeni opicio de lochiorum fuppreffione. pag. 114
de Hydrupe uteri varia falmas dverfende in elidendo fanguine. pag. 108. 109.

I

Ilicie uterie utraque icterna acutum coegulum efficit cum etraque exurrit. pag. 98

in Icthematione uteri, quā tuētis mīfentibus communis eſt, quaque eis fepervenit poſt partem, de elidendo lengeioe varia eſt Medicorum opicio. pag. 109

in Icthemationibus fceplacitibus quā vena Graeci iccideret, quāſ que in coſfirmatis. pag. 13

Ingletis, & violemtia dediti plauridum facile coſenſcet. pag. 13

in Iactiliorum inflammatione coctei medicamenta, quā alvum dqu-

ciant.

in Ictemiorum morbo, rectem, icellum, & vellez rano inferiores vena iccideret, fcepe fepertiores. pag. 94. 117.

Juglarem vena externam iccideret, mī modis icvenit eſt circe temp. per Alexandrū Trallianū. pag. 82.

Jugulari externa fella, fit a caruendo interna, & a cerebro revalſio. pag. 74-77.

Juglarem externam fello ex Balhafiare Ludovico Tralles plurimam coctei ic omnibus morbis fepertima, & mīda videris. pag. 16

L

Latitudo vena Atvix emoluitur demofſtete ſicut. pag. 82.

in Liece icthemato, vel hepate, vel parvitate, flegmā per vomitum, vel per alvum icclatce. pag. 52. & ſeq.

in Lippitudine dīcūna quā vena ſeracde ſit ex Paulo Aegleia. pag. 17.

Lochia, & mēſtrua pueri modum ſuente coarctata magna ſeb mēſtrua mammas epollita quoque modo cohibere poſſit. pag. 56

de Lochiorum fuppreffione Galeni, & Hippocratis opicio. pag. 114

de Lochiorum fuppreffione Mercurii Proſperi opicio. pag. 114

in Lochiorum ſtixa immodico poſt parum, ebi cetera remedic conproſci, & viciem icie ſic, ſcūgūnem mīvredem ex brachio qui coſſant. pag. 113

in Lochiorum fuppreffione pro vario parvitate ſtixi ſanguinem vici ex

ex brachio, vel ex pede qui e-
runt. Hippocritis, & Galeni o-
pinio hac de re. pag. 112, 114
et Lumbos scissos ariste contri-
gentes ad erodendum siquis solent
ingenti reum dolore affici, pag.
50.

M

M Archui Propter opinio de
suppressione lachryarum. 114
Medici isti erant, qui in omni-
bus mulierum morbis, non atten-
tæ eorum cæsse, illum anæ,
hectici corporis, solum, cum su-
perioribus venis inferioribus etiam
esse secunda, pag. 115

Medici a duobus fere millibus an-
ni ante le disceptant de venæ in
particularibus corporis morbis se-
lectis mendicant. pag. 1

Medici Iudæi, qui in plerisque
inflammationibus, præsecum pe-
thoræ, primum totos secus vi-
nam, quæ trahit sanguinem ab
arteriis præterea arteriæ pulsi-
cæsse, quoniam morbus requirit,
postea venam modum vel oppelli-
mentis, vel oppellu trahit, ut
sanguinem ad ceteras quæque ar-
terias adveniat, revulsio majore, &
diminutione ab affectu parte sua.

Id Medicis sum Arabibus, cum
Græcis eut eductis. pag. 60

Medici nulli in re morge distole-
rent, quam in dilectu viæ in
mores particularibus intendere,
pag. 30.

Medici veteres sanguinis circulationem
ignorantes corpus humanum divi-
serunt in regiones duas, superio-
rem, & inferiorem. Superiorem

vocant aliquæ ad hepar, & in-
feriorem vero infra hepar. pag. 31

Medici veteres uelociter quid esse
deivento sanguinis, quod ejusdem
occulsis. pag. 37

Medicine ars nulla incantantur ex
Plinio. pag. 30

in Menendi difficultate ob compres-
sionem, inflammationem velles
in muliere gravidæ eut parit
qui ventrem, sanguinem ex bra-
chio extrahendum. pag. 110

Menfes suppressi sui ex videra-
te, & leione sanguinis, educti-
da tunc sanguinem circumstantia, &
solventia, & prius secunda venæ
superiores, deinde inferiores. pag.
103.

Mercurialis Hieronymi opinio de san-
guine elevando ex venis inferiori-
bus tantum mulierum, quæ phos-
phoræ leboris, & eut mensure defi-
ciunt. pag. 104

Medicæ ætatis cum trasto in-
ferioris coræ curans regulum & fi-
fium. pag. 117

in Mensum fluxu immodico modo,
& in quo quæritare sanguis mæ-
tendus su, Medici variati. pag.
107.

in Mensum fluxu in gravidæ Mo-
dici veteres tantum sanguinem ex-
trahunt. pag. 111

in Mensum suppressione viderum
e qua causa suppressio nascitur,
ut patet, unde sanguis mæco-
dis. pag. 102

in Mensum suppressione ex male
dispositione utrius quid agent Hip-
pocrates. pag. 103

Melasma, & lechie præce modum
fluente cohibere quomodo modum
est curanda magna sub mentem
ma-

- mulierum appofita. pag. 56
- Morbi mulierum, qui poft partum sanguinis miffionem requiruntur, quorum penultimum fuit. pag. 112
- Morbi uteri, & partium vicinarum mulieribus gravidis ante partum penitiales, & quibus nullio fanguine coarctati, quinam fiant. pag. 110.
- Morbus cerebri remedium a Jo. Baptista Morgagni adhibetur. pag. 24
- de Morbis multum quidem Auliores accuratius fcripferunt. pag. 100
- ex Morbis utriusque caufis mulieribus communibus, qui fanguinis miffionem requirunt, quorum fuit precipui. pag. 100
- in Morbis capitis plurimum pondus jugularis venae externae folio. pag. 26.
- in Morbis capitis major fit, & promptius revulfo, fi incidatur vena colli, temporum, frontis, occipitis, quam fi, lateris partibus, incidatur vena brachii. pag. 58.
- in Morbis acribus, & infimi venter ob duas caufas, licet vena alioquin brachii, magnum emolumentum afferat. pag. 91
- in Morbis partium infimi venter, quorum artus etiam trunco, unde proctodum, efficitur argulum acutum, fi incidantur vena inferiori ejufdem lateris, fi ad eandem arterias, & partes derivatio Gargula, cum aperto eorum foramine, tum aliquanto poftquam claufum eft. pag. 92
- in Morbus partium particulatum infimi venter, quae fuit poft hepatis, incisus venae inferioribus, magnum interdum detrimenonem a
- groto importat. pag. 119
- in Morbus particularium partium corporis infimi venter, quae fuit infra hepatis, Hippocrati, & Galeo interdum manu velutunt fanguinem ex venis fuperioribus, ferre autem femper 12 infusores. pag. 36.
- in Morbus particularium partium corporis quas venas Graeci cum Aflectis incidunt. pag. 10
- in Morbus peftoris fi inciditur vena brachii, major fit, & promptior ab ea revulfo, quam fi, ceteris partibus, inciditur vena manus. pag. 58.
- in Morbi renum, infligentur, tefiorem, & vicia raro inferiores vena incidenda fuit. pag. 94. 117
- Morbum, qui longum tempus temporis manet, origo, & fons eft inaequalitas motus cum fanguine, cum alioquin fluidorum per vafa noftri corporis. pag. 43
- ad Morbum praevitendum a partu corpora particulari cur Graeci efferre folent fanguinem 12 venis ab eadem remota. pag. 10. & loqq.
- Morbus faciei qua ratione fiti. pag. 46.
- Morbus Renatus ex amulio potus Graecorum, Latinorum, Arabum, Barbarorum exacta enumeratione juxta temporum fciem hiftoria collucta ex qua parte corporis fanguis detractus facit a doctus amorem multibus. pag. 42
- Morgagni Jo. Baptista remedium in morbis cerebri. pag. 24
- De Jo. Morhe, vel Alfruc Joannis fructu explicatur. pag. 84. & loqq.

f Mulier in abortu propter sanguinis repletionem convulsa fit, sanguis ex brachio elicendus juxta Mesnard. pag. 113

in Muliere, cui menses deficiunt, quique laborare solet morbo utero, et fluore albo, et rosione, aut periculis vaginæ, tumorebus varicosis, inflammatione uteri, venæ inferiores raro incidende sunt. pag. 103

in Muliere plethora laborante, cui menses deficiunt, non solum inter Medicos veteres, sed etiam inter recentiores controversum est, utrum venæ superiores, an inferiores, secanda sint. pag. 103. & seq.

Mulieres gravide ante partum quibus morbis obnoxie sint. pag. 110

Mulieres plethorice, & largo uterino cibo, sepe liberata fuerunt ab abortu, nullo singulis mensibus sanguine ex brachio. pag. 111

Mulieri, quæ plethora laborat, & cui catenata deficiunt, quinam sanguinem prius extrahendum ex cubito, mox ex talo, cauant. pag. 104. 105.

Mulieribus, quæ non purgantur ob plenum uterum, Atous sanguinem cautes copiose extrahendum ex cubito, mox ex talo. pag. 104

Mulieribus gravidis in partu ipso quando, & quibus ex valis sanguine mittendus sit. pag. 112

Mulierum morbi, qui post partum sanguinis missionem requirunt, quinam potissimum sint. pag. 113
de Mulierum morbis quinam Auteurs accuratissime scripserint. pag. 100.

O

O Colorum inflammationes ex Galieno purgantur per alvum non esse non raro sanantur. pag. 12

in Ophthalmia ex Galieno quæ venæ secanda. pag. 14

Oribasius plerique omne ex Galieno exemplis, & in ordinem digessit. pag. 19.

P

*C*U, Passerece, aut liene inflammationem, sanguis per urinum, vel per alvum ejiciatur. pag. 12. & seq.

in Partu ipso quando, & quibus ex utero sanguis mittendus sit mulieribus gravidis. pag. 112

in Partu longo, & difficili, si os uteri difficile dilatetur, neque mulier sit valde debilis, aut os uteri propter sanguinem uberius in uterum influentem angustum factum sit, sanguis ex brachio elicendus ex opinione Mesnard. pag. 113.

in Partu naturali si mulier valde oppressa sit, & respicendi difficultate laboret, sex narius sanguinis ex brachio extrahendus ad respirationem expeditum vult Mesnard. pag. 113

in Partu propter naturam obstericis manu potius, quam alius remediis, opus esse qui potest. pag. 113

in Partu difficili Hippocrates venas secandas voluit in mulieribus. pag. 12.

ante Partum quibus morbis mulieres gravide obnoxie sint. pag. 110

R

pag.

post Perem in lochorem fluxu immodico, ubi cunctis remediis non proficiat, & viam sibi sit, sequentem mittendum ex brachio qui velat.

pag. 113

post Pericardium potissimum hinc morbi analerum, qui sanguinem multorem requirunt.

pag. 113

Pestis Andreae opio de convulsionibus post perum nata vel a caussa levi, vel gravi fibrarum lésione.

pag. 113

in Pectus morbis si incidatur vena brachii, major sit, & promptius ab ea revulsio, quam si, ceteris paribus, incidatur vena manus.

pag. 58

Pectus in uteri prolapsu, seu vagine, nullitate sanguinis praetermissa, uocatur Franciscus Meurssou, & Jacobus Meurssou, pag. 101

Pem observari in quæstione de revelendo, & derivando sanguine in plicuride ex sententia Aretaei.

pag. 22

Plethorice mulieres, & largo ueteris casu, ubi chorea sæpe liberata fuisset nullo singulari mensibus sanguine ex brachio.

pag. 111

per Pleuritic non solum ex pulmonibus per bronchiales arterias, sed sæpe etiam ex larynge, facibus, & naribus per carotides sequentem ejiciant, & ex ore vomunt.

pag. 12

de Pleuride curande Aretaei opio.

pag. 22

in Pleuride vena portu effectum proxima incidenda est ex Hippocrate, & Galeno.

pag. 13

in Pleuride ex qua parte corporis sanguis detractus fuerit e duobus antecur nullibus ostendit Rezzatur Morisy ex omni fere Gra-

ecorum, Latiorum, Arabum, Barbarum excite enumeratione juxta temporum seriem instituta.

pag. 26

in Pleuride primam venæ sectionem nullo alio in loco Triller facienda vult, quam in brachio affluente lumen, cunctis pluriorem Medicorum, & experientia nitus.

pag. 30

in Pleuride vena cui non palmarum, sed solum pleura, & musculi intercostales, sepe cutis est inflammata.

pag. 51

ne quia in Pleuride, nisi in opposito brachio, venam aperire caute, Academia Salmanticensis, Carolo Quinto regnante, decretum fecit, quod decretum Regis auctoritate firmatum sit.

pag. 29

Pleuridem facile contrahunt togavici, & violenter debet.

pag. 23

de Pleuride modola Tralliani opinio, Aetii, & Pauli Aeginetæ.

pag. 51, 22

in Prolapsu uteri, seu vaginæ, si a copia humorum, & senectute ortum habeat, praeter alia remedia quoniam sanguinem mittendum habeam.

pag. 101

in Prolapsu uteri, seu vaginæ, nullitate sanguinis praetermissa, pessaria vocatur Franciscus Meurssou, & Jacobus Meurssou.

pag. 101

in Prolapsu uteri sit cum inflammatione, quam velim sanguinem elicendum ex utraque basilica.

pag. 101

Prophagetiæ Arabum erguuntur.

pag. 74

Pretensa laborantibus vomine cuncta est.

pag. 12

Quæ-

Q

Quæsiōnem de vena in morbis particularium partium corporis incidenda quædam tractationi. pag. 3

R

In Reum morbis raro venæ inferiores incidende sunt, sæpè superiores. pag. 24

in Rem inflammatione nocet indocumeta, quæ utinas citat. pag. 19.

Revulsio, & repulsio sanguinis differt ab ejusdem revulsione. pag. 37

Revulsio sanguinis quid sit. pag. 37

Revulsio sanguinis proprie neque per arterias, neque per venas fieri potest. pag. 37-38

Revulsio sanguinis, & derivatio per quæ remedia fiat. pag. 39

Revulsio eadem, & derivatio fit in arteriis vivi animalis, quæ dilatantur, contrahunturque vicissim, quæ fit in vivo flumini, qui immobilis fuit. pag. 34

Revulsio major, & promptior fit ab arteria partis affectæ, cum vena incisa, cæteris partibus sanguinem recipi ab arteria propiore arterie partis affectæ. pag. 57

Revulsio fit a caecitate interna, & a cerebro, jugulari externa sedula. pag. 74-77.

S

Salmanticensis Academia, Carolo Quinto regnante, decretum fecit, ne quis in pleuride, nisi in oppellio brachio, venam aperire auderet, quod decretum Regis auctoritate firmatum fuit. pag. 39

ad Sanguinem revellendum a parte affecta quas venas Græcorum plerique incidunt, quas Arabes, nonnullique ex recentioribus, qui nominantur. pag. 8

ad Sanguinem revellendum a parte affecta Græci, eorumque Affecta cum non raro incidunt venam ab eadem remotas, incidunt etiam remotissimas. pag. 10

Sanguinis vivi visio in quis auctore, conservari est. pag. 2

Sanguinis circuitionem Galenus ignoravit. pag. 14

Sanguinis derivatio quid sit. pag. 37

Sanguinis derivatio, & revulsio per venæ sectionem plerumque validissime fit. pag. 39

Sanguinis derivatio, & revulsio per quæ remedia fiat. pag. 39

Sanguinis evacuatio, quæ fit per venæ incisionem, proportionem æquali tandem evadit in singulis partibus, & singulis partibus corpora diminationem totius massæ sanguinis. pag. 43

Sanguinis evacuationes ea ductæ parti affectæ scilicet ea Galeno morbos sanant, ex parte vero oppositæ nihil parant, incedunt etiam nocent. pag. 18

Sanguinis motu neque nimis leni, neque nimis rapido opus est ad sectiones uberius faciendas. pag. 65

Sanguinis motum cohibendi, quæ in cerebrum a ferendo, maxima necessitas est. pag. 75

Sanguinis motus ob multas causas variatur. pag. 40

Sanguinis effectuum, & usuum veterum principum Medici veteres hec esse poterunt. pag. 35

Sanguinis retractio, & repulsio differt

ferre a revulsione. pag. 37
 Sanguinis revulsio quid sit. pag. 37
 Sanguinis revulsio proprie neque per
 arterias, neque per venas fieri po-
 tist. pag. 37, 38
 Sanguinis totum in sisti singulis ho-
 min viribus fere viginti quatuor,
 & singulis diebus quingentis, &
 septuaginta sex transire per cor,
 perque univrsum corpus, salsum
 est. pag. 40
 Sanguinis rejectione Pauli Aeg-
 netæ opinio. pag. 38
 Sanguinis eruptionibus, & tumo-
 ribus vena e directo incidenda ex
 Galieno est. pag. 18
 Sanguinis profusione ex utero gra-
 vidarum quinque Medici sangui-
 nem mittant ex brachio. pag. 111
 Sanguis cum deriverit, eodem tem-
 pore revellitur. pag. 39
 Sanguis non a sola vi condit, sed et-
 iam arteriarum per totum corpus
 distribuatur. pag. 39
 Sanguis in arteria movetur a lectio-
 ne majore in minorem. pag. 40
 Sanguis in venis movetur a lectio-
 ne minore in majorem. pag. 40
 Sanguis, cum gravis sit, difficulter
 in corpore superiore movetur,
 facile autem in inferiori. pag. 40
 Sanguis quo majori velocitate mo-
 vetur per ramos venarum non ob-
 struunt, eo minus impediunt
 affert sanguini per continuas arte-
 rias fluere. pag. 50
 Sanguis celerius, & uberius in sinu
 in uterum, scilicet vena alacrius
 eruit, aut pedis. pag. 63
 Sanguis per alias arterias naturaliter
 celerius movetur, per alias tar-
 dius. pag. 43
 Sanguis, qui a thorace, atque ab

imo venire solet, non in infecio-
 rem truncum eava, sed in supe-
 riorem exoneratur. pag. 89
 Sanguis per truncum descendentes
 aortæ non solum ob urgentem vim
 cordis, & arterie, sed etiam ob
 gravitatem suam, præceps devolvit-
 ur. pag. 63, 69
 Sanguis totus, qui a corde in aor-
 tam ingreditur, si eam excipiat,
 quæ in mortibus, & stratiolibus
 variis absumitur, in vena ca-
 vum transmutatur, & in cor re-
 vertitur. pag. 40
 Sanguis totus, qui per singulos ar-
 teriarum ramos movetur, transfertur
 in singulos ramos venarum,
 qui illis rami arteriarum emulsi
 sunt, quæcumque eorundem
 ramosum sectiones, & velocitates
 singulis fini. pag. 40
 Sanguis in thorace vulnere, &
 contusione, in quibus, inoffensus
 sæpe pulmonibus, mæculi pectus-
 ris, & pleura læduntur, expul-
 tur. pag. 58
 Sanguis per vomitum, vel per
 alvum rejiciatur, hepatis obliquo,
 inflammative liene, aut præter-
 ite. pag. 58, & seq.
 Sanguis ob quæcumque causam ce-
 lerius, & uberius movetur per a-
 liquam arteriam, non frequius, &
 parcius, nisi quid obliterari, mo-
 vetur per proximas. pag. 46
 Sanguis ob quæcumque causam so-
 gnius, & parcius movetur per a-
 liquam arteriam, aut in ea ha-
 ret, & coarctatur, eo celerius, &
 uberius, nisi alius impedimentum,
 movetur per proximam. pag. 46
 Sanguis concretus sit, & obstru-
 ctio in ventera, scilicet vena afflicti
 bre-

T

- brachii, cui crura non solum cul-
lem emolumentum, sed maximum
potus detrimentum affert. pag. 64
& seq.
- Sargi Pectus, an Harymus sanguinis
circulationem laedentem, controver-
sum est. pag. 2
- Scaliger Julius Cæsar carpitur. pag. 29
- in Sarcio utri unde sanguis elicia-
tus. pag. 108
- ad Secretiones uberius faciendas san-
guinis motu neque nimis celeri,
neque nimis lento opus est. pag. 68
- Senæ, & Silva senentis explora-
tæ, utpote omnino contrarie præ-
ceptis Hippocratis, & Galeni,
diacrisis observantibus, & Hy-
gæulæ legibus. pag. 71, & seqq.
- Senæ omnem destructionem, revol-
utionemque sanguinis rejicit. pag. 2
- Sennertus Daniel arguitur. pag. 14
- Silva Jo. Baptista, & Bianchi Jo.
Baptista reprehenduntur. pag. 65
- Silvæ Jo. Baptiste senentis exami-
natus, & rejectus. pag. 73, & seq.
- Silvæ Jo. Baptiste Propositiones dum
excitantur, & exploduntur. pag.
76, & seqq.
- Soporose affectionis remedium. pag.
15.
- Spermatice arteriæ a trunco aortæ
descendentes producentes pericæcum
eius eo angulum efficiunt. pag. 96.
- 117.
- cur Spina dorsi gonorrhœa diuturna
laborantium edes debilitetur, ut
via crecti incedere, aut se flectere
possint, & non raro dorsi at-
rophia contrahantur. pag. 42

- I**N Testium morbis inferiores va-
ræ nec incidenda sunt, sæpe
superiores. pag. 94, 115
- cur in Thoracis valvæ, & non in-
sione, in quibus, hostilis sepe
pulmonibus, molali pectoris, &
pleura læduntur, sanguis expu-
tu. pag. 33
- Talles Balthasæ Ludovici mæ-
scripsæ de venis jugularibus. pag.
23, ex ejusdem opinione plurimum
cordis jugaleis externæ fæctio in
omnibus morbis supremi, & mo-
di venite. pag. 16
- Talliani opinio de angine emito-
re. pag. 19, de pleuritiæ mædo-
la. pag. 20, de sanguinis rejectione.
pag. 10
- Taller in pleuridiæ primam venæ
scissionem nullo alio in loco fa-
ciendam, eamque copiosam vult,
cû in brachio affecti fuerit au-
thoritatis plurimorum Medicorum,
& experientia nixus. pag. 30
- in Thoracibus, & eruptionibus san-
guinis venæ c. directæ ex Galeno
incidenda est. pag. 18
- V
- I**N Vaginæ hæmorrhoidibus, tumo-
ribus varicosis dolorem afferen-
tibus præter alia remedia qui san-
guinem mittunt ex brachio. pag.
161.
- Valisænius Ammonius in vitis ore-
li, que steriliorem mulierem
creant, consulendus. pag. 115
- Valvæ Eustachii sonare, & cer-
calæ figura ubi conspiciatur.
pag. 37.

Vam

Van-fervien opinio de veue in mor-
bis particulatibus incidenda. pag. 2

Veua brachii incit in quibus in-
flammationibus prefentiffimum re-
medium fit. pag. 67

Veue fefta alteriusve partis, fanguis
tum aperto, tum claufo ejus fo-
ramine, in totum ueni corpus
deriuatue. pag. 98

Veue fefta alicui arterie continua,
fanguis celerius, & uberius iuffus
in arteriam eandem, quam na-
fuitur, coequeum vena tunderet-
tur. pag. 44

cum Vena inciditur, quæ fequens
recipit ex arterie lateris oppofiti
parti effluat, fit a parte afflicte
revulfio minor, & caudior, quam
fi incidatur veue, quæ fanguinem
recipit ab arterie alterius
lateris. pag. 62

cum Veue unde lateris inciditur,
revulfio fit ex aliquibus arteriis
ejusdem lateris, coque omnium
maior, minor vero ab arteriis op-
pofiti lateris, omnium minima ex
arteriis oppofiti trunci. pag. 72

cum Veue inciditur, quæ fanguinem
recipit ex arterie partis effli-
at, & a vicinis fanis, tres ca-
fus occidere poffunt. pag. 57

cum Vena iuditur, quæ fanguinem
recipit ex arterie vicine arterie
partis effluat, non vero ab arte-
rie partis effluat, fit ex arterie
partis effluat revulfio. pag. 55

cum Veua inciditur alicui arterie
continue, fanguis celerius move-
tur in feftione arterie, quæ, ca-
teris paribus, propius est vena
incife, & e corde remotior, quem
in ee, quæ est ab eadem vena
remotior, & cordi propius. pag. 61

cum Veue inciditur alicui arterie
continue, fit derivatio fequente
in laterales ramos, qui, ceteris
paribus, fatis aciem com eadem
arterie cugulum efficiunt. pag. 61

cum Veua inciditur ubi arterie
continue, fit revulfio fanguinis a
lateralibus ramis, qui vel obta-
fum, vel reftum, vel fere reftum
eum eadem arterie cugulum ef-
ficiunt, quique fimul in iuffum
venam languinem non mittunt.
pag. 66.

de Veue in morbis particulatibus cor-
poris folutarie incidende e do-
bus fere miffibus auie Medici in-
tas fe difputat. pag. 1

que Veue iudic propius est parti ef-
feftæ, non folum utilior eft, ut
fanguinem evacuet, fed etiam ut
ex eadem alium revellat. pag.
58.

Veue vixit emolumenta a Leucio
demonftrata funt. pag. 59

Veue feftio ab aliis arteriis, & per-
tibus corporis, tum aperto veue
foramine, tum aliquando poffimum
claufum eft, fanguinem revellit
ab aliis, eo aperto, illam rezel-
lit, claufo, in eas deriuet in a-
lias, tum to aperto, tum claufo,
eandem deriuet. pag. 34

que Vena a Græcis, & nouis
Arabibus, quæque ex aliis Ara-
bibus cum Afflicto morbis par-
ticulatum partium incife au-
ritur. pag. 3. 3

de Veue feftione Pauli Aeginetæ o-
pago. pag. 31

per Veue feftionem plerumque fan-
guis deriuat, & revulfio prom-
pior, & validior, quem per alia
remedia, fit. pag. 32

Ve-

Vena, & arteria habent figuram
conoidem. pag. 40

Vena pleuraque instructa sunt val-
vulis. pag. 38, 40

Venam jugularem externam incidendi
modus lovenni est circa tem-
pora Alexandri Tralliani. pag. 83

Venerum, & ceterorum rari crassius
sunt, sicuti majorum lesionem
habent, quam rariore, unde pene-
dant, em in quam tendent.
pag. 40

Venerum, & enteriarum alie recte
incidunt, alie non velis, & tor-
tione rariore dissolvuntur. pag. 40

Venerum casuum principium, &
effusum sanguinis Medici veteres
paratum esse hepat. pag. 31

Venerum remi cum crocata, nolle
procedunt, variis angelos neutos,
rectos, obusos effusum. pag. 40

ut Venerum nimis ebullientium ipsa
dorsu adeo debilitant, ut vix e-
rectis incidere, et se flectere pos-
sint, & non vero dorsu atrophie
corripientes. pag. 40

in Venis sanguis movetur a lesione
minore in majorem. pag. 40

ut Ventericuli inflammatione nocent
medicamenta, quae alvum dejiciunt.
pag. 10

in Velis inflammatione obstant me-
dicamenta, quae acutissimae. pag.
10

in Velis morbus raro infedans ve-
na incidenda, sepe suppletior.
pag. 24, 117

Vaguetudine cedit, & ingluviis pleu-
ritidem facile contrahit. pag. 22

Virgines, & quae non pepererunt,
solum habere os nieri elatum.
pag. 102

cur per Vomitus, vel per alvum

sanguis ejiciant, hepate obdu-
cto, inflammatione liene, em pan-
create. pag. 53, & seq.

Vomitus puerilis febricitantibus su-
xilio est. pag. 10

Vinum facilius, & promptius pleurae
que emittit, qui in lecto jacet,
em sedent, quam qui ambulat,
em stent. pag. 60

Uteri febris, & arthriticum. pag. 96
& seq.

Uteri morbi, & partium vicinarum
mulieribus gravidis ante partum
peculiore, & quibus missio san-
guinis convenit, quoniam sunt.
pag. 110

Uteri morbi sanguine missorem re-
quirentes, ali sunt crasse mulie-
ribus communes, alii gravidarum
proprietati: hi vero vel ante partum,
vel in partu, vel post partum.
pag. 100

Uteri vasa laxitate, & etonie labo-
rant, scilicet venis inferioribus,
cum se contrahere nequeant, men-
struum sanguinem exprimere non
possunt. Itaque methodum remedi-
reborantibus ed enim elucendum.
pag. 102, 103

ut Uteri vasis, quae sterilitatem mu-
lierum creant, Vallissem con-
sultat. pag. 115

ut Uterino furore laborantem spina
dorsu adeo debilitant, ut vix ere-
ctis incidere, et se flectere pos-
sint, & non vero dorsu atrophie
corripiantur. pag. 40

ut Uteri morbis amittit mulieribus
communes, qui sanguinis mis-
sionem requirunt, quoniam sint
proprietati. pag. 100

ut Uteri casu unde sanguis elaten-
das. pag. 103

in

- in Uteri corpus totum sanguis de-
rivatur, tum aperto, tum clauso
epus foramine, vena scella abstru-
tus pedis. pag. 98
in Uteri hydrops variis animadver-
tenda in eliciendo sanguine. pag.
108. 109.
in Uteri inflammatione nocent me-
dicamenta, quæ menses movent.
pag. 19.
in Uteri inflammatione, quæ omni-
bus mulieribus communis est, quæ-
que eis supervenit post partum,
de eliciendo sanguine veris est
Medicorum opinio. pag. 109
in Uteri morbis cur sæpe superiores
venæ, raro inferiores, sint inci-
dendæ. pag. 94. 115
in Uteri morbis raro inferiores ve-
næ incidendæ sunt. pag. 63. 94
in Uteri morbis vel levissimus error
mulieribus magna pericula afferre
solet. pag. 96
in Uteri morbis cur sæpe superiores
venæ sint incidendæ, raro inferio-
res. pag. 96
in Uteri prolapsu, seu vaginæ, qui
Auctoribus præteritis remedia san-
guinem mstrandum ostendit ex
brachio. pag. 100
in Uteri prolapsu, seu vaginæ, mis-

- sione sanguinis prætermissa, peis-
sima qui urantur. pag. 101
in Uteri pruritu, & furore quid
præcari, & celebres Medici a-
pyridiam ecclesant. pag. 107
in Uteri curbo unde sanguis elicien-
dus. pag. 108
ad Uterum pertinent arteriæ iliacæ
dæ, a quibus duo rami, unus
hypogastricus dicitur, ipsum san-
guine perfundit, ceteræ hæmorrhoi-
dalis appellatur in luteolum res-
tum, & veticam dicitur. pag. 97
ad Uterum tres potissimum arteriæ
spectant, quæ totum fere corpus
vasculosum ejusdem efficiunt. pag.
96.
Uterus ex Galeno est veluti statua
excrementorum totius corporis.
pag. 99.

Z

- Z** Acuti Lusitanæ opinio de san-
guine eliciendo ex venis infe-
rioribus tantum mulieri, quæ ple-
thoræ libet, & cui menses de-
ficiunt. pag. 104
Zacutus Lusitanus quo remedio ep-
plexiam desperatam curaverit. pag.
25.

F I N I S .

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN

